СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ГРАДА ДОБОЈА ЗА ПЕРИОД ОД 2023. ДО 2029. ГОДИНЕ

Септембар, 2023. године

С А Д Р Ж А Ј

1. УВОД 3

2. СТРАТЕШКА ПЛАТФОРМА 5

2.1. Извод из ситуационе анализе 5

Географски положај и ресурси 5

Демографске карактеристике 7

Преглед стања и кретања на тржишту рада 11

Преглед стања и кретања у локалној економији 13

Друштвена инфраструктура 25

Комунална инфраструктура 40

Стање животне средине 42

Анализа буџета 47

2.2. Анализа кључних снага, слабости, прилика и пријетњи (SWOT) 49

2.3. Стратешки фокуси 50

2.4. Визија развоја 52

2.5. Стратешки циљеви са индикаторима 53

3. ПРИОРИТЕТИ И МЈЕРЕ 55

4. КЉУЧНИ СТРАТЕШКИ ПРОЈЕКТИ 61

5. ОКВИРНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН 63

6. МЕЂУСОБНА УСКЛАЂЕНОСТ СТРАТЕШКИХ ДОКУМЕНАТА 69

7. ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊЕ, ИЗВЈЕШТАВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА 73

7.1. ПРЕГЛЕД ОСНОВНИХ АКТИВНОСТИ И ОДГОВОРНОСТИ У ПРОЦЕСУ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ 74

8. ПРИЛОЗИ 77

8.1. Сажети приказ стратегије развоја 77

8.2. Детаљан преглед мјера 88

1. УВОД

Стратегија развоја града Добоја за период 2023 – 2029. година (Стратегија развоја) представља кључни стратешко-плански документ који треба да трасира развој града у наредном седмогодишњем периоду. Стратешки документ припремљен је коришћењем методолошког приступа дефинисаног новим нормативним оквиром за израду стратешких и спроведбених докумената у Републици Српској[1]. Између осталог, методолошки приступ прописао је и редослијед основних корака у процесу израде Стратегије развоја, уз поштовање задате структуре, као обавезног дијела сваког стратешког документа.

Одлуком о покретању процеса стратешког планирања формално је започет посао на изради стратешке платформе као прве фазе у припреми нове Стратегије развоја града Добоја. Сходно предвиђеној динамици, преднацрт стратешке платформе урађен је у периоду октобар – децембар 2022. године од стране Радне групе за израду стратешког документа која је формирана од стране Градоначелника Града Добоја и уз екстерну консултантску подршку, од којих је један експерт за обуку за службенике републичких органа управе и ЈЛС, у домену стратешког планирања те аутор *„Приручника за израду стратешких докумената у Републици Српској“.*

Као подлога за израду стратешке платформе коришћени су релевантни плански документи који усмјеравају будући развој града Добоја, прије свега Просторни план града Добоја за период 2018 – 2038. година, доступни подаци надлежних служби Градске управе, као и релевантни подаци из различитих статистичких извора. На бази поменутих подлога, прикупљених и ажурираних података, утврђен је Нацрт стратешке платформе као основа за јавне консултације у којима су учешће узели социо-економски партнери, представници цивилног сектора, пословне заједнице, као и задужени службеници локалне управе. У циљу разматрања почетних налаза ситуационе анализе, идентификовања стратешких фокуса, дефинисања визије и стратешких циљева са индикаторима, одржани су радно-консултативни састанци укључујући и консултације путем online платформи.

Сходно наведеном, као резултат прве фазе у изради стратешког документа, припремљена је стратешка платформа која обухвата:

- Ситуациону анализу са прегледом кључних снага, слабости, прилика и пријетњи у форми SWOT анализе;
- Стратешке фокусе,
- Визију будућег развоја града Добоја и
- Стратешке циљеве развоја са пратећим индикаторима учинка.

Након израде стратешке платформе приступило се наредним корацима у припреми стратешког документа. На основу дефинисаних стратешких циљева утврђени су приоритети, мјере и кључни стратешки пројекти. Финална фаза израде стратешког документа подразумијевала је израду индикативног финансијског плана за спровођење предложених мјера и пројеката те преглед основних активности и носиоца одговорности за имплементацију, праћење и вредновање стратешког документа. Потребно је још

[1] Закон о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској (Службени гласник РС бр. 64 од 7. 7. 2021)
Уредба о стратешким документима у Републици Српској (Службени гласник РС бр. 94 од 20. 10. 2021. године).

напоменути да се приликом израде стратешког документа, у складу са већ поменутим регулаторним оквиром за управљање развојем и стратешким планирањем у Републици Српској, нарочито водило рачуна о усклађености са стратешким и планским документима вишег реда, прије свега са стратешким и просторно-планским документима Републике Српске, али и са другим секторским стратегијама у Републици Српској и Босни и Херцеговини. Такође, Стратегија је усклађена са процесом европских интеграција и Глобалним циљевима одрживог развоја (енг. *Sustainable Development Goals - SDG*) дефинисаним у нацрту Оквира за циљеве одрживог развоја (енг. *Agenda 2030*) Босне и Херцеговине.

2. СТРАТЕШКА ПЛАТФОРМА

2.1. Извод из ситуационе анализе

Географски положај и ресурси

Град Добој смјештен је у централном дијелу Републике Српске, на прелазу из Панонске низије према планинско-котлинској области Динарског система. Налази се на брежуљкасто- брдовитим предјелима и пружа се уз ријеке Босну, Спречу и Усору. Подручје града Добоја граничи се на западу са општинама Дервента и Станари. На сјеверу граничи са општином Брод, а на сјевероистоку са општином Модрича. На југу и истоку Добој граничи са Федерацијом Босне и Херцеговине, са општинама Усора, Добој Југ, Тешањ и Маглај у Зеничко-добојском кантону, те општинама Добој Исток, Грачаница и Градачац у Тузланском кантону.

Подручје Добоја карактерише терен са оштрим и благим рељефним формама које зависе од геолошке грађе подлоге и геоморфолшких процеса. Највиша надморска висина је у зони планине Озрен и износи 915 м.н.в., док је најнижа тачка у зони ријеке Босна на крајњем сјеверу према општини Модрича и износи 115 м.н.в. На климатске услове који владају на овом простору највише утиче сјеверни припанонски дио, што значи да су љета топла, а зиме умјерено хладне, док просјечна годишња температура износи 10 ^{o}C.

Са хидролошког аспекта, простор града Добоја се може означити као релативно богат. Његову основу чине ток ријеке Босне и сливови Усоре и Спрече, као и ток ријеке Укрине. У сливу ријеке Босне, као лијеве притоке, значајно је истаћи водотокове Руданке, Зарјече, Фоче, Величанке, Ловнице и Глоговице, а као десну притоку ријеку Лукавицу са њеним притокама. Подручје Добој – Маглај – Теслић утврђено је као перспективно за налажење значајних количина термалних вода, чија се температура креће и до 80 ^{o}C. Угљенично-киселе термоминералне воде у виду извора постоје у спречанској расједној зони на локалитету Бољанића, са издашношћу од 10 л/сек, а присутне су и у дијелу западног Озрена (простор насеља Рјечица).

Минерални ресурси су разноврсни са акцентом на руду грађевинског камена и пијеска, кречњака и воде. Постоји значајан потенцијал да се рудна богаства користе као сировинска база индустрије Републике Српске, а дјелимично и као сировинска база ширег окружења.

Посебна компаративна предност Добоја је његов географски положај и чињеница да представља једно од кључних и најважнијих комуникационих раскршћа Босне и Херцеговине (БиХ). Дуж пространих ријечних токова Босне, Усоре и Спрече развио се друмски и жељезнички саобраћај, који свој пуни смисао има на макроплану остварујући повезаност двају поменутих макрорегија (средњоевропска и медитеранска) и представља основ за настајање и развој осталих грана привреде. Слободно се може рећи, да је простор Добоја комуникацијска спона Панонског и Јадранског басена, с једне стране, те западне Европе и централног Балкана, с друге стране, и да као такав има стратешки значај, како за микрорегију тако и за цијелу Републику Српску.

У жељезничком саобраћају Добој важи за највећу раскрсницу у БиХ, а другу по величини у бившој Југославији. У путном саобраћају такође је раскрсница најважнијих путних праваца од сјевера према југу и од истока према западу. Изградњом аутопутева овај

положај је додатно ојачан с обзиром да се у Добоју спајају Коридор *5C* и аутопут Добој – Бања Лука (9. јануар). Одлична саобраћајна повезаност представља највећи стратешки и развојни потенцијал града Добоја. Поред већ поменутог чворишта друмске и жељезничке саобраћајне инфраструктуре, Добој је од аеродрома у Тузли удаљен 71 km док је аеродром у Бањој Луци удаљен 86 km. Што се тиче ријечних лука, Лука Шамац на ријеци Сави је удаљена 61 km, Лука Брчко, такође на ријеци Сави, 76 km, а пристаниште Брод 64 km.

Добој је значајан и као регионални центар за подручје које чине јединице локалних самоуправа: Дервента, Модрича, Вукосавље, Теслић, Брод, Петрово, Шамац и Станари у Републици Српској. Припада транспортно-индустријској полицентричној регији Добој – Дервента – Брод – Шамац, са око 238.000 становника, која поред демографских капацитета има развијен и привредни статус, са Добојем као највећим урбаним центром.

Када је у питању административно уређење, површина територије града Добоја (без новоосноване општине Станари) износи 65.533,73 ha или 655,34 km^2 и административно је подијељена на 67 мјесних заједница. Треба напоменути да је територија Добоја, након потписивања Дејтонског мировног споразума, добила нову физиономију. Територијалне промјене су услиједиле, прије свега, као посљедица о дијела територије на подручју Федерације БиХ, с једне стране, и припајања дијела територије других (предратних општина) општини Добој, с друге стране. Тако је предратна општина Добој остала без 7 насеља, док је тадашњој општини припојено 12 нових насеља, углавном насеља са дијела Озрена.

Најважнији налази по основу географског положаја и природних ресурса

- Град Добој карактерише изузетно повољан географско-комуникацијски положај и чињеница да се налази на чворишту друмске и жељезничке инфраструктуре, не само у Републике Српске, већ и шире. Значајан је и као регионални центар којем гравитира више општина у непосредном окружењу са демографским капацитетом од преко 200.000 људи.
- Природна богатства и минерални ресурси су разноврсни са акцентом на руду грађевинског камена и пијеска, кречњака и воде. У том погледу постоји значајан потенцијал да се рудна богаства користе као сировинска база индустрије Републике Српске и ширег окружења.
- Истовремено са потребом да се валоризују наведени ресурси намеће се и стратешки изазов да се у будућности осигура развој подручја на одржив начин, нарочито из перспективе очувања животне средине.

Демографске карактеристике

Према резултатима Пописа становништва у БиХ из 2013. године, у Добоју је евидентирано 68.514 становника. Укупан број становника Добоја константно је у паду у периоду након 1991. године, са тенденцијуом релативног успоравања темпа опадања у посљедњих неколико година. Број становника смањен је са 90.534 становника у 1991. години на 68.514 становника у 2013. години, односно на 61.556 становника када се изузму насељена мјеста која су од 01. октобра 2014. године ушла у састав новоформиране општине Станари. Ратна дешавања у периоду 1991. – 1996. година довела су до значајног поремећаја у просторном распореду становништва и да смањења броја становника на подручју града Добоја. У периоду након 1996. године, настављена је тенденција смањења стопе раста становништва, с тим да је тај тренд благо успорен у посљедњих пет година о чему говоре подаци представљени на наредном графикону.

Графикон 1: Кретање броја становника у граду Добоју
(према процјени Републичког завода за статистику)

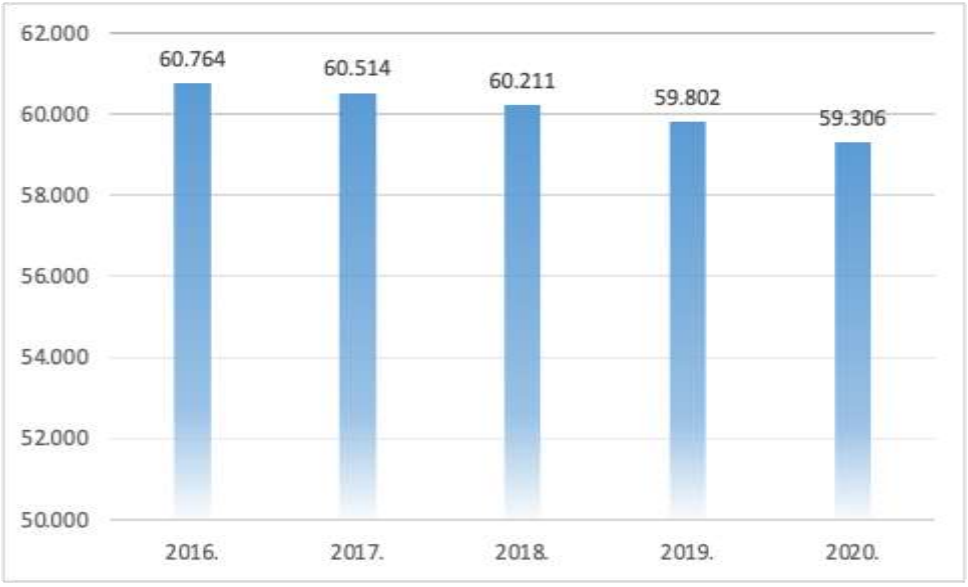

Извор: Републички завод за статистику РС

Када је у питању старосна структура становништва, просјечна старост становника Добоја је 42,67 година, док је просјек старости укупног становништва у Републици Српској 43,37 године.

Табела 1: Процјене становништва
основни контигенти и индикатори, средина 2020. године

Ниво	Укупно	Старосне групе						Просје-чна старост	Индекс старе-ња
		0-14		15-64		65+			
		број	%	број	%	број	%		
Република Српска	1.136.274	151.530	13,34	748.772	65,90	235.972	20,77	43,37	155,97
Добој	59.306	8.199	13,82	39.700	66,94	11.407	19,23	42,62	144,52

Извор: Републички завод за статистику РС

Према старосним контигентима, највеће је учешће радно способне популације између 15 и 64 године старости са близу 70% укупног броја становника. Контигент старијих од 65 година учествује у укупној структури са 19%, док најмлађи, старости до 14 година, учествују са 11%. Посматрано по петогодишњим старосним контигентима, највише је становништва из категорије 55–59 година старости, њих 4.689 или 8% укупног броја становника, слично као и становника из категорије 60–64 година старости. Иако је старосна структура нешто боља од просјека за Републику Српску, индекс старења је висок и износи 144,52.

Занимљиво је уочити нешто веће учешће жена у укупном броју становника. Према процјени Завода за статистику, у Добоју је крајем 2020. године живјело 30.582 жена и 28.724 мушкарца.

Графикон 2: учешће жена и мушкараца у укупном броју становника град Добој, подаци за 2020. годину

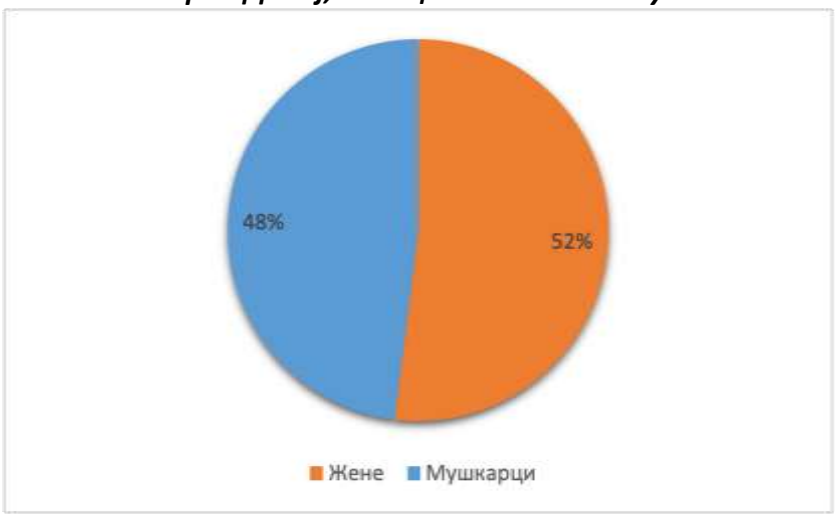

Извор: Републички завод за статистику РС

Природни прираштај становништва је константно негативан, а највећа разлика између живорођених и умрлих је забиљежена је у 2020. години (416 више умрлих него рођених).

Графикони 3 и 4: Број рођених и умрлих у периоду 2016. – 2020. година (за град Добој и добојску регију)

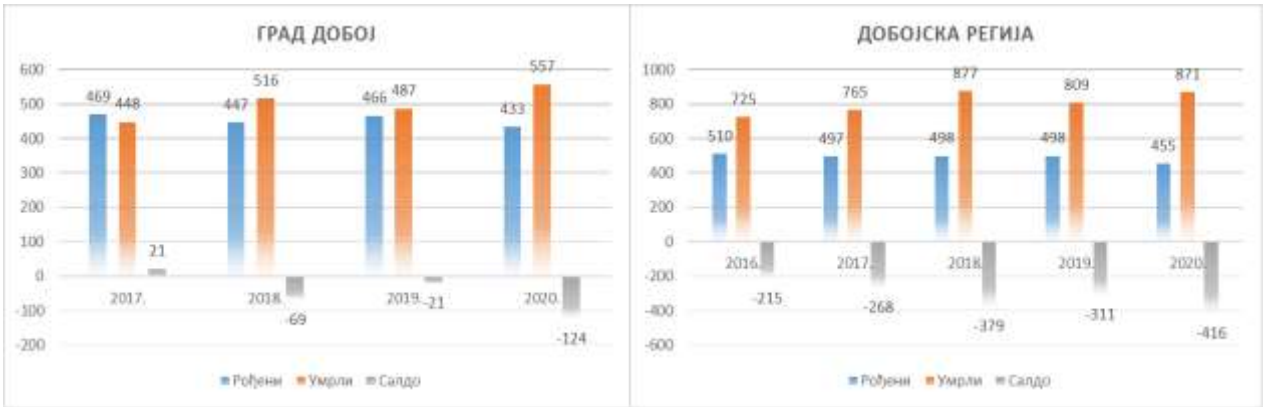

Извор: матична служба Градске управе Добој и Републички завод за статистику РС и

Овдје треба напоменути да Републички завод за статистику води евиденцију о броју рођених и умрлих на основу података који посматрају Добој као регију (укључена су дјеца из сусједних општина рођена у добојској болници). Ради упоредивости и јасније слике по питању природног прираштаја, на лијевом графикону су представљени упоредни подаци матичне службе Града Добоја који се односе на рођене и умрле искључиво са подручја града. Иако је у оба случаја евидентан негативан природни прираштај у периоду од 2018. године, подаци који се односе на град Добој показују да се ради о нешто мањој негативној разлици, као и да је у 2017. години природни прираштај био позитиван.

Када је у питању укупан број рођених, у посматраном петогодишем периоду потребно је указати на тренд благог смањења, као и на чињеницу да је број рођених дјечака константно већи од броја дјевојчица, иако у укупној структури становништва жене учествују са 52%.

Графикон 5: Број рођених дјечака и дјевојчица у периоду 2016. – 2022. година

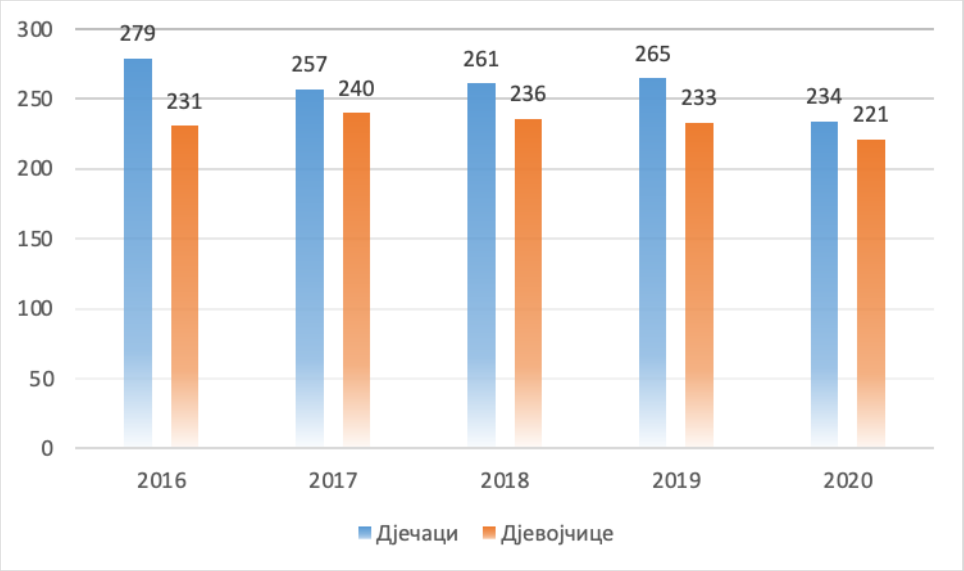

Извор: Републички завод за статистику РС

Миграциони токови такође утичу на неповољне демографске трендове. Већ дужи низ година, миграциони салдо је константно негативан, нарочито у периоду након поплава и током 2016 и 2017. године, о чему свједоче подаци у наредној табели. Овдје треба нагласити да се ради о унутрашњим миграционим кретањима (у оквиру БиХ и Републике Српске) и да подаци не укључују кретања становништа према иностранству и из страних земаља.

Табела 2: Унутрашња миграциона кретања становништва за период 2016. - 2020. година

Год.	**Број досељених у општине Републике Српске**				**Број одсељених из општина Републике Српске**				**Миграциони салдо**
	укупно	из ФБиХ	из Брчко дистрикта	из других општина РС	**укупно**	у ФБиХ	у Брчко дистрикт	у друге општине РС	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9 =1-5
2016.	459	247	7	205	3600	190	11	3399	-3141
2017.	388	212	8	168	1157	211	6	940	-769

Год.	Број досељених у општине Републике Српске				Број одсељених из општина Републике Српске				Миграциони салдо
	укупно	из ФБиХ	из Брчко дистрикта	из других општина РС	**укупно**	у ФБиХ	у Брчко дистрикт	у друге општине РС	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9 =1-5
2018.	441	204	5	232	797	191	8	598	-356
2019.	445	212	6	227	637	174	4	459	-192
2020.	415	184	7	224	484	172	1	311	-69

Извор: Републички завод за статистику РС

Најважнији налази и закључци у вези са демографским кретањима

- Демографска кретања на подручју града Добоја карактеришу висока просјечна старост становништва, негативан природни прираштај и негативан миграциони салдо.
- Из перспективе дугорочних трендова, посебно забрињава пад броја дјеце рођене у посматраном петогодишњем периоду.
- Иако неповољна, демографска структура града Добоја је ипак нешто боља од просјека у Републици Српској, а оно што охрабрује је успоравање негативног тренда унутрашњих миграционих кретања.

Преглед стања и кретања на тржишту рада

Према подацима Републичког завода за статистику РС, на подручју града Добоја у 2020. години било је 12.930 запослених, а њихов број је у посматраном петогодишњем периоду у константном порасту.

Графикон 6: Број запослених у периоду 2016. – 2020. година

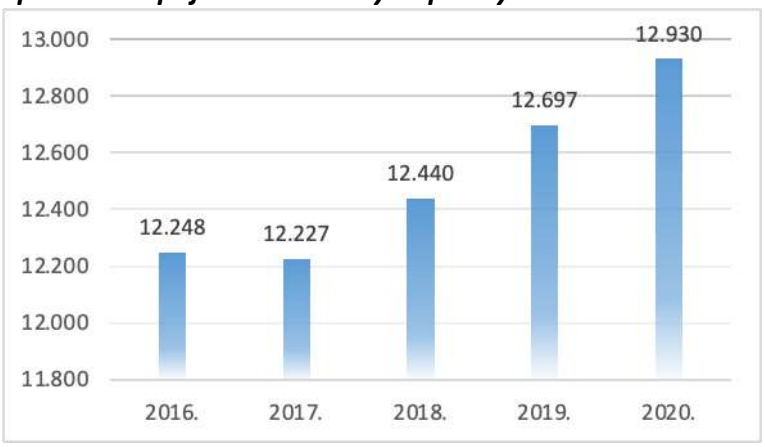

Извор: Републички завод за статистику РС

Посматрано по дјелатностима, највише запослених је у области ”Трговине на велико и на мало” (око 22% свих запослених) и ”Прерађивачке индустрије”, а потом у дјелатностима ”Опште управе”, ”Образовања”, ”Здравствене и социјалне заштите”. У укупној структури запослених учешће мушкараца је 54%, а жена 46%.

Када је у питању укупан број незапослених, трендови на локалном тржишту рада су такође позитивни. У посматраном петогодишњем периоду, биљежи се константно смањење броја лица која су на евиденцији Завода за запошљавање РС. У односу на 2016. годину, број незапослених лица је готово преполовљен, што се може видјети на наредном графикону.

Графикон 7: Број незапослених у периоду 2016. – 2020. година

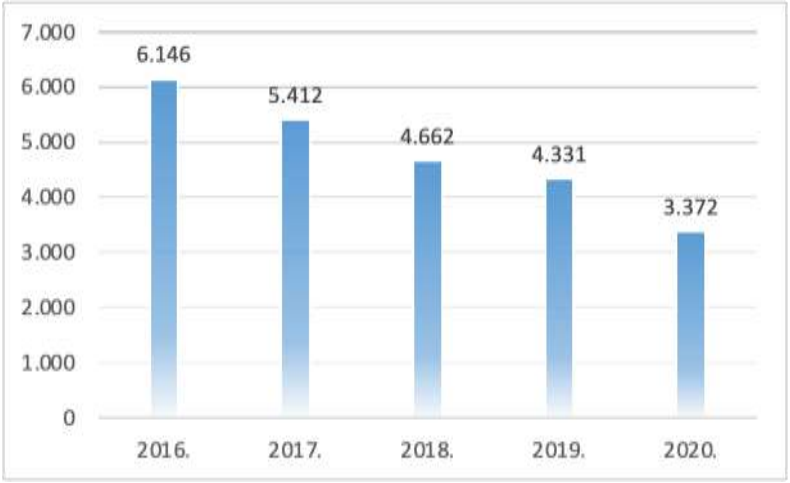

Извор: Републички завод за статистику РС

Значајном паду броја незапослених свакако су допринијеле и измјене законског оквира када је у питању право на здравствено осигурање. Од почетка 2020. године, статус незапосленог лица више није био основ за пријаву за здравствено осигурање. Ово је

довело до брисања значајног броја незапослених који нису били активни тражиоци посла, већ су били пријављени искључиво ради остваривања права на здравствено осигурање, са евиденције Завода за запошљавање. Ипак, позитиван тренд смањења броја незапослених започео је раније тако да ова административна мјера није имала пресудан утицај на слику локалног тржишта рада.

Према старосној структури, највећи број незапослених особа налази се у старосној категорији од 50 до 60 година, с тим да је и даље релативно високо учешће и младих (18 - 24 и 25 - 30 година) у укупном броју незапослених.

Графикон 8: Преглед броја незапослених према старосним категоријама

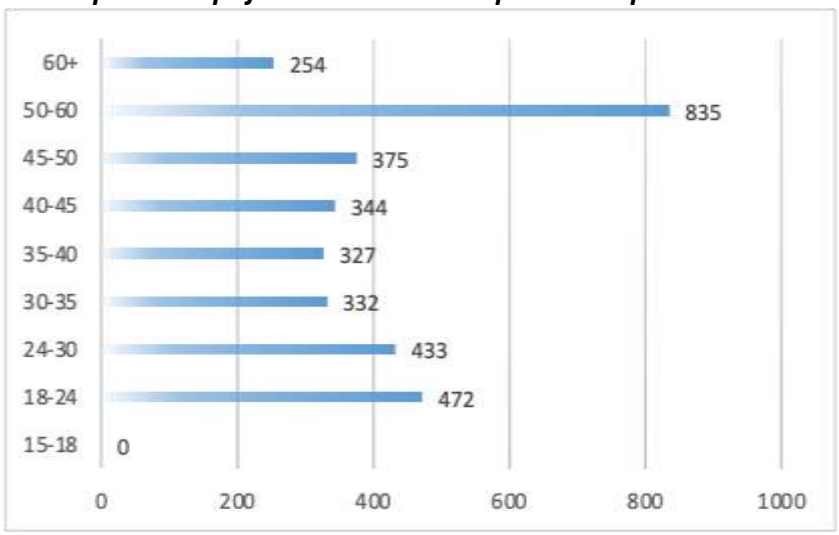

Извор: Републички завод за статистику РС

Већина незапослених на посао чека дуже од годину дана, од чега 25% чак дуже од четири године. Када је у питању образовна структура незапослених, највеће је учешће лица са средњом стручном спремом, квалификованих радника и радника без квалификација.

Графикон 9: Квалификациона структура незапослених

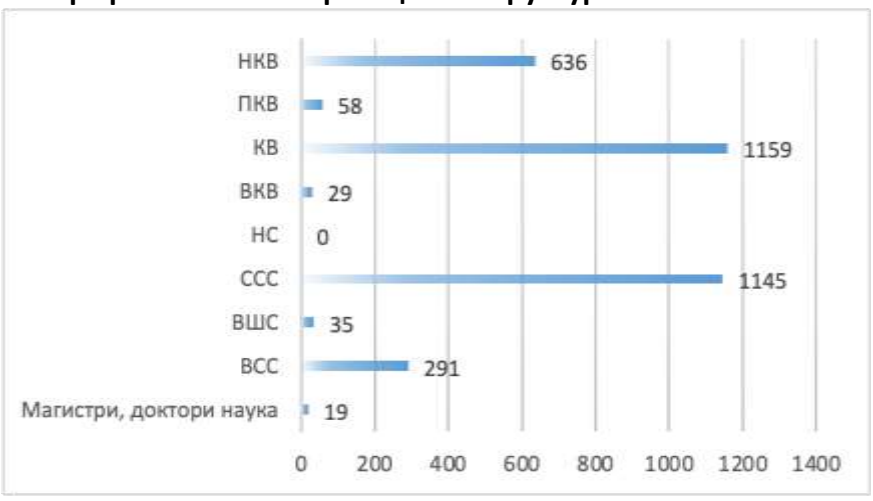

Извор: Републички завод за статистику РС

Када се посматрају упоредни подаци о броју запослених и незапослених на подручју града Добоја треба примијетити да је пад укупног броја незапослених знатно оштрији од пораста броја запослених. У посматраном периоду, 2.742 лица је одјављено са

евиденције Завода за запошљавање, док је истовремено број запослених повећан за свега 682 особе. Овај несразмјер иде у прилог претпоставци да значајан број незапослених запослење проналази изван локалног тржишта рада, у другим градовима и општинама или у иностранству.

Позитивна кретања одразила су се и на ниво плата запослених радника на локалном тржишту рада. Када се посматрају просјечне нето плате исплаћене у периоду 2016. – 2020. година, присутан је константан тренд раста.

Графикон 10: Износ просјечне нето плате исплаћене у Добоју и Републици Српској

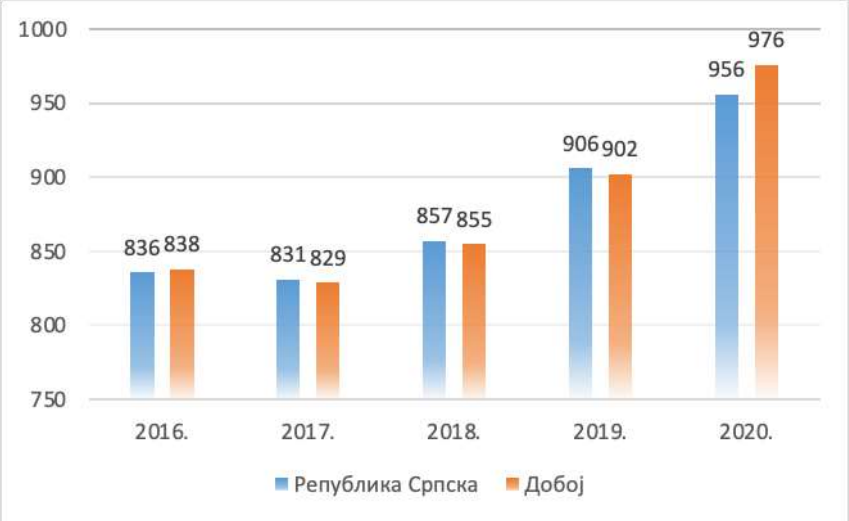

Извор: Републички завод за статистику РС

Најважнији налази и закључци по питању локалног тржишта рада

- Подаци са локалног тржишта рада показују позитивне трендове. При томе је евидентирано значајно смањење броја незапослених (историјски минимум за град Добој). Евидентирано је такође константно повећање броја запослених и раст просјечних нето плата.
- Ипак, уколико се посматрају упоредни подаци о броју запослених и незапослених, види се да је пад укупној броја незапослених знатно оштрији од пораста броја запослених и тај несразмјер говори да је значајан број незапослених радника своје запослење пронашао изван локалног тржишта рада, у другим градовима и општинама или у иностранству.
- Када је у питању контигент незапослених, примјетно је учешће тешко запошљивих категорија, али и релативно високо учешће младих (18 - 24 и 25 - 30 година старости), што се може посматрати и као солидан потенцијал за ново запошљавање и додатну динамику на тржишту рада.

Преглед стања и кретања у локалној економији

Позитивни подаци са локалног тржишта рада указују на то да је и локална економија у претходном петогодишњем периоду доживјела заокрет. Наиме, непосредно након рата, на подручју тадашње општине Добој, привредна структура је добрим дијелом разграђена и девастирана, како технолошки, тако економски и кадровски, осим једног

броја пријашњих јавних предузећа. У послијератном периоду, привреда Добоја је запала у транзициону рецесију, која је значајно утицала на привредни развој. Један од главних узрока транзиционе рецесије је и недовољно брз развој приватног сектора, односно чињеница да су мала и средња предузећа спорије настајала него у успјешнијим транзиционим привредама. Дуги низ година локална економија није могла генерисати отварање нових радних мјеста и запошљавање, због чега је Добој био константно суочен са проблемима високе стопе незапослености и релативно скромног обима економских активности.

Ипак, током посљедњег петогодишњег периода, долази до значајног заокрета и успостављања позитивних трендова када је у питању обим економских активности, запошљавање и укупан локални економски развој. Илустрације ради, према подацима Републичког Завода за статистику, у 2009. години на подручју тадашње општине Добој (укључујући и садашњу општину Станари) било је регистровано укупно 1.019 пословних субјеката, док је тај број крајем 2020. године увећан за 40%. Тренд повећања броја регистрованих пословних субјеката приказан је на наредном графикону.

Графикон 11: Број регистрованих пословних субјеката у периоду 2016. – 2020. (стање на крају године)

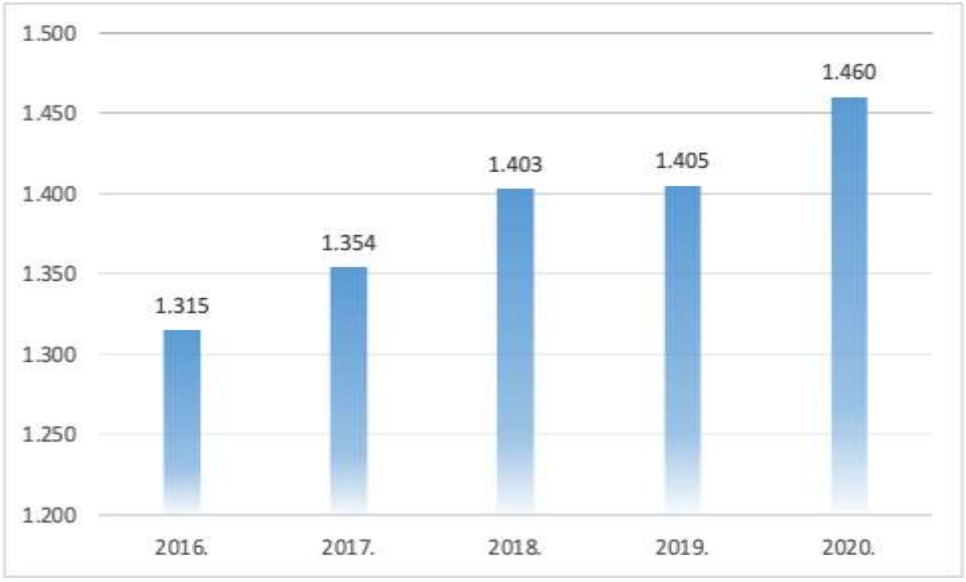

Извор: Републички завод за статистику РС

Како је у претходном поглављу већ наведено, раст броја пословних субјеката пратио је и раст запошљавања и повећања просјечних нето плата.

Према врстама дјелатности, највећи број регистрованих пословних субјеката је у области услужних дјелатности, трговине и прерађивачке индустрије.

Графикон 12: Регистровани пословни субјекти према врстама дјелатности (2020. година)

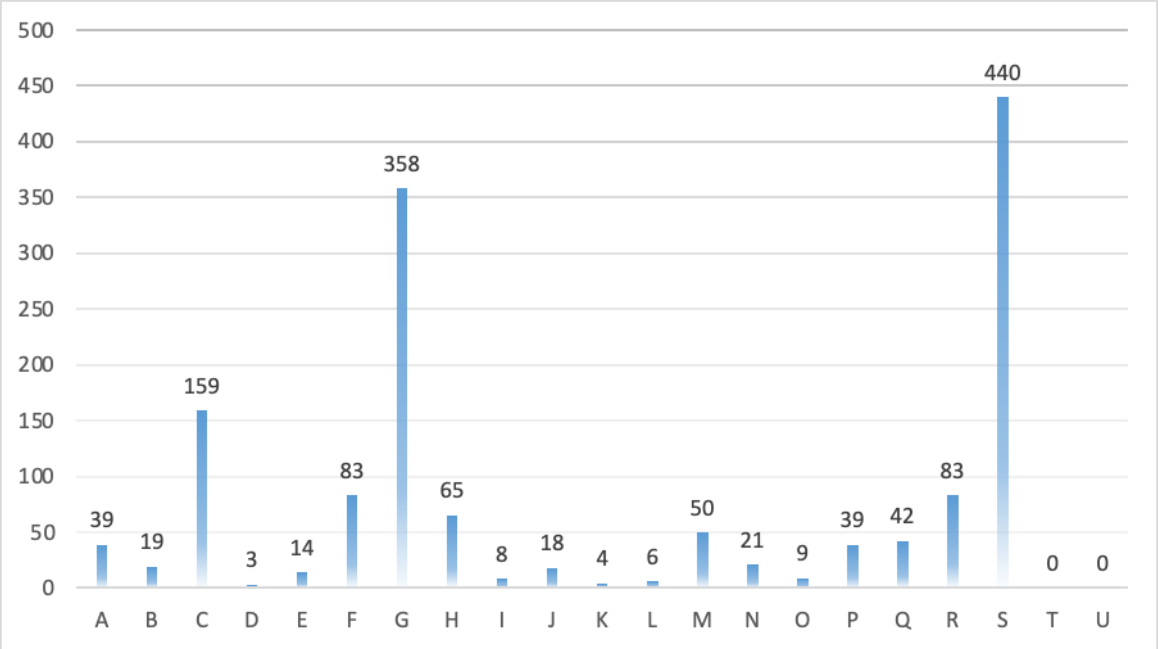

Извор: Републички завод за статистику РС

A Пољопривреда, шумарство и риболов
B Вађење руда и камена
C Прерађивачка индустрија
D Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом…
E Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине
F Грађевинарство
G Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотпцикала
H Саобраћај и складиштење
I Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране;
J Информације и комуникације
K Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања
L Пословање са некретнинама
M Стручне, научне и техничке дјелатности
N Административне и помоћне услужне дјелатнпсти
O Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање
P Образовање
Q Дјелатности здравствене заштите и социјалог рада
R Умјетност, забава и рекреација
S Остале услужне дјелатности
T Дјелатности домаћинстава као послодаваца;
U Дјелатности екстериторијалних организација и органа

Иако и даље јавни сектор има велико учешће у запошљавању (око 25% свих запослених), улога приватног сектора постаје све значајнија, што је посљедица промјена које су се десиле у укупној привредној структури града Добоја у посљедњих неколико година.

Када је у питању предузетничка дјелатност, према подацима Одјељења за привреду и друштвене дјелатности, крајем 2020. године у Добоју је било регистровано нешто више од 1.000 предузетника. У односу на раније године, тај број је у благом паду, имјући у виду да је укупан број предузетника у 2018. години био 1.085. Од укупног броја предузетника, 59% су мушкарци, а 41% жене. Предузетници се најчешће одлучују за дјелатности трговине, угоститељства, занатства и прерађивачке индустрије.

Графикон 13: Предузетници према секторима дјелатности и полној структури (стање на дан 31.12.2020. године)

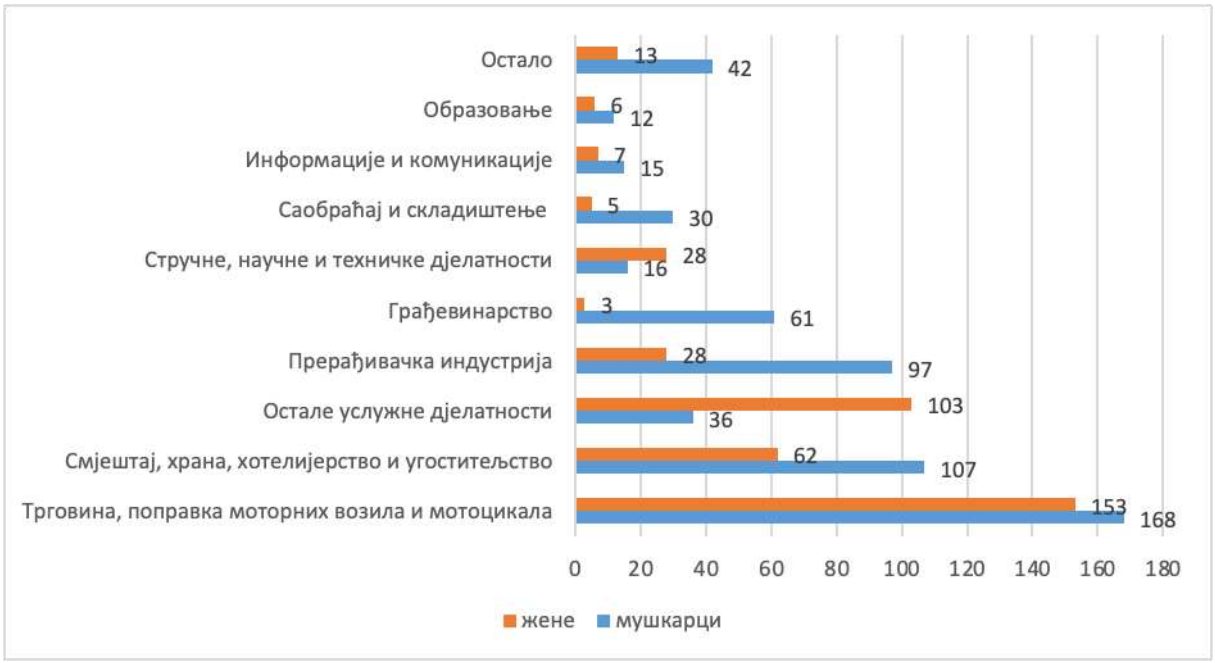

Извор: Одјељење за привреду и друштвене дјелатности Града Добоја

Као илустрацију позитивних кретања у локалној економији на подручју града Добоја, вриједи споменути и податке о оствареним инвестицијама у стална средстава у претходном петогодишњем периоду. Ради се о инвестицијама у изградњу нових капацитета, реконструкцију, модернизацију, доградњу и проширења, одржавање нивоа постојећих капацитета, те о улагањима у грађевинске објекте и просторе, машине, опрему и транспортна средства. Према подацима Републичког завода за статистику, укупна вриједност инвестиција у 2020. години износила је преко 84 милиона КМ и била је значајно већа него у претходне двије године.

Графикон 14: Остварене инвестиције у стална средства (у хиљадама КМ)

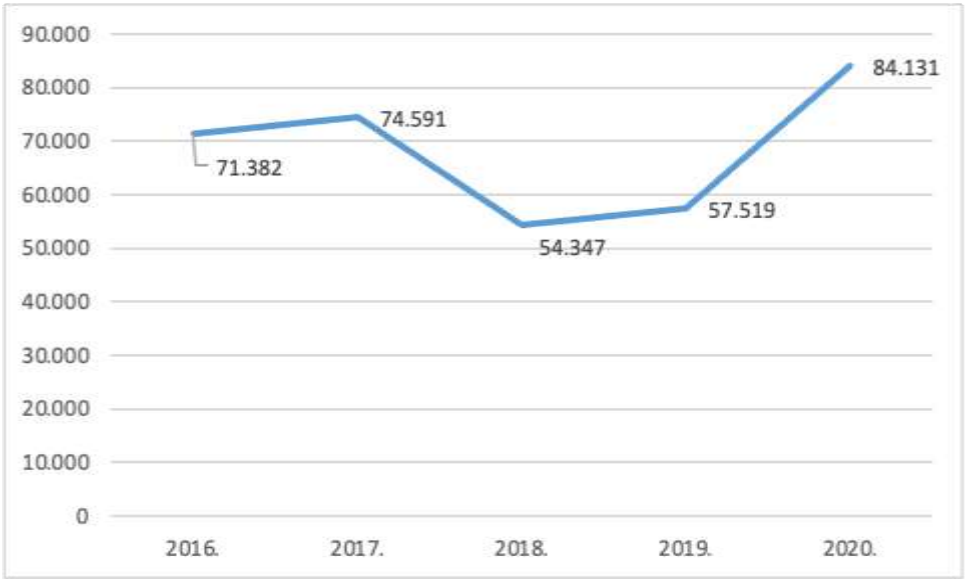

Извор: Републички завод за статистику РС

Привредна дјелатност која се посебно истиче у претходном петогодишњем периоду је област грађевинарства и станоградње. Доступни подаци о вриједностима радова према врсти грађевинских објеката и стамбеној изградњи показују тренд раста, нарочито када је у питању нискоградња. Овај тренд раста је посебно карактеристичан за град Добој уколико се посматра у односу на општи просјек за Републику Српску, што се може видјети на наредном графикону.

Графикон 15: Вриједност извршених радова у грађевинске објекте (у хиљадама КМ)

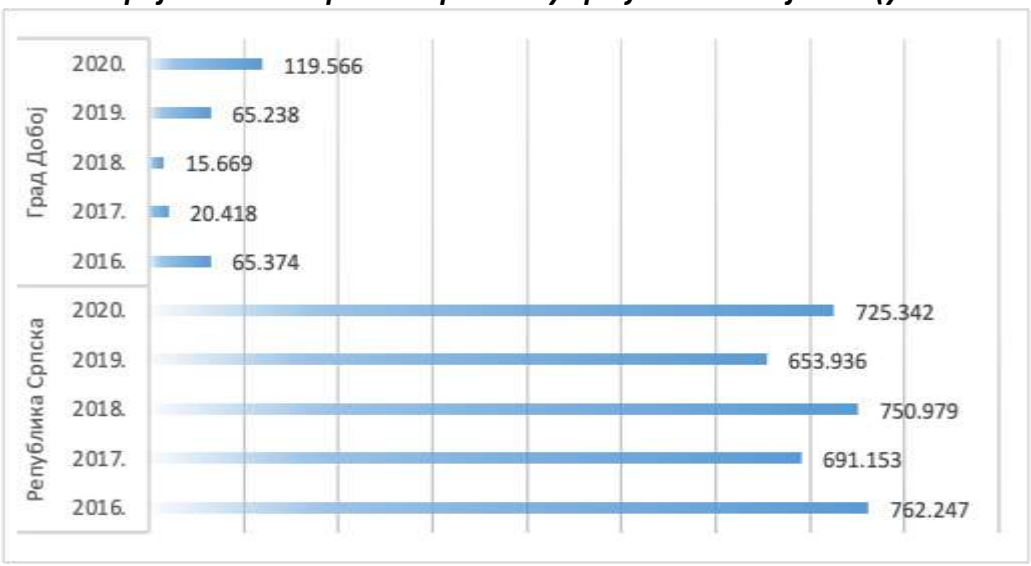

Извор: Републички завод за статистику РС

Пољопривреда

За подручје града Добој пољопривреда представља изразито важну привредну грану, с обзиром на традицију, наслијеђе и чињеницу да процентуално већи број укупног становништва живи у руралним подручјима погодним за бављење пољопривредом.

Према подацима о намјени површина на подручју града Добоја, више од 52% површина је под шумом, 44% обухвата пољопривредне површине, док се остатак односи на површине под водом и остала неполодна земљишта.

Табела 4: Намјена површина на подручју града Добоја

Приказ намјене површина	Укупно (ha)	% површине града
Пољопривредне површине	29.180,06	44,53
Шумске површине	34.096,08	52,03
Водне површине	484,46	0,74
Остала неплодна земљишта	1.773,13	2,70

Извор: Просторни план Града Добоја

Када се посматра само пољопривредно земљиште, 58% укључује обрадиве површине, а 22% су површине са значајним утицајем вегетације. Под пашњацима и ораницама које се наводњавају је преосталих 20% пољопривредних површина.

Табела 5: Структура пољопривредног земљишта

Пољопривредно земљиште	
Обрадиве површине	17.053,22
Оранице које се не наводњавају	3.711,84
Пашњаци	1.956,28
Пољопривредне површине са значајним утицајем вегетације	6.458,72
УКУПНО	**29.180,06**

Извор: Просторни план града Добој

Просјечна величина посједа пољопривредног газдинства износи 3 ha. Од укупног броја регистрованих газдинстава, 46% има величину посједа до 1 ha, 23% од 1-3 ha, 15% од 3-5 ha, 12% од 5-10 ha и 4% од 10-50 ha.

Графикон 16: величина земљишних посједа према власничкој структури

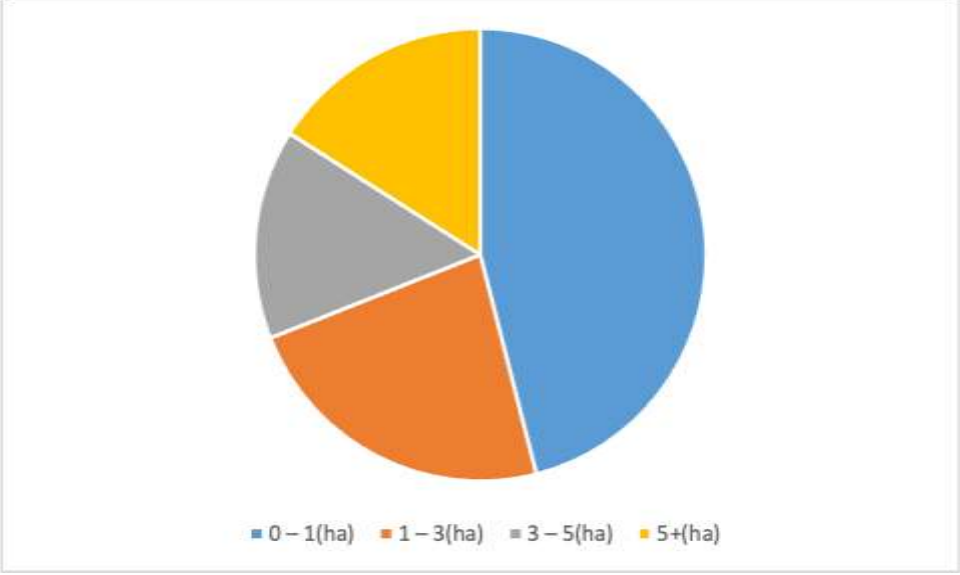

Извор: Одјељење за пољопривреду

Према подацима који су приказани на претходном графикону, у укупној структури доминантно учествују мали посједи површине 0 - 1 и 1 - 3 хектара. Ова структура је веома неповољна имајући у виду да производња житарица на просјечном, доминантном пољопривредном имању од 1 - 3 хектара не може бити економски оправдана, као и то да на њој није могуће засновати комерцијалну сточарску производњу. Највећи дио произведених култура остаје на газдинству и служи за исхрану стоке.

Анализа производње у основним културама јасно одражава стечене навике сеоских домаћинстава оријентисаних ка задовољењу властитих потреба и одржавање властитог стеченог фонда на биолошком минимуму. Очигледно је да, осим неповољне структуре пољопривредних култура, пољопривреду карактеришу и веома ниски просјечни приноси, што овој производњи даје карактеристике екстензивне, непродуктивне и самим тим тешко одрживе производње.

Када је у питању регистрована пољопривредна производња, према подацима Регистра пољопривредних газдинстава - РПГ-а из 2022. године, на подручју града Добоја је било регистровано 819 пољопривредних газдинства, од чега је 12 газдинстава организовано као привредни субјекти (ПГ-ПС), док 807 укључује породична пољопривредна газдинства (ППГ). У породичним пољопривредним газдинствима било је ангажовано више од 500 чланова домаћинстава, док је на газдинствима која су регистрована као привредни субјекти било запослено нешто више од 150 радника. Укупна површина којом регистрована пољопривредна газдинства располажу износила је 2.317 хектара[2].

Поред пољопривредних газдинстава, регистровано је и неколико земљорадничких задруга, које су углавном престале са радом и немају функцију и улогу у развоју села какву су имале 80-тих година прошлог вијека.

Развијеност сточарске производње је један од главних индикатора нивоа животног стандарда и развијености руралних заједница. Нажалост, ратна дешавања и миграције становништва довеле су до великих губитака у сточном фонду, који нису надокнађени ни до данашњег дана. Велики проблем у развоју ратарске, па тако и говедарске производње, представља уситњеност посједа и мали број грла по посједу, односно фарми. Прикупљени подаци указују на стагнацију сточног фонда у претходних пет година.

Табела 6: Бројно стање стоке

Категорија животиња	Број грла, кључнова, кошница				
	2016.	**2017.**	**2018.**	**2019.**	**2020.**
Говеда	11.217	11.017	11.047	11.025	10.294
Овце	5.465	5.406	5.425	5.420	5.580
Свиње	15.022	15.016	15.013	15.020	15.025
Коњи	250	245	240	240	225
Перад	151.160	151.230	151.330	151.280	150.520
Носилице	82.501	81.900	81.950	81.900	81.640
Козе	1.477	1.367	1.360	1.360	1.055
Пчеле	6.190	6.170	6.080	6.170	6.090

Извор: Одјељење за пољопривреду

[2] Студија "Основа заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта", Универзитет у Бањој Луци Пољопривредни факултет, Институт за агроекологију и земљиште, 2020. година

Непостојање откупљивачко-прерађивачких капацитета је озбиљан лимитирајући фактор за развој пољопривреде на подручју града Добоја. У том контексту, важно је нагласити да је Добој некада био препознатљив управо по предузећу "Босанка", основаном још 1956. године, које је посједовало хладњачу великог капацитета и технолошке линије за производњу воћних природних сокова, сирупа, мармеладе, џемова и компота, као и прерађевина од поврћа. Иако је ово предузеће угашено након рата и неуспјелог покушаја приватизације, традиција бављења пољопривредом и искуство у развијању ланаца вриједности у прехрамбено-прерађивачком сектору свакако и даље постоји.

Туризам

Туризам је несумњиво привредна грана која је у претходном периоду забиљежила упечатљив раст на подручју града Добоја. Треба напоменути да је туристички положај Добоја изузетно повољан у односу на главне туристичке токове Европе. Поред Сарајева, важан је саобраћајни чвор БиХ који је путевима и пругама повезан са Шамцем, Бањалуком, Сарајевом и Тузлом, а преко Славонског Брода и са посавским саобраћајницама.

Од 2005. године, доста је урађено по питању реконструкције, рестаурације, конзервације и валоризације туристичких вриједности града Добоја. У складу с тим, позитивним се могу оцијенити досадашња улагања у основну инфраструктуру (комуналну, саобраћајну, комуникацијаску), као и у основну туристичку инфраструктуру. Вриједи напоменути да је 2006. године основана Туристичка организација града Добоја управо са циљем валоризације, очувања и заштите туристичких вриједности на подручју Добоја.

За развој будућих туристичких садржаја треба напоменути да је Комисија за очување националних споменика БиХ прогласила четири локалитета на подручју Града Добоја националним споменицима. То су:

- Археолошки локалитет – **Римски логор и цивилно насеље у Макљеновцу**,
- Археолошки локалитет – **Црквина у Макљеновцу**,
- Градитељска цјелина – **Стари град Добој** и
- Историјска грађевина – **кућа Мулалић**.

Поред наведених националних споменика на подручју града има још интересантних туристичких локалитета као што су: Регионални музеј, Народна библиотека, Јавна установа Центар за културу и образовање Добој, Споменик у парку народних хероја, Спортско рекреативни центар „Џунгла“, Хотел Парк, добојски Ћиро, краљевско село Котроманићево, манастир Св. Матроне Московске, Горанско језеро, Крчмарица – База, Парагост - Околишта, Машино језеро, Адреналин парк Добој - Придјел, Дјевојачка пећина Станови, језеро Руданка, Спомен храм Св. апостола Петра и Павла, Католичка црква Пресветог Срца Исусовог, џамија Селимија, синанога - Бет Шалом, Гостиљ, Остравица, Брезици, планина Требава, Центар за културу Кожухе, Етно село Вук Мајевац, те сеоска домаћинства: Национална кућа Липац, Етно имање Савић, Роман, Адвентуре ин Натуре, Озренска огњишта.

Од наведених, у претходном периоду, посебну препознатљивост изградили су садржаји који укључују туристичко насеље Котроманићево, Горанско језеро, добојску тврђаву, као и настојања појединих самосталних пружалаца услуга да гостима понуде садржаје у домену руралног туризма, посебно на планини Озрен. С тим у вези, у наредном

периоду, корисно би било припремити анализу потенцијала за развој руралног туризма за подручја Озрене, Требаве, Вучијака и Крњина.

О развоју туризма као привредне гране говоре и подаци о броју посјета и остварених ноћења на подручју града Добоја који су приказани на наредној табели. Евидентиран је и пораст броја приватних пружалаца услуга у домену тзв. дјелатности „стан на дан“.

Табела 7: Преглед броја посјета и ноћења на подручју града Добоја

Година	Доласци			Ноћења		
	укупно	домаћих туриста	страних туриста	укупно	домаћих туриста	страних туриста
2016.	4.970	2.675	2.295	16.229	12.109	4.120
2017.	11.098	4.552	6.546	19.621	8.104	11.517
2018.	14.419	6.323	8.096	23.081	9.185	13.896
2019.	14.819	6.237	8.582	24.201	9.238	14.963
2020.	6.265	3.834	2.431	9.089	4.808	4.281

Извор: Републички завод за статистику РС

На основу података из претходне табеле видљиво је да је у периоду од 2016. до 2019. године остварен снажан раст (чак 3,5 пута када се посматра број регистрованих туристичких посјета), како у погледу посјета тако и у погледу остварених ноћења. Посебно је изражен раст посјета и ноћења од стране туриста из иностранства, што додатно иде у прилог све већој препознатљивости туристичких потенцијала града Добоја, не само у БиХ већ и шире. У погледу туриситичких потенцијала, Амерички магазин Forbes објавио је листу најпотцјењенијих градова за посјету на западном Балкану, на којој се нашао и Добој, који је посебно атрактиван због тврђаве из 13. вијека, а препоручује се и истраживање локалне кухиње у старом дијелу града, као и обилазак оближњег Горанског језера.

Добар тренд у туристичкој дјелатности прекинут је услијед пандемије COVID-19 током 2020. године и ограничења по питању путовања. Нема сумње да се ради о привременом прекиду позитивног тренда који ће бити настављен у наредном периоду.

Наплата туристичких такси у периоду 2017. – 2020. година кретала се на нивоу од неких 40.000 КМ, као што је то детаљније представљено на наредном графикону.

Графикон 17: Остварени годишњи приходи од туристичке/боравишне таксе (у КМ)

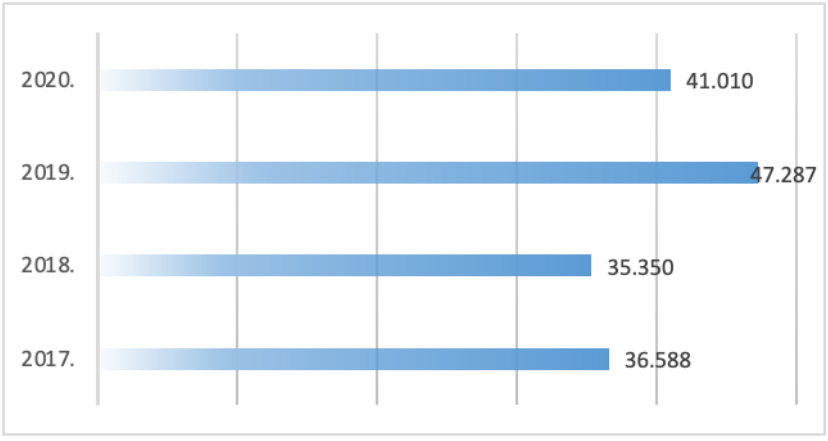

Извор: Туристичка организација града Добоја

О расту значаја туризма и његовој препознатљивости свједоче и подаци о смјештајним капацитетима. У периоду од 2017. године, смјештајни капацитети су повећани за више од 20%, највише као резултат улагања у мање туристичке објекте, виле, апартмане и остали смјештај. Према подацима Туристичке организације, посјетиоцима је у Добоју у 2020. години на располагању било укупно 365 лежајева, лоцираних у хотелима, вилама и апартманима, чија је структура представљена у наредној табели.

Табела 8: Број лежајева и структура туристичких објеката

Структура туристичких објеката	**2017.**	**2018.**	**2019.**	**2020.**
Хотели	122	122	122	122
Апартхотели	20	20	20	20
Виле	70	84	98	98
Апартмани	54	60	70	74
Остали смјештај	30	30	51	51
Укупан број лежајева	**296**	**316**	**361**	**365**

Извор: Туристичка организација града Добоја

Туризам има потенцијал да допринесе остварењу циљева економског развоја, али је његов развој у дужем року потребно довести у везу са осталим стратешким опредјељењима, поготово онима која се тичу профилисања Добоја као логистичког и саобраћајног центра. У складу са Просторним планом града Добоја и плановима развоја туризма и угоститељства, туризам ви у наредном периоду могао значајно допринијети повећању промета и повећању запослености, с обзиром да се ради о радно-интензивним дјелатностима. Трговина, угоститељство, занатство и туризам су комплементарне дјелатности, с тим да их туризам повезује значајно утичући на њихов развој.

Сходно томе, развој туризма треба да прати развој инфраструктурну опремљеност подручја, те унапређење општег стандарда живота становништва. Плански развој туризма могуће је проводити једино ако се успостави стабилан однос туризма и животне средине, што укључује и превенцију, заштиту и мониторинг.

Прерађивачка индустрија

Развој индустрије, посебно прерађивачке, значајно доприноси запошљавању на подручју града Добоја. Међутим, пораст запошљавања иде споријим темпом, јер развој индустрије подразумијева и сталан технолошки напредак и пораст продуктивности рада, доприносећи већем приходу по основу производње, те бржем привредном развоју.

У наредном периоду, очекује се активирање постојећих, те изградња нових капацитета у индустрији. Сходно плановима и потребама развоја града Добоја, дозвољено је проширење постојећих привредних и индустријских зона, у складу са законском процедуром и израдом просторно-планских докумената нижег реда (спроведбених планова). У оквиру планиране намјене површина, резервисана је оквирна локација за потенцијану привредну зону „Бољанић“. Поред постојећих привредних зона и планиране привредне зоне у Бољанићу, планом су предвиђене и мање привредне зоне у насељеним мјестима Јоховац и Кладари.

Слободна зона ”Добој”

У циљу реализације постојећих инвестиционих потенцијала, на подручју Добоја формирана је слободна зона ”Добој”. Ради се о јединственој слободној зони на три локације: Шеварлије, Подновље и Велика Буковица.

Шеварлије је дио слободне зоне на површини од 102.256 m^2 лоцирано са десне стране ријеке Босне, поред жељезничке пруге Шамац – Сарајево и регионалног пута Добој – Маглај (Р465). У непосредној близини локације, постоји мост који повезује зону са магистралним путем М17 са друге стране ријеке. Након изградње дионице Коридора 5С на територији општине Тешањ, локација ће имати брз приступ аутопуту.

Подновље је дио слободне зоне на површини од 539.865 m^2 која се налази у близини магистралног пута М17. У скорој будућности имаће повезницу са Коридором 5С.

Велика Буковица је дио слободне зоне на површини од 1.320.953 m^2 са локацијом уз магистрални пут М17. Изграђен је приступни пут до саобраћајне петље којом се спајају аутопут 9. јануар и Коридор 5С.

Најважнији налази и закључци по питању локалне економије

- Посматрани петогодишњи период карактеришу позитивни трендови када је у питању обим економских активности, запошљавање и укупан локални економски развој.
- Битно ограничење за развој пољопривреде представља доминантно учешће малиих посједа до 3 хектара у укупној структури. Оваква структура је веома неповољна имајући у виду да производња житарица на просјечном, доминантном пољопривредном имању од 1 - 3 хектара не може бити економски оправдана, нити је на њој могуће засновати комерцијалну сточарску производњу.
- Иако биљежи раст по питању укупних прихода и запошљавања, туризам још увијек не заузима позицију стратешке гране за будући развој Добоја. Евидентан је потенцијал који постоји у сектору туризма, а његов развој у дужем року је потребно довести у везу са осталим стратешким опредјељењима, поготово онима која се тичу профилисања Добоја као логистичког и саобраћајног центра.
- План економског развоја Добоја у планираном стратешком периоду потребно је усмјерити на коришћење повољног геосаобраћајног положаја за стварање атрактивне пословне локације и изградњу повољног пословног окружења, те подстицање инвестиција, првенствено у областима дистрибуције, транспорта и прерађивачке индустрије. Такође, унапређење тржишне повезаности треба да доведе до повећања обима пољопривредне производње, те повећања прихода и радне ангажованости сеоског становништва.

Друштвена инфраструктура

Предшколско и основношколско образовање

На простору Добоја, 383 дјеце похађа предшколско образовање у јединој јавној установи тога типа која дјелује на подручју града. Поред јавне, постоје и двије приватне установе:

- Предшколска установа Вртић и јаслице „Мала индустрија“, капацитета 200 полазника, која има двије организационе јединице и бави се образовањем дјеце предшколског узраста старосне доби од шест мјесеци до поласка у школу, те
- Предшколска установа Клуб за дјецу „Мадагаскар“, капацитета 50 полазника.

У 9 основних и 26 подручних школа, у 2020/21 школској години, уписано 5.028 ученика. Преглед јавних предсшколских и основношколских установа, са бројем наставног особља и ученика, предтављен је у наредној табели.

Табела 9: Преглед образовних установа предшколског и основношколског образовања

Назив установе	Број подр. школа	Број ученика									
		2017/18		2018/19		2019/20		2020/21		2020/21	
		М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
ДЈЕЧИЈИ ВРТИЋИ											
ЈПУ "Мајке Југовић" Добој	1	218	182	220	181	224	182	214	169	1	40
ОСНОВНЕ ШКОЛЕ											
ЈУ ОШ "Вук С. Караџић" Добој	2	593	544	558	547	557	545	576	547	21	77
ЈУ ОШ "Свети Сава" Добој	4	599	707	698	713	696	709	696	701	16	82
ЈУ ОШ "Доситеј Обрадовић" Добој	2	313	309	333	321	334	338	341	332	9	44
ЈУ ОШ "Милан Ракић" Буковица Велика	5	99	110	100	107	93	102	82	79	11	18
ЈУ ОШ "Ђура Јакшић" Подновље	1	139	126	129	117	127	107	124	96	8	27
ЈУ ОШ "П.П. Његош" Бољанић	2	75	87	72	84	73	79	67	76	7	17
ЈУ ОШ "Радоје Домановић" Осјечани	3	133	149	133	137	129	137	120	124	12	25
ЈУ ОШ "Озрен" Пакленица	3	51	72	53	63	50	62	53	53	10	21
ЈУ ОШ "П. Кочић" Сјенина Ријека	4	99	110	100	107	93	102	82	79	11	18
Укупно - вртићи	**1**	**218**	**182**	**220**	**181**	**224**	**182**	**214**	**169**	**1**	**40**
Укупно - ОШ	**26**	**2101**	**2214**	**2176**	**2196**	**2152**	**2181**	**2141**	**2087**	**105**	**329**

Извор: Одјељење за Привреду и друштвене дјелатности Града Добоја

Од 2019/20 школске године, примјетан је тренд пада броја ученика у основним школама. Број ученика уписаних у градске основне школе у посљедње четири године креће се на приближно истом нивоу, док се број ученика у сеоским школама смањује, што упућује на демографско пражњење села.

Средње образовање

У шест добојских средњих школа, у 2020/21 школској години, уписано је 2.312 ученика. Преглед средњошколских установа, са бројем ученика по смјеровима и бројем наставног особља, дат је у наредној табели.

Табела 10: Преглед образовних установа у средњем образовању

Назив установе и врста образовања	Број ученика								Наставно особље	
	2017/18		2018/19		2019/20		2020/21		2020/21	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
ЈУ ТЕХНИЧКА ШКОЛА	**326**	**30**	**336**	**30**	**347**	**24**	**319**	**38**	19	24
Машински техничар за компјутерско конструисање	79	5	86	4	89	2	88	5		
Грађевински техничар	64	24	69	26	70	22	57	33		
Ауто-механичар	51	1	36	0	37	0	38	0		
Обрађивач метала резањем	19	0	23	0	28	0	28	0		
Инсталатер	33	0	31	0	33	0	32	0		
Бравар	32	0	30	0	26	0	15	0		
Варилац	48	0	61	0	64	0	39	0		
Бравар-заваривач	0	0	0	0	0	0	22	0		
ЈУ САОБРАЋАЈНА И ЕЛЕКТРО ШКОЛА	**449**	**123**	**445**	**133**	**416**	**136**	**396**	**152**	20	26
Техничар рачунарства	82	23	82	20	79	24	59	18		
Техничар електроенергетике	66	8	73	9	67	2	70	2		
Техничар електронике	46	3	22	1	25	1	0	0		
Електричар	36	0	34	0	33	0	30	0		
Електроничар механичар	21	0	19	0	8	0	9	0		
Техничар друмског саобраћаја	50	51	54	52	45	53	43	55		
Техничар жељезничког саобраћаја	51	17	44	24	23	18	10	12		
Возач моторних возила	39	1	51	2	37	2	36	0		
Руковалац грађевинских и претоварних машина	38	0	26	0	39	0	38	0		
Аутоелектричар	14	0	14	0	24	0	23	0		
Техничар логистике и шпедиције	6	20	6	20	17	31	24	47		
Техничар инф. технологија	0	0	20	5	19	5	36	12		
Техничар рачунарства и програмирања	0	0	0	0	0	0	18	6		
ЈУ ГИМНАЗИЈА "ЈОВАН ДУЧИЋ"	**114**	**179**	**106**	**174**	**84**	**162**	**75**	**155**	9	26

Назив установе и врста образовања	Број ученика								Наставно особље	
	2017/18		2018/19		2019/20		2020/21		2020/21	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Општи смјер	114	179	106	174	84	162	75	141		
Друштвено-језички смјер	0	0	0	0	0	0	0	14		
ЈУ УГОСТИТЕЉСКА И ТРГОВИНСКА ШКОЛА	**115**	**208**	**112**	**222**	**138**	**228**	**96**	**173**	9	28
Трговачки техничар	14	75	10	73	8	71	6	43		
Туристички техничар	46	54	28	52	21	48	21	46		
Кулинарски техничар	18	24	36	54	33	41	28	37		
Кувар	8	23	9	22	13	21	12	22		
Угоститељски техничар	2	4	0	0	42	9	12	11		
Конобар	18	1	20	3	13	21	13	4		
Посластичар	0	0	4	9	4	9	4	10		
Угоститељско-кулинарски техничар	0	0	0	0	0	0	0	0		
Трговац	9	27	5	9	4	8	0	0		
ЈУ МЕДИЦИНСКА ШКОЛА	**151**	**454**	**141**	**449**	**126**	**457**	**124**	**451**	9	34
Медицински техничар	94	275	85	279	78	281	72	280		
Зубно-стоматолошки техничар	26	90	25	87	20	90	22	86		
Фармацеутски техничар	0	0	0	25	0	25	2	26		
Физиотерапеутски техничар	31	89	31	58	28	61	28	59		
ЈУ ЕКОНОМСКА ШКОЛА	**82**	**264**	**84**	**293**	**69**	**286**	**61**	**272**	19	27
Економски техничар	46	138	43	129	35	123	29	106		
Пословно-правни техничар	22	83	16	75	11	77	6	81		
Пословно-информатички техничар	0	0	0	0	7	16	17	30		
Банкарски техничар	12	18	23	66	14	47	9	31		
Фризер	2	25	2	23	2	23	0	24		
Укупно	**1237**	**1258**	**1224**	**1301**	**1180**	**1293**	**1071**	**1241**	**85**	**165**

Извор: Одјељење за Привреду и друштвене дјелатности Града Добоја

Слично као и у основим школама, и у средњем образовању присутан је пад броја уписаних ученика, са 2.525 у 2018/19 на 2.312 у 2020/21 школској години.

Град Добој посвећује посебну пажњу припреми планова уписа у средње школе у настојању да се образовни профили што боље ускладе са потребама тржишта рада. Координација се обавља путем Локалног савјета за образовање и запошљавање. Савјетодавно тијело за образовање и запошљавање Града Добој је основано 2014. године одлуком градоначаелника, а на иницијативу Центра за промоцију европских вриједности Еуроплус током реализације пројекта који је финансирала Европска унија. Основано је с циљем ефикаснијег праћења средњег образовања и образовања одраслих, те спровођења локалне политике запошљавања. Функционише у партнерству са извршном влашћу у смислу пружања савјета и мишљења представницима локалне управе о питањима везаним за област образовања и запошљавања. Локалне савјете чине представници локалне власти, привредног, образовног и сектора рада и запошљавања, синдиката и удружења грађана.

Значајне промјене у овом домену одиграле су се и на нивоу Републике Српске кроз успостављање регионалних савјета за образовање. Главни циљ формирања регионалних Савјета за образовање у Републици Српској јесте системско рјешење успостављања и дјеловања механизма за међусобну сарадњу, пружање подршке, координације активности и заједничко дјеловање свих социјалних партнера који учествују у образовном процесу на локалном и регионалном нивоу, како би се извршио системски утицај на обезбјеђивање потребне квалификоване радне снаге за рад у предузећима.

Регионални Савјет за образовање на регији Добој који је обухватио: Добој, Станаре, Дервенту, Брод, Теслић, Петрово, основан је 28.2.2022. год. у Добоју, на иницијативу Уније удружења послодаваца Републике Српске и Министарства образовања и културе Републике Српске. На територији Републике Српске, у географском смислу, формирано је 10 регионалних Савјета за образовање са истим циљем.

Високошколско образовање

У Добоју дјелују и четири високошколске установе, чији је преглед дат у наредној табели, заједно са бројем уписаних студената и наставног особља по студијским смјеровима. То су Саобраћајни факултет у Добоју, Висока пословна техничка школа, Слобомир П Универзитет и Висока медицинска школа здравства (не располажемо подацима за табелу).

Табела 11: Преглед образовних установа у високошколском образовању

Назив установе и врста образовања	Број студената								Наставно особље	
	2017/18		2018/19		2019/20		2020/21		2020/21	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
ВИСОКА ПОСЛОВНА ТЕХНИЧКА ШКОЛА	**318**	**178**	**333**	**169**	**314**	**167**	**352**	**186**	**57**	**8**
Пословна економија	69	108	66	92	64	90	89	104	13	3
Технички менаџмент	95	13	88	14	93	11	81	14	13	2
Безбједносни менаџмент	95	46	104	49	84	54	106	54	16	2
Рачунарство и информатика	59	11	75	14	73	12	76	14	15	1
СЛОБОМИР П УНИВЕРЗИТЕТ	**157**	**153**	**124**	**115**	**100**	**122**	**103**	**128**		
Факултет за инф. технологије	81	16	65	16	57	16	62	19		
Факултет за економију и менаџмент	17	31	18	33	13	39	13	36		
Филолошки факултет	13	24	6	22	8	16	8	21		
Пореска академија	2	15	2	12	1	6	1	7		
Правни факултет	31	48	23	15	14	29	14	33		
Академија умјетности	13	19	10	17	7	16	5	12		
САОБРАЋАЈНИ ФАКУЛТЕТ	**566**	**319**	**508**	**285**	**459**	**272**	**376**	**253**	**133**	**33**
Саобраћај I циклус	498	287	430	254	374	235	303	216	53	14

Назив установе и врста образовања	Број студената								Наставно особље	
	2017/18		2018/19		2019/20		2020/21		2020/21	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Саобраћај II циклус	62	31	68	29	75	33	65	33	53	14
Саобраћај III циклус	6	1	10	2	10	4	8	4	27	5
Укупно	**1041**	**650**	**965**	**569**	**873**	**561**	**831**	**567**		

Извор: Одјељење за Привреду и друштвене дјелатности Града Добоја

Високошколске установе у 2020/21 школској години похађало је укупно 1.398 студената, што представља значајан пад броја студената у односу на 2017/18 школску годину, када их је било уписано 1.691.

Стипендирање и финансирање образовних установа

Током 2018. године, Град Добој додијелио је 150 стипендија за полазнике високошколског образовања у укупном износу од 15.000 КМ, односно 100 КМ по појединачном кориснику. У 2019. години, додијељено је 6.400 КМ стипендија за 55 корисника који похађају високошколско образовање. Стипендија за полазнике основних и средњих школа није било, а било какво стипендирање изостало је у 2020. години.

У погледу финасирања рада образовних установа, највише се јавних средстава издваја за установе предшколског образовања (преко 1,9 милиона КМ, односно 3% буџета), а потом за средње образовање (0,8 милиона КМ) у 2021. години, док су износи издвојени за основношколско и високошколско образовање значајно нижи. И поред пада броја ученика, евидентан ја раст издвајања буџетских средстава за финансирање образовних потреба у граду Добоју.

Дугорочну неодрживост ситуације у образовању најбоље илуструје пад броја ученика уписаних у први разред основних и средњих школа, у поређењу са порастом броја наставног особља и истовременим повећањем буџетских издвајања за потребе образовања.

Графикон 18: Број уписаних ученика у први разред (основе и средње) школе и број наставног особља

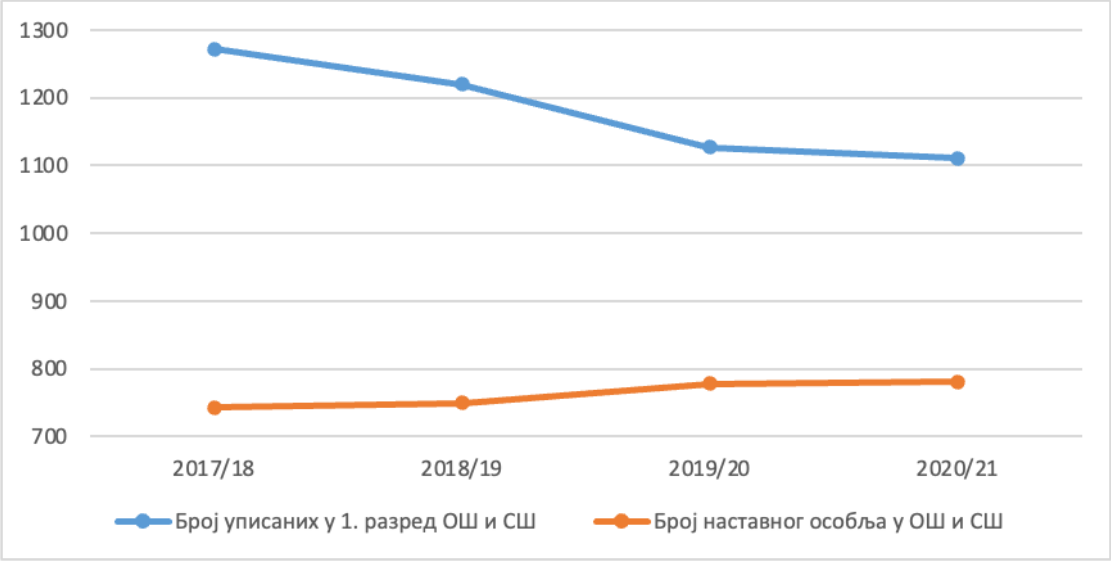

Извор: Одјељење за Привреду и друштвене дјелатности Града Добоја

И поред пада броја ученика, посебно у сеоским срединама, број наставног особља, као и издвајања из градског буџета за потребе образовања, у сталном су порасту.

Графикон 19: Број ученика у основном, средњем и високошколском образовању и финансирање из буџета Града

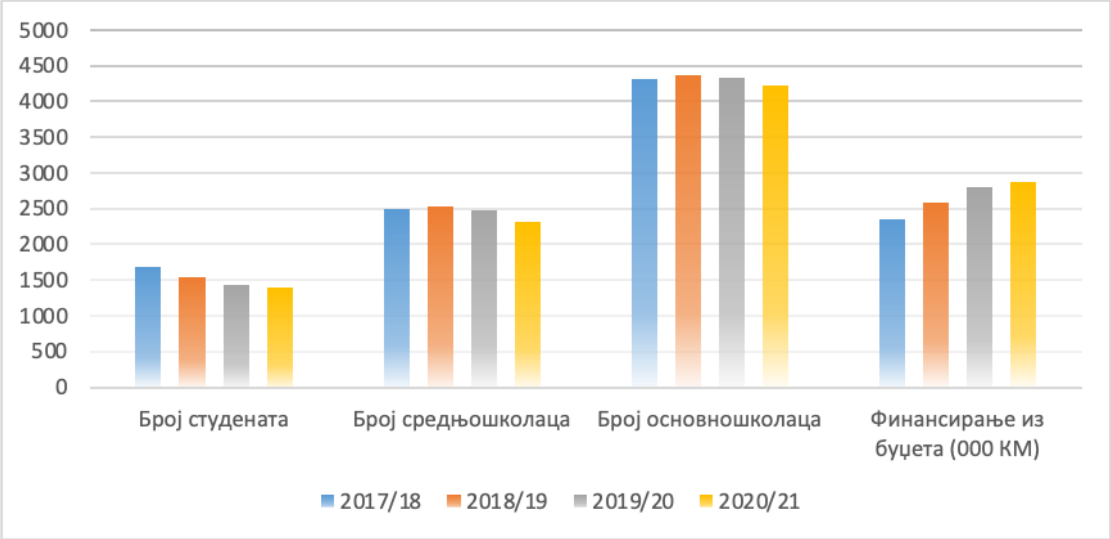

Извор: Одјељење за Привреду и друштвене дјелатности Града Добоја

По питању физичког стања објеката образовних установа, ситуација у граду Добоју је прилично добра. Објекти су релативно добро опремљени, а добар дио њих је реконструисан након поплаве. На свим реконструисаним објектима примјењене су мјере енергетске ефикасности. Реконструисана су два јавна дјечија вртића, као и трећи припадајући објект, који прије поплаве није био у функцији. Поред градских, реконструисани су и поједини школски објекти у руралним срединама који су били захваћени поплавом, као и неколико подручних школа које припадају градским школама. Постоји потреба за реконструкцијом још двије централне школе: ЈУ ОШ „Петар Кочић“ у Сјенини Ријеци и ЈУ ОШ „Петар Петровић Његош“ у Бољанићу, као и неколико мањих подручних школа, које нису посебан приоритет.

На иницијативу Регионалног савјета за образовање, које се бави актуелним питањима и потребама о области образовања. прикупљене су детаљне информације о потребама за оправку и опремање школа.

Град Добој је током година издвајао средства за изградњу објеката и опремање Саобраћајног факултета. У ранијем периоду, уз помоћ португалског контингента SFOR-а, реконструисан је стари школски објекат у којем је сада смјештена музичка школа. У међувремену је изграђена и модерна фискултурна дворана за потребе Медицинске школе. У току су активности на изградњи лифта у Средњошколском центру, у којем су смјештене четири школе, чиме ће се особама са ограничењима у кретању омогућити лакши приступ свим садржајима, док је физички приступ раније био могућ само у просторије које се налазе приземљу објекта.

ЈУ ОШ „Вук Стефановић Караџић“ стално проширује услове и капацитете за образовање лица са потешкоћама у развоју. У оквиру истог комплекса, налази се и Дневни центар за дјецу и омладину. Центар је смјештен у специјализованом новоизграђеном објекту и посједује одличне услове за рад са овим категоријама дјеце и омладине.

Најважнија кретања у образовном сектору у граду Добоју

- У сектору образовања, примјетан је пад броја ученика и студената, као и пад броја дјеце уписане у основне школе у сеоским срединама. Истовремено, присутан је раст броја наставног особља и буџетских издвајања за потребе образовања.
- Оваква кретања упућују на закључак да на подручју града Добоја долази до демографског пражњења руралних средина, као и на дугорочну неодрживост ситуције у сектору образовања.
- Образовање представља један од најбитнијих елемената привредног развоја, због чега му се у контексту планова за оснаживање добојске привреде мора посветити посебна пажња. Довојске образовне институције требају преузети важну улогу у образовању кадрова потребних на локалном и регионалном тржишу рада.

Стање у области здравствене заштите

У граду Добоју, уз 13 породичних амбуланти, дјелује и један дом здравља. Број тимова породичне медицине смањен је са 26 у 2018. години, на 23 у периоду 2019. - 2021. година. Преглед стања у примарној здравственој заштити дат је у наредној табели.

Табела 12: Преглед примарне здравствене заштите

Примарна здравствена заштита	2018.	2019.	2020.	2021.
Бр. домова здравља	1	1	1	1
Бр. подручних амбуланти	13	13	13	13
Бр. тимова породичне медицине	26	23	23	23
Бр. возила хитне помоћи	10	9	9	7
Бр. приватних апотека	18	15	15	16
Бр. савјетовалишта која раде на унапређењу здравствене заштите кроз превенцију и едукацију	1	1	1	1
Бр. корисника услуга савјетовалишта за превенцију и едукацију - за здраву дјецу 0-1	1.640	1.253	1.239	1.544
Бр. корисника услуга савјетовалишта за превенцију и едукацију - труднице	382	446	714	522

Извор: Одјељење за Привреду и друштвене дјелатности Града Добоја

Болница "Свети апостол Лука" Добој је јавна здравствена установа регионалног типа која обавља стационарну и консултативну специјалистичку здравствену заштиту секундарног и делимично терцијарног нивоа за приближно 270.000 становника који живе у осам општина регије Добој. Налази се на улазу у град Добој из правца Бања Луке, у непосредној близини православне цркве Светих апостола Петра и Павла. Размјештена је у девет старих и новоизграђеним објектима различите старости и услова, а према пододацима из 2018. године располагала је са 416 постеља.

На подручју града постоји и савјетовалиште за унапређење здравствене заштите кроз превенцију и едукацију чије услуге користи око 2.000 трудница и мајки са дјецом до годину дана старости.

Број умрлих на подручју града повећан је са 213 у 2020. на 310 у 2021. години, а најчешћи узрок смртности представљају болести крвотока. Аналитика најчешћих узрока

смртности по болестима са бројем умрлих и њихово кретање по годинама представљено је у наредној табели.

Табела 13: Најопасније болести на подручју града - број умрлих

Врсте болести	2018.	2019.	2020.	2021.
Болести крвотока	138	122	112	184
Тумори	62	41	33	33
Болести органа за дисање	35	34	39	75
Болести органа за варење	31	32	23	11
Дијабетес	2	6	6	7
Укупно	**268**	**235**	**213**	**310**

Извор: Одјељење за Привреду и друштвене дјелатности Града Добоја

Финансирање примарне здравствене заштите порасло је са 7,9 у 2017. на 8,6 милиона КМ у 2021. години. Структура и износи финансирања дати су у сљедећој табели.

Табела 14: Финансирање примарне здравствене заштите – Дом здравља (у КМ)

Извори финансирања	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Учешће Завода за здравствено осигурање	6.721.165	6.727.338	6.461.818	6.428.622	6.843.157
Учешће Града	8.000	0	235.000	667.000	333.613
Учешће корисника у покрићу дијела или укупних издатака	359.826	380.085	376.357	297.788	552.166
Учешће из осталих извора	803.016	789.908	966.235	1.160.909	848.680
Укупно	**7.894.024**	**7.899.349**	**8.041.429**	**8.556.339**	**8.579.637**

Извор: Одјељење за Привреду и друштвене дјелатности Града Добоја

Завод за здравствено осигурање Републике Српске покрива највећи дио потребног финансирања примарне здравствене заштите, док је финансирање из буџета града релативно мало.

У периоду 2018. - 2021. година, у Добоју је у просјеку рођено 435 беба на годишњем нивоу. Одређено повећање биљежи се у 2021. години, када је рођено 507 беба, у поређењу са претходном годином, када је број новорођенчади износио 327.

Током истог четворогодишњег посматраног периода, морталитет дјеце у доби до 1 године старости износио је 5, док није евидентирана смртност дјеце старости до 5 година и трудница. Преглед стања здравствене код дјеце у доби до 5 година дат је у табели.

Табела 15: Преглед стања здравствене заштите дјеце до 5. година старости

Категорија дјеце / новорођенчади	2018.			2019.			2020.			2021.		
	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
Бр. дјеце до 5 година која су примила обавезне вакцине	208	175	**383**	208	173	**381**	154	138	**292**	30	30	**60**

Извор: Одјељење за Привреду и друштвене дјелатности Града Добоја

Интересанто је примјетити што је у 2021. години примјетан пад броја дјеце до 5 година која су примила обавезне вакцине.

Стање у области социјалне заштите

Центар за социјални рад Града Добоја пружа услуге за нешто мање од 2.000 корисника социјалне заштите. Видови социјалне помоћи, заједно са бројем корисника услуга, представљени су у наредној табели.

Табела 16: Преглед корисника услуга социјалне заштите

Врста помоћи	2019.			2020.			2021.		
	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
Стална новчана помоћ	29	35	64	28	33	61	28	34	62
Новчана накнада за помоћ и његу другог лица	665	691	1.356	818	646	1.464	679	726	1.405
Смјештај у другу породицу	1	0	1	5	0	5	5	2	7
Смјештај у установе социјалне заштите	29	26	55	48	46	94	39	40	79
Једнократна новчана помоћ	234	127	361	254	101	355	273	119	392
Укупан број корисника	**958**	**879**	**1.837**	**1.153**	**826**	**1.979**	**1.024**	**921**	**1.945**

Извор: Центар за социјални рад Града Добоја

Евидентно је да уз новчану накнаду за помоћ и његу другог лица, највећи број корисника услуга добија једнократну новчану помоћ, док су, према броју корисника, сви остали видови помоћи мање заступљени. У установе социјалне заштите, у 2021. години, било је смјештено 79 лица, док је додатних 7 било смјештено код друге породице.

Износи исплаћене новчане помоћи по врстама помоћи, односно услугама, представљени су у сљедећој табели.

Табела 17: Износ исплаћене помоћи путем Центра за социјални рад (годишње)

Врста помоћи	2019.	2020.	2021.
Стална новчана помоћ	8.232	8.612	9.233
Новчана накнада за помоћ и његу другог лица	158.623	163.382	180.695
Остала материјална помоћ	34.500	39.818	40.574
Смјештај у другу породицу	4.032	4.115	5.033
Смјештај у установе социјалне заштите	50.285	47.575	46.699
Једнократна новчана помоћ	3.440	5.566	5.683
Здравствено осигурање	4.583	5.459	5.108
Укупно (КМ)	**263.695**	**274.527**	**293.025**

Извор: Центар за социјални рад Града Добоја

Највише средстава исплаћено је као накнада за његу и помоћ другог лица, а потом за накнаду смјештаја у установе социјалне заштите. У посматраном периоду од 2019. до 2021. године примјетан је одређени раст укупног износа који се издваја за потребе исплате помоћи у оквиру социјалне заштите.

У 2021. години, Центар за социјални рад у својим је евиденцијама имао 171 малољетника који спадају у категорију рањивих група, што представља одређено побољшање у односу на 2020. годину. Од укупног броја, евидентирано је 99 дјеце са менталним и физичким сметњама, 42 дјеце чији је развој ометен проблемима у породици и 21 дијете без родитељског старања, док је било деветоро образовно занемарене и запуштене дјеце.

Код категорије рањивих група одраслих лица, евиденитрано је највише материјално неосигураних и за рад неспособних особа, а примјетан је и тренд раста броја рањивих одраслих особа, са 66 у 2018. на 89 у 2021. години.

У 2021. години, евидентирана су 2.054 војна инвалида, од чега њих 182 прве, друге и треће категорије, са више од 90% инвалидности. Просјечне исплаћене инвалиднине у истој години износиле су од 30 КМ за десету до 2.315 КМ за прву категорију инвалидитета. Поред војних инвалида, евидентирано је и 88 цивилних жртава рата, са исплаћеним износима просјечне инвалиднине од 137 КМ за шесту, до 916 КМ за прву категорију.

Пензионери

Укупан број пензионера на подручју града Добоја је у константном порасту у посљедње три године. Посматрано по врстама пензије, највише је корисника старосне, а затим породичне и инвалидске пензије. Износ просјечно исплаћене пензије је константно растао у посматраном периоду, за нешто више од 8% у односу на 2019. годину

Табела 18: Број пензионера и просјечна висина исплаћене пензије

Година	2019.				2020.				2021.			
	Број			Пензија	Број			Пензија	Број.			Пензија
Врста пензије	М	Ж	Ук.	у КМ - просјек	М	Ж	Ук.	у КМ - просјек	М	Ж	Ук.	у КМ - просјек
Старосна	4.204	2.009	**6.213**	**403**	4.249	2.112	**6.361**	**413**	4.272	2.228	**6.500**	**434**
Инвалид.	832	266	**1.098**	**339**	825	270	**1.095**	**350**	792	257	**1.049**	**371**
Породич.	Н/А	Н/А	**3.283**	**303**	Н/А	Н/А	**3.247**	**312**	Н/А	Н/А	**3.251**	**328**

Извор: ПИО РС – Филијала Добој

Култура и спорт

У граду Добоју, дјелује Центар за културу и образовање, градски Музеј, Народна библиотека, Амерички културни центар и 32 дома културе смјештена у мјесним заједницама. У наредној табели дат је преглед установа културе са назнаком њихове расположиве површине.

Табела 19: Преглед установа културе и домова културе по мјесним заједницама

Назив установе	Површина расположивог простора
ЈУ Центар за културу и образовање Добој	1.008 m²
ЈУ Музеј у Добоју	700 m²
ЈУ Народна библиотека Добој	850 m²
Амерички културни центар Добој	95 m²
Дом културе МЗ Миљковац	253 m²
Дом културе МЗ Баре	230 m²
Дом културе МЗ Свјетлича	147 m²
Дом културе МЗ Текућица	200 m²
Дом културе МЗ Бољанић	340 m²
Дом културе МЗ Придјел Горњи	250 m²
Дом Културе МЗ Поточани	420 m²
Дом културе МЗ Пакленица Доња	195 m²
Дом културе МЗ Костајница (доња)	640 m²

Назив установе	Површина расположивог простора
Дом културе МЗ Костајница (средња)	90 m²
Дом културе МЗ Костајница (горња)	105 m²
Дом културе МЗ Грапска Доња	290 m²
Дом културе МЗ Палежница Доња	470 m²
Дом културе МЗ Скиповац Доњи	100 m²
Дом културе МЗ Зелиња Горња	400 m²
Дом културе МЗ Кожухе	180 m²
Дом културе МЗ Осјечани	60 m²
Дом културе МЗ Чивчије Осјечанске	400 m²
Дом културе МЗ Кладари	246 m²
Дом културе МЗ Зарјеча	216 m²
Дом културе МЗ Велика Буковица (стари дом)	60 m²
Дом културе МЗ Велика Буковица (нови дом)	160 m²
Дом културе МЗ Мала Буковица	150 m²
Дом културе МЗ Грабовица	162 m²
Дом културе МЗ Станови	110 m²
Дом културе МЗ Чивчије Буковачке	128 m²
Дом културе МЗ Трњачани	70 m²
Дом културе МЗ Которско	300 m²
Дом културе МЗ Подновље	160 m²
Дом културе МЗ Прњавор Мали	240 m²
Дом културе МЗ Мајевац	150 m²
Дом културе МЗ Опсине	105 m²

Извор: Градска управа Града Добоја

Напомена: Подаци нису потпуни, јер поједине мјесне заједнице (МЗ) међусобно дијеле просторије домова културе, док за 4 МЗ нису обезбјеђени подаци

Износи финансирања институција кроз које се задовољавају културне потребе становника Добоја представљени су у сљедећој табели.

Табела 20: Годишњи буџети културних установа

Назив установе	2018.	2019.	2020.
ЈУ Центар за културу и образовање Добој	472.200 КМ	481.500 КМ	516.500 КМ
ЈУ Музеј у Добоју	163.007 КМ	165.649 КМ	165.258 КМ
ЈУ Народна библиотека Добој	104.730 КМ	88.660 КМ	81.739 КМ
Амерички културни центар Добој	60.000 КМ	60.000 КМ	60.000 КМ
УКУПНО:	**799.937 КМ**	**795.809 КМ**	**823.497 КМ**

Извор: Градска управа Града Добоја

Годишње финансирање креће се у износу од око 800.000 КМ, с тим да највећи финансијски износ користи Центар за културу и образовање. Највећи дио активности Центра за културу и образовање финансира се из градског буџета, као и мањи дио активности Музеја. За потребе финансирања рада установа културе, Град Добој је у 2020. години издвојио 558.567 КМ.

Спорт

Град Добој издваја значајна буџетска средства за финансирање спортских клубова. Укупан износ финасирања у 2021. години износио је 700.000 КМ. Један дио средстава издваја се за редовне активности клубова и она се ангажују преко Одјељења за привреду и друштвене дјелатности. Средства за редовне активности у 2021. години дозначена су сљедећим клубовима:

- Мушки рукометни клуб ''Слога'' Добој (180 хиљада КМ),
- Фудбалски клуб ''Слога'' Добој (50 хиљада КМ),
- Фудбалски клуб „Жељезничар“ Добој (25 хиљада КМ),
- Женски рукометни клуб „Добој“ Добој (15 хиљада КМ) и
- Карате клуб ,,Слога“ Добој у износу од (10 хиљада КМ).

Додатни износи (од укупно 100.000 КМ у 2021. години), дозначују се процентуално за финанисрање 34 преостала спортска клуба. Поред тога, додатна средства (320.000 КМ у 2021. години) распоређују се према одлуци Градоначелника.

Поред наведеног финанисрања спортских активности, Град Добој финансира и организацију традиционалних турнира као што су: Божићно-новогодишњи турнир у малом фудбалу, Међународни рукометни ТВ турнир шампиона, Тениски турнир „Добој ореn“ и Видовдански турнир.

Уз фудбал и рукомет, у граду Добоју заступљени су и одбојка, борилачке вјештине, атлетика, гимнастика, кошарка, тенис, адреналински спортови – падобранство, планинарење, бициклизам и шах. Поред нове спортске дворане која је тренутно у изградњи, најзначајнији спортско-рекреативни објекти на подручју града укључују:

- Спортско-рекреативни Центар „Џунгла“ са четири базена на површини од 25.000 m^2;
- Стадион спортских игара капацитета 3.500 посјетилаца;
- Фудбалски стадион „Луке“ на којем фудбалери „Слоге“ тренирају и одржавају утакмице; те
- Фудбалски стадион „Жељо“.

Цивилни сектор

Према евиденцији Градске управе, на подручју града Добоја дјелује више од 100 организација цивилног друштва у различитим областима. Организације цивилног сектора са којима Градска управа Добој има успостављену редовну сарадњу укључују:

- Фондацију „Центар за дјецу и омладину са сметњама у развоју“
  (Фондацију је основао Град Добој у сврху отварања Дневног центра за дјецу и омладину са сметњама у развоју. Дневни центар је успостављен и има одличне услове за рад са дјецом и младима.);
- Удружење за помоћ дјеци са сметњама у развоју
  (Проактивно удружење које окупља породице са дјецом са сметњама у развоју.);
- Коалицију Организација особа са инвалидитетом регије Добој;
- Удружење породица са троје и више дјеце „Понос“;
- Центар за промоцију европских вриједности „Еуроплус“;
- „Тореег“ - толеранцијом против различитости и
- „Ротор“ Организација за развој туризма регије Добој.

Многе добојске мјесне заједнице такође су основале локална удружења грађана, како би могле лакше да реализују одређене активности и пројекте, а прије свега због тога што немају статус правног лица и нусу у могућности да отварају рачуне у банци. На овај начин, могу управљати средствима дозначеним из екстерних извора или намјенским средствима дозначеним из буџета.

Административне услуге

Према систематизацији радних мјеста на дан 31.12.2021. године, административне услуге у граду Добоју грађанима и привреди пружа 273 службеника и намјештеника. Од 188 систематизованих радних мјеста и потребног 321 извршиоца, попуњена су 273 радна мјеста, док је 48 упражњено. Преглед систематизације радних мјеста по одјељењима, службама и одсјецима дат је у наредној табели.

Табела 21: Систематизација радних мјеста у Граду Добоју

Одјељење / служба / одсјек	Систематизовано	Број извршилаца	Попуњено	Упражњено
Одјељење за општу управу	25	56	48	8
Одјељење за финансије	23	30	25	5
Одјељење за стамбено-ком. послове	14	19	18	1
Одјељење за просторно уређење	9	13	12	1
Одјељење за привреду и друштвене дјелатности	12	19	16	3
Одјељење за пољопривреду	5	8	7	1
Одјељење за борачко-инвалидску заштиту	12	16	15	1
Одјељење за инспекцијске послове	13	18	16	2
Одјељење за послове ком. полиције	5	19	18	1
Одјељење за изградњу, обнову и развој	5	9	9	0
Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и ЛЕР	12	14	13	1
Одјељење за цивилну заштиту	8	11	11	0
Стручна служба Скупштине Града	5	6	5	1
Јединица за интерну ревизију	2	2	2	0
Кабинет Градоначелника	17	23	17	6
Територијална ватрогасно-спасилачка јединица	12	47	37	10
Одсјек за правне послове и управљање људским ресурсима	4	4	2	2
Служба за нормативно правне послове, прописе и управљање некретнинама	5	7	2	5
УКУПНО	**188**	**321**	**273**	**48**

Извор: Градска управа Града Добоја

Задовољство услугама

У складу за захтјевима Стандарда за повољно пословно окружење у Југоисточној Европи – BFC SEE:2014, који Град Добој ужива од 2017. године, проводи се редовно проводи мјерење задовољства корисника јавним услугама. У периоду 2017. – 2020. година,

највећи број анкетираних грађана био је задовољан услугама у погледу њиховог квалитета, брзине пружања, те љубазности и показаног знања особља. Корисници услуга такође су задовољни водоснабдјевањем и јавном расвјетом, као и цијенама услуга.

Сигурност грађана

Цивилна заштита

Послови цивилне заштите у граду Добоју су под ингеренцијом Одјељења за цивилну заштиту. Задатак Одјељења је израда процјене угрожености од елементарне непогоде и других несрећа, израда програма развоја цивилне заштите у систему заштите и спасавања, израда плана заштите и спасавања, старање о организацији и функционисању цивилне заштите и други послови из области заштите и спасавања.

Град Добој је угрожен клизиштима, поплавама и минама контаминираним земљиштем. Број регистрованих клизишта на подручју Добоја у 2021. години износио је 239, што представља повећање у односу на 2017. годину, када их је било 221. Такође, клизиштима је директно угрожено 175 стамбених објеката.

Према подацима из 2014. године, постоји 288 километара водотокова на подручју града, а штета од поплава износила је 172,67 милиона КМ. Поплавама је било угрожено 2.556 хектара земљишта и преко 11.300 становника, док је поплављена површина износила 4.689 хектара. Број стамбених и пословних објеката потенцијално угрожених поплавама износи 2.850 и 840, респективно.

На простору града постоји 18,51 милиона m^2 земљишта контаминираног минама, од чега 15% укључује локалитете који су у свакодневној употреби, 41% локалитете у повременој употреби или у контактној зони, док 44% укључује периферне локације.

У домену заштите и спашавања, убједљиво највећи број интервенција укључио је оне које је обавила професионална ватрогасна јединица. Преглед субјеката од значаја за заштиту и спасавање и број интервенција у посматраном петогодишњем периоду, дат је у наредној табели.

Табела 22: Субјекти од значаја за заштиту и спасавање

Субјекти	Број запослених / број волонтера	Број интервенција у периоду 2017. – 2021.				
		2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Професионална ватрогасна јединица	34	244	172	211	249	261
Специјализоване јединице ЦЗ	184	1	1	1	1	1
Јединица за спашавања на води и под водом	25	0	1	1	2	2
Јединица за спашавање из рушевина	19	0	0	0	0	0
Јединица за ветеринарску помоћ	4	0	0	0	0	0
Јединица за РХБ деконтаминацију	26	0	0	0	0	0
Јединица прве медицинске помоћи	25	0	0	0	0	0
Служба ТК механичара	12	0	0	0	0	0
Одјељење за асанацију	18	0	0	0	0	0
Служба бравара	12	0	0	0	0	0
Служба електричара	12	0	0	0	0	0

Субјекти	Број запослених / број волонтера	Број интервенција у периоду 2017. – 2021.				
		2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Служба водоинсталатера	12	0	0	0	0	0
Црвени Крст	12	1	1	1	1	1

Извор: Градска управа Града Добоја

Криминалитет

У поређењу са претхнодне четири године, број кривичних дјела у 2021. години био је у благом порасту. У наредној табели, представљено је стање криминалитета у граду Добоју у преотеклом периоду.

Табела 23: Криминалитет - степен расвијетљености

Година	Укупан број кривичних дјела	Ук. број пријављених починилаца	Број кривичних дјела по познатом починиоцу	Број кривичних дјела по непознатом починиоцу	Проценат укупне расвијетљености	Број починилаца малољетника	Укупан број пријављених прекршаја
2017.	489	381	140	349	70,6	20	306
2018.	478	421	195	283	78,2	24	211
2019.	474	419	52	367	67,2	32	295
2020.	462	367	159	303	83,0	16	611
2021.	558	486	197	361	82,9	12	284

Извор: Центар јавне безбједности Добој

У 2020. и 2021. години, стопа степена расвијетљености криминалитета прелази 80%, док се број пријављених прекршаја значајно смањио, са 611 у 2020. на 284 у 2021. години. Према структури криминалитета, доминирају имовински деликти, мада се њихов удио у протеклих 5 година благо смањује. Тако је од 558 евидентираних случајева криминалитета у 2021. години, чак 41% односило на привредни криминалитет.

Систем противградне заштите

Противградна заштита, на подручју града Добоја, реализована је на основу Закона о противградној заштити, а у сарадњи са ЈП Противградна превентива Републике Српске а.д. Градишка. На територији града Добоја, у сврху заштите и штићења пољопривредних усјева, инсталирано је 8 противградних станица (Подновље, Мајевац, Осјечани, Мали Прњавор, Љескове Воде, Станови, Грапска и Липац), са којих се на основу указаних потреба, врши дејствовање у току противградне сезоне. Тренутни систем противградне заштите, не покрива цијелу територија града, те се у наредном периоду планира проширење истог и инсталирање нових противградних станица.

Имовина у власништву Града

У свом власништву Град Добој посједује 185.486 m^2 земљишта, 8 станова у кућама и 65 станова у објектима колективног становања. Укупна процијењена вриједност имовине у

власништву Града износи 14 милиона КМ. Подаци о томе да ли Град Добој остварује приход по основу наведене имовине нису расположиви.

Комунална инфраструктура

Путна мрежа

На подручју града Добоја постоји 2,376 километара путне мреже, од чега је готово 2,000 километара некатегорисаних путева. Преглед путне мреже, представљен је у наредној табели.

Табела 24: Путна мрежа на подручју града

Врста пута	Дужина у км	%	Стање пута
Некатегорисани	1.997,68	84,1	-
Локални	181,41	7,6	-
Регионални	119,15	5,0	добро
Магистрални	43,71	1,8	добро
Аутопут	34,50	1,5	добро
Укупно	**2.376,45**	**100,0**	

Извор: Градска управа Града Добоја

У надлежности Града налази се и 181 километар локалних путева, што заједно са некатегоризованим путевима износи 2.179 километара.

Електродистрибутивна мрежа

На подручју града постоји 2.085 километара електродистрибутивне мреже путем које се снабдјевају потрошачи електричне енергије. Стање електродистрибутивне мреже, представљено је у тебели.

Табела 25: Електродистрибутивна мрежа на подручју града Добоја

Опис	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
1. Дужина електродистрибутивне мреже	**2.054,437**	**2.076,219**	**2.081,149**	**2.084**	**2.084,879**
- На високом напону	500,068	519,71	520	520	520,499
- На ниском напону	1.554,369	1.556,509	1.561,149	1.564	1.564,38
2. Дужина реконструиране електродистрибутивне мреже	**44,705**	**5,228**	**13,909**	**7,116**	**7,918**
- На високом напону	18,366	5,228	11,006	3,419	5,364
- На ниском напону	26,339	0	2,903	3,697	2,554
3. Дужина изграђене електродистрибутивне мреже	**10,268**	**21,782**	**4,93**	**2,851**	**0,879**
- На високом напону	10,268	19,642	0,29	0	0,499
- На ниском напону	0	2,14	4,64	2,851	0,38

Извор: ЗП „Електро Добој" а.д. Добој

Током 2021. године, изграђено је 499 метара електродистрибутивне мреже на високом и 380 метара на ниском напону. У истом периоду, реконструисана су 5.364 метра високонапонске и 2.554 метра електричне нисконапонске мреже.

Број потрошача електричне енергије у благом је порасту у периоду 2018. – 2021. година, а аналитички подаци о његовом кретању представљени су у сљедећој табели.

Табела 26: Број потрошача електричне енергије

Опис	2018.	2019.	2020.	2021.
1. На високом напону	72	72	72	70
2. На ниском напону	33.961	34.062	34.159	34.268
а) Домаћинства	31.210	31.304	31.399	31.493
б) Јавна расвјета	215	220	220	232
ц) Остала потрошња	2.535	2.538	2.540	2.543
Укупно	**67.993**	**68.196**	**68.390**	**68.606**

Извор: ЗП „Електро Добој" а.д. Добој

Водоводна и канализациона мрежа

На подручју Добоја постоје 134 километра водоводне мреже путем које се снабдјева 22.786 прикључених потрошача. Водоопскрбни губици у посљедњих неколико година износе око 25%, а наплата услуга је готово стопроцентна.

Табела 27: Водоводна мрежа

Опис	2018.	2019.	2020.	2021.
Бр. километара водоводне мреже на подручју града	127	132	133	134
Бр. километара водоводне мреже који је реконструиран у складу са локалним прописима	0,14	0,65	1,56	0,25
Ниво инвестиција у изградњу водоводне инфраструктуре	0	0	0	0
Ниво инвестиција у реконструкцију водоводне инфраструктуре	35.133	0	8.847	0
Ниво инвестиција у одржавање водоводне инфраструктуре	180.140	271.631	397.492	215.535
Бр. потрошача воде са јавног водовода	22.028	21.555	21.973	22.786
% губици воде	29,18%	29,49%	25,75%	24,32%
Просјечна цијена m^3 воде (КМ) [3]	2,045	2,045	2,045	2,045
% наплате услуга водоопскрбе	99%	99%	100%	99%

Извор: ЈП „Водовод“ а.д. Добој

Ниво инвестиција у изградњу водоводне мреже и њену реконструкцију креће се и распону између 180 и 400 хиљада КМ у периоду 2018. – 2021. година, односно 266.200 КМ годишње. У истом периоду, није било нових инвестиција у игрaдњу водоводне инфраструктуре.

По питању канализационе инфраструктуре, није било могуће обезбједити податке о дужини канализационе мреже, нити о нивоу инвестиција у изградњу, одржавање и

[3] Напомена: Град Добој има различите цијене за различите категорије потрошача. У табелама 27 и 28 наведене су просјечне цијене.

реконструкцију. Подаци о броју прикључака и цијени услуге, представљени су у наредној табели.

Табела 28: Отпадне воде – канализациона мрежа

Опис	2018.	2019.	2020.	2021.
Број километара канализационе мреже на подручју града	39	42	43	44
Домаћинства – број прикључака	4816	5136	5446	5761
Правна лица – број прикључака	1324	1342	1373	1403
Просјечна цијена $м^3$ отпадне воде (КМ)	0,93	0,93	0,93	0,93
Удио отпадних вода које се пречишћавају	0	0	0	0
Постотак наплате услуга	99%	99%	100%	99%

Извор: ЈП „Водовод“ а.д. Добој

Проценат наплате услуга идентичан је као и код водоснабдјевања, јер се обје услуге јединствено наплаћују. Према добијеним подацима, отпадне воде се не пречишћавају.

Систем даљинског гријања (топлана)

Град Добој посједује систем даљинског гријања. Инсталисана снага топлане је 58 мW, са два котла по 29 mW. Укупно се загријава 665.609 m^2 простора, од чега 534.152 m^2 код 10.452 домаћинства и 131.457 m^2 код 754 правна лица која су корисници услуга топлане.

Тренутна номинална искориштеност капацитета је око 90%. Топлана је оптимизована за температуре до -5^0C. Међутим, у условима нижих температура, постоји могућност урушавања система снабдијевања потрошача због преоптерећености, тако да објективно не постоје техничке резерве за ниже темературе и за већи број потрошача.

Постројења добојске топлане су релативно стара. Топлана је прилагођена коришћењу угља из Станара који се допрема друмским превозом. Већ дужи низ година разматрају се могућности преласка на алтернативна горива, што би подразумијевало озбиљну реконструкцију постојећих постојења. Но, актуелна енергетска криза ставља ван разматрања опцију преласка на гас или на течна горива.

Стање животне средине

Крајем 2021. године, град Добој је припремио Локални план урављања отпадом за период 2022. – 2027. година, уз подршку Развојног програма уједињених нација - UNDP. Овај План представља стратешки документ који обухвата податке, циљеве и мјере од значаја за ефикасно управљање отпадом. Усклађен је са Стратегијом управљања отпадом Републике Српске (РС) за период 2017. – 2026, Планом управљања чврстим отпадом РС за период 2019. – 2029, као и релевантним законским и подзаконским документима за управљање отпадом и локалним одлукама и правилницима Града Добоја.

Управљање отпадом

У граду Добоју у 2021. години било је 22.458 корисника услуге одвоза отпада, од којих је преузето и депоновано више од 7.000 m^3 отпада. Главни подаци у погледу одвоза смећа и отпада представљени су у табели.

Табела 29: Одвоз смећа и отпада

Опис	2018.	2019.	2020.	2021.
Број корисника услуге одвоза смећа и отпада	21.840	21.847	22.515	22.458
Количина отпада прикупљеног током године у m^3	7.481	7.863	7.536	7.062
Количина отпада прикупљеног током године – који је адекватно похрањен у m^3	7.450	7.825	7.533	7.035
Износ инвестиција у одржавање постојећих депонија (КМ)	320.000	320.000	325.000	350.000
Број МЗ-а покривених организованим прикупљањем отпада	23	25	27	31
Број контејнера за колективно прикупљање отпада на подручју града	30	45	50	60
Проценат наплате услуга	99%	97%	97%	100%

Извор: КП „Прогрес“ а.д. Добој

У одржавање постојећих депонија, у перопду 2018. – 2021. година, на годишњем се нивоу инвестирало између 320 и 350 хиљада КМ.

Регионална депонија „Карабеговац“ простире се на површини од 65 хектара. Смјештена источно од центра града и удаљена око 500 метара од ушћа Спрече у Босну. У непосредној близини депоније налазе се жељезничка пруга и магистрални пут М4 Добој – Тузла.

Тренутно се на депонију довози отпад из Добоја, Станара, Модриче, Петрова и неколико општина из ФБиХ (Добој Исток, Добој Југ, Усора, Сребреник, Градачац, Оџак). Према Стратегији управљања отпадом, депонију користи 11 јединица локалне самоуправе (Брод, Вукосавље, Дервента, Модрича, Доњи Жабар, Пелагићево, Петрово, Теслић, Шамац, Станари и Добој) са процијењеном годишњом количином отпада од 62.000 тона. Депонија није санитарна, али има одобрен Програм мјера са динамиком прилагођавања од стране Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС.

У складу са Локалним планом за урављање отпадом, у периоду 2022. – 2027. година, планирана је инвестиција од 2,519 милиона КМ, од чега 900 хиљада за уклањање дивљих депонија на територији града, 400 хиљада за прилагођавање рада градске депоније, те око 500 хиљада за набавку намјенских возила.

Стање ваздуха, тла, шума, вода, ријека и језера

Град Добој посједује Акциони план одрживог управљања енергијом и пролагођавања климатским промјенама (SECAP) у периоду до 2030. године. У складу са циљевима постављеним у овом плану, предвиђено је смањење емисија CO_2 за најмање 40% до 2030. године, у односу на базни инвентар из 2013. године, као и смањење рањивости на опасности од климатских промјена за најмање 10.000 становника, 300 привредних субјеката и 50 јавних институција града Добоја у истом периоду.

Од мониторинга параметара животне средине, на градској депонији врши се мјерење квалитета ваздуха, површинских вода и буке, док није успостављен мониторинг подземних вода. Дератизација и дезинскекција градске депоније врши се четири пута

годишње. Редовно се води евиденција о количинама и врстама довезеног и одложеног отпада.

Мјесне заједнице које немају дивљих депонија су: Центар 1, Центар 2, Чаршија, Доњи Град, Горњи Град и Орашје (градска зона), Миљковац (приградска зона), Буковац, Опсине и Трњачани (Крњин), Скуиповац Доњи, Зелиња Горња (Требава) и Стријежевица (Озрен).

Градско зеленило

Према подацима за 2020. годину, површина уређених паркова на простору града Добоја износи 128.190 m^2. Подаци о броју засађених стабала, украсног биља, као и износи донација за уређење зелених површина, наведени су у табели.

Табела 30: Градско зеленино

Опис	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Број засађених стабала	283	380	270	255	255
Број засађених садница украсног биља	0	0	100	390	390
Годишње буџетско издвајање за уређење зелених површина	5.552 КМ	5.130 КМ	5.657 КМ	11.548 КМ	11.548 КМ

Извор: Градска управа Града Добоја

За потребе уређења зелених површина, годишње се издвајало нешто више од 5.000 КМ у периоду 2017. – 2019. година, док се тај износ повећао на преко 11.500 КМ у 2020. и 2021. години.

Квалитет ваздуха

На подручју града Добоја постоји 5 индустријских постројења / погона који представљају озбиљне загађиваче. Удио постројења која посједују еколошку дозволу износи 90%, док свега два посједују систем за управљање заштитом животне средине према одговарајућем ISO стандарду. Мали је и удио домаћинстава (свега 3%) која за своје потребе користе еко-горива, као што је природни гас, а постројења и погона која користе ове изворе енергије нема. Такође, на подручју Добоја не постоје мјерне станице за провјеру квалитета ваздуха.

Енергетска ефикасност

Град Добој донио је Акциони план за енергетску ефикасност у стамбеним објектима. У периоду 2020. – 2021. година, извршена су улагања у енергетску ефикасност објеката у градском власништву у укуном износу од нешто већем од 1 милион КМ за обе посматране године. Мјере енергетске ефикасности примјењене су кроз улагања у јавном сектору (дјечији вртићи, школе и др.), као и кроз улагања у приватне стамбене објекте. Ове мјере су најчешће укључиле замјену столарије, постављање топлотне и кровне изолације, као и улагање у системе гријања еколошким горивима (пелет и сл.).

У погледу обновљивих извора енергије, постоји постројење мини соларне електране - МСЕ „Џунгла“ инсталисане снаге 188,5 kW, са планираном годишњом производњом од

178.100 kWh, као и мини хироелектране - МХЕ „Пакленица“ - постројење ЗП „Електро Добој“, инсталисане снафе 245 kW и годишње производње 990.000 kWh.

Укупан износ издвајања из буџета за набавку електричне енергије, представљен је графиконом.

Графикон 20: Износ трошкова за електричну енергију у Граду Добоју

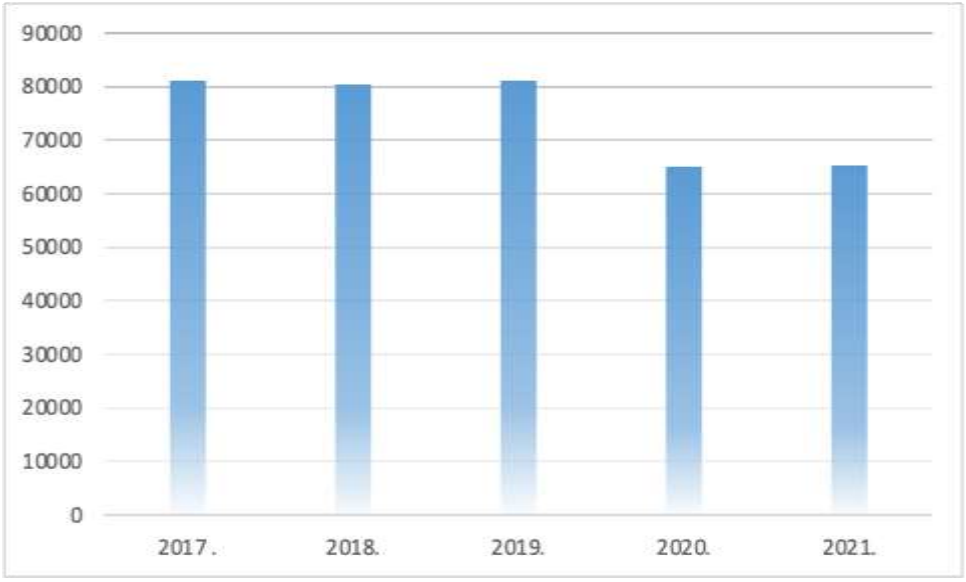

Извор: Градска управа Града Добоја

Из претходног графикона, уочљив је пад трошкова електричне енергије у Градској управи за 2020. и 2021. годину.

Стање урбанистичко-планске документације

Велики дио површине урбаног подручја града Добоја покривен је спроведбеном планском документацијом, односно регулационим плановима те плановима парцелације као и измјенама и допунама истих. Основна спроведбена планска документација која покрива одређене сегменте града састоји се из сљедећих докумената:

1. Регулациони план „Доњи град“ Добој, (Сл.гл. града Добој, број: 6/22)
2. Регулациони план „Центар“ Добој, (Сл.гл. града Добој, број: 6/22)
3. Регулациони план стамбено-пословног комплекса „Средњошколски центар“ Добој, I Фаза, (Сл.гл. општине Добој, број: 2/09)
4. Регулациони план стамбено-пословног комплекса „Средњошколски центар“ Добој, II Фаза, (Сл.гл. општине Добој, број: 4/11)
5. Регулациони план „Средњошколски центар-Усора“ Добој, (Сл.гл. града Добој, број: 1/16)
6. Измјена и допуна регулационог плана „Општа болница“ Добој, (Сл.гл. града Добој, број: 11/19)
7. Регулациони план индустријске зоне „Босанка“ Добој, (Сл.гл. града Добој, број: 1/16)
8. Измјена и допуна плана парцелације за просторну цјелину „Избјегличко насеље Липац“ (Сл.гл. града Добој, број: 6/13)

9. Измјена и допуна плана парцелације за просторну цјелину „Избјегличко насеље Мала Буковица“ (Сл.гл.града Добој, број: 6/13)
10. Измјена и допуна плана парцелације за просторну цјелину „Избјегличко насеље Вила“ (Сл.гл. града Добој, број: 7/13)
11. Измјена и допуна плана парцелације за просторну цјелину „Избјегличко насеље Баре“ (Сл.гл. града Добој, број: 7/13)
12. Измјена и допуна плана парцелације за просторну цјелину „Избјегличко насеље Пољице“ (Сл.гл. града Добој, број: 6/13)
13. План парцелације за просторну цјелину „Избјегличко насеље Гавриђи“ (Сл.гл. града Добој, број: 5/13)

Територија града коју не обухватају спроведбени документи, налази се у обухвату докумената вишег реда а то су:

1. Просторни план града Добој 2018-2038. године. (Сл.гл. града Добој, број: 12/22) и
2. Урбанистички план „Добој“ 2000-те, (Сл.гл. града Добој, број: 5/86, 5/13).

Анализа буџета

Укупни буџетски приходи константно расту у периоду од 2017. године. У њиховој структури најзначајније је учешће пореских прихода, односно прихода од индиректних пореза. Раст буџетских прихода највише генерише раст непореских прихода (прихода од такси и накнада) увећаних за 2,4 милиона КМ у 2020. години, као и раст прихода од индиректних пореза који су такође увећани за 2,3 милиона КМ у односу на 2017. годину.

Табела 31: Преглед буџетских прихода по годинама

Врста прихода	2017 (000 КМ)	(%)	2018 (000 КМ)	(%)	2019 (000 КМ)	(%)	2020 (000 КМ)	(%)
ПОРЕСКИ ПРИХОДИ (укупно)	**20.600.129**	**74**	**22.685.676**	**75**	**22.817.779**	**69**	**22.440.906**	**67**
Приходи од пореза на доходак и добит	263	0	19	0	3	0	0	0
Порези на лична примања	5.172.556	18	5.919.318	20	4.271.464	13	4.745.179	14
Порези на имовину	1.110.991	4	1.083.736	4	1.147.817	3	1.017.932	3
Порези на промет производа и услуга	26.648	0	78.900	0	40.102	0	178	0
Индиректни порези преко УИО	14.284.796	51	15.582.683	51	17.295.636	52	16.585.582	50
Остали порески приходи	4.875	0	21.020	0	62.757	0	92.035	0
НЕПОРЕСКИ ПРИХОДИ (укупно)	**7.361.354**	**26**	**7.302.557**	**24**	**10.020.098**	**30**	**10.662.161**	**32**
Приходи од финанс. и нефин.имовине	2.299.289	8	1.830.646	6	2.609.557	8	2.998.650	9
Накнаде и таксе и приходи од пружања услуга	4.915.441	18	5.379.742	18	7.273.727	22	7.368.934	22
Новчане казне	4.815	0	4.861	0	23.541	0	97.306	0
Остали непорески приходи	141.809	1	87.308	0	113.273	0	197.271	1
ГРАНТОВИ (укупно)	**25.314**		**287.161**		**330.945**		**371.368**	
Грантови из иностранства	17.778	0	124.624	0	244.964	1	300.753	1
Грантови из земље	7.536	0	162.537	1	85.981	0	70.615	0
ПРИХОДИ (укупно)	**27.986.797**	**100**	**30.275.394**	**100**	**33.168.822**	**101**	**33.474.435**	**101**

Извор: Градска управа Града Добоја

На страни буџетске потрошње може се уочити смањење учешћа трошкова плата и накнада запослених у укупној структури буџета са 33% на 18%. Истовремено су издвајања по основу капиталних издатака увећана са 10% на 45% у односу на укупну буџетску потрошњу. Према томе, може се констатовати да постоји стабилан финансијски оквир за реализацију стратешких развојних интервенција у наредном седмогодишњем периоду, гледано кроз тренд повећања укупних издвајања по основу субвенција, грантова, капиталних грантова и капиталних издатака.

Табела 32: Буџетска потрошња по годинама

Врста расхода	2017 (000 КМ)	(%)	2018 (000 КМ)	(%)	2019 (000 КМ)	(%)	2020 (000 КМ)	(%)

ПЛАТЕ И НАКНАДЕ ТРОШКОВА ЗАПОСЛЕНИХ (укупно)	8.643.029	33	8.968.159	28	10.323.632	26	11.350.245	18
МАТЕРИЈАЛНИ ИЗДАЦИ (укупно)	4.869.142	18	5.383.214	17	6.579.494	17	7.725.657	12
ТЕКУЋИ ГРАНТОВИ (укупно)	8.664.224	33	11.503.873	35	10.993.262	28	13.647.864	21
Субвенције	426.898		636.446		675.080		670.679	
Дознаке на име социјалне заштите које се исплаћују из буџета	2.523.353		2.519.722		2.804.330		3.170.042	
КАПИТАЛНИ ГРАНТОВИ	155.877	1	1.213.044	4	321.089	1	1.269.352	2
ИЗДАЦИ ЗА КАМАТЕ И ОСТАЛЕ НАКНАДЕ (укупно)	1.468.412	6	1.332.994	4	1.748.826	4	1.416.683	2
КАПИТАЛНИ ИЗДАЦИ	2.722.400	10	4.125.193	13	9.275.016	24	28.660.131	45
РАСХОДИ / ИЗДАЦИ УКУПНО	**26.523.084**	**100**	**32.526.477**	**100**	**39.241.319**	**101**	**64.069.932**	**101**

Извор: Градска управа Града Добоја

2.2. Анализа кључних снага, слабости, прилика и пријетњи (SWOT)

SWOT анализа представља мост између садашњег стања, које је утврђено анализом, и будућег жељеног стања, које се дефинише стратешким планом развоја. Овакав приступ омогућује систематско сагледавање пријетњи и прилика и њихово усаглашавање са јаким и слабим странама општине. SWOT анализа обезбјеђује информације корисне за усклађивање локалних капацитета и способности са окружењем у којем град Добој дјелује.

Најважније снаге које Добоју пружају конкурентне предности, чинећи ово подручје атрактивним мјестом за живот и пословање, су геостратешки положај, добра саобраћајна инфраструктура, величина тржишта, природни ресурси (руде, земљишни и водни потенцијали), образовни и универзитетски капацитети, као и људски ресурси са којима град Добој располаже. Ове снаге треба максимално искористити за подизање квалитета живота и развој Добоја као саобраћајног, комуникационог и дистрибутивног центра, као и ради повећања нивоа инвестиција у ове секторе, те његовом позиционирању у регионални центар. При спровођењу наведених развојних процеса, неопходно је стално водити рачуна о очувању животне средине.

С друге стране, најважније слабости, препреке или ограничења за развој Добоја укључују запостављеност и депопулацију руралних подручја, неусклађеност понуде и тражње радне снаге, те неразвијену развојну, а посебно туристичку и спортско-рекреативну инфраструктуру. Ове слабости би требало минимизовати или, ако је могуће, потпуно елиминисати, како би се конкурентске предности Добоја искористиле на најбољи могући начин.

Табела 33: SWOT анализа града Добоја

Снаге (+)	Слабости (-)
✓ изузетан геокомуникациони положај Добоја у централном дијелу РС и БиХ ✓ комуникационо раскршће и одлична саобраћајна повезаност (аутопут, жељезница, близина границе и ЕУ) ✓ значајни природни ресурси (воде, шуме, земљиште, минерални и енергетски ресурси) ✓ капацитети регионалног центра којем гравитира преко 200.000 становника ✓ четири локалитета која су уврштена на листу националних споменика БиХ и други природни локалитети за развој туристичке дјелатности ✓ позитиван тренд када је у питању запошљавање, раст плата и укупан обим економских активности ✓ традиција бављења пољопривредом и значајне површине обрадивог пољопривредног земљишта ✓ формирана слободна зона ”Добој” на	- пад броја становника и неповољна демографска структура (миграције, негативан прираштај, старење) - растући недостатак радне снаге и њена неусклађеност са потребама тржишта - висока незапосленост младих - недостатак прерађивачких капацитета (нарочито у пољопривреди), те висок удио трговачких дјелатности у укупној приврединој активности - неравномјеран развој у смислу депопулације и заостајања руралних средина - уситњеност посједа (због Закона о насљеђивању РС) и неадекватна искориштеност пољопривредног земљишта; - изостанак мјера уређења земљишта (укрупњавање посједа, заштита од плављења, одводњавање и наводњавање);

Снаге (+)	Слабости (-)
три посебна локалитета ✓ започети инвестициони циклус у грађевинске објекте ✓ значајни универзитетски и образовни капацитети ✓ капацитети ЈЗУ Свети апостол Лука као регионалне здравствене установе ✓ традиција, препознатљивост и резултати у спорту (рукометни ТВ турнир шампиона, три премијерлигаша) ✓ стабилан буџет и тренд раста развојног финансирања ✓ капацитети регионалне депоније ”Карабеговац” ✓ постојање Акционог плана одрживог управљања енергијом и пролагођавања климатским промјенама (SECAP и АП за повећање ЕЕ у стамбеном сектору) ✓ квалитетан систем даљинског гријања ✓ израђена просторно-планска документација	- значајне површине под минама; - застарјела пољопривредна производња; - релативно мали број културних и спортских манифестација и догађаја; - повећан притисак на социјалне фондове због промјене демографске структуре становништва - велики број МЗ које нису обухваћене услугом организованог прикупљања отпада - релативно мале количине отпада који се сортира, рециклира, односно прерађује - непостојање мјерних станица за мјерење квалитета ваздуха
Прилике (^)	**Пријетње (ˇ)**
❖ локацијски предуслови за позиционирање Добоја као саобраћајног, транспортног и логистичког центра ❖ привлачење инвестиција у наведене и пратеће дјелатности ❖ оптимално управљање простором у циљу задовољења развојних потреба ❖ постојање регионалне депоније и могућности за прераду отпада ❖ привлачење млађег и радно способног становништва ❖ активно прилагођавање потребама тржишта рада ❖ могућност коришћење ЕУ и осталих развојних фондова	• негативна привредна кретања у ЕУ и свијету • привредна нестабилност, инфлација и пораст цијена енергената • даље старење и посљедично смањење радно активног становништа • погоршање климатских услова • опасност од елементарних непогода и природних катастрофа, посебно поплава и клизишта • опасност од земљишта контаминираног минама • угрожавање животне средине усљед економских активности (саобраћај, коришћење природних ресурса)

2.3. Стратешки фокуси

Стратешки форкус 1: Привлачење инвестиција и унапређење привредних активности коришћењем локацијских и саобраћајних погодности

Захваљујући свом централном географском положају и доброј саобраћајној повезаности са остатком земље и ЕУ, град Добој има одличне предиспозиције да постане

саобраћајни и логистички центар за већи дио БиХ. Градске власти требају одиграти пресудну улогу у опредјељењу просторног развоја за намјену отварања саобраћајних и логистичких капацитета и у привлачењу инвестиција у транспортне, складишне, дистрибутивне, логистичке и сродне дјелатности, попут туристичко-угоститељских. Потребно је привлачити кадрове из других средина, истовремено водећи рачуна о прилагођавању властите неангажоване редне снаге потребама постојећег тржишта рада и доласку нових привредних субјеката у циљаним секторима.

Стратешки фокус 2: Заустављање негативних трендова и унапређење демографске структуре

Град Добој биљежи негативне дегомрафске трендове у смислу пада броја становника, усљед негативног природног прираштаја и неповољних миграционих кретања. Просјечна старост становништва је релативно висока. Смањује се број ученика и студената, посебно у руралним срединама. Истовремено, расте број запослених, а опада број незапослених, што упућује на потребу обезбјеђења додатне радне снаге на добојском тржишту рада. Постоји потреба да се кроз провођење активне пронаталитетне политике зауставе негативни демографски трендови. Такође, профилисањем Добоја као регионалног центра и привлачењем млађег и радно активног становништва из других средина, могуће је унаприједити постојеће негативне демографске трендове и задовољити развојне потребе града.

Стртешки фокус 3: Заштита животне средине кроз унапређење капацитета за прераду отпада на регионалној депонији

Са процјењеном годишњом количином од 62.000 тона отпада, Добојска регионална депонија „Карабеговац“ покрива већи број општина у РС и ФБиХ. Отпад представља ресурс чијим се продуктивним коришћењем истовремено остварују циљеви привредног развоја и заштите животне средине. Град Добој треба створити повољно окружење за привлачење додатних инвестиција у унапређење постојећих и отварање нових капацитета за прераду отпада (као што је нпр. рециклажно стовариште). Захваљујући постојању регионалне депоније, својој локацији и доброј саобраћајној повезаности, прерада отпада може да постане значајан ресурс за привредни развој града Добоја.

2.4. Визија развоја

Визијом и стратешким циљевима обликује се намјеравана конкурентска позиција коју град Добој треба да има. У том смислу треба подсјетити како је визија развоја града Добоја утврђена у претходном планском циклусу и формулисана на начин да нагласи његову позицију као регионалног саобраћајног, комуникационог и привредног центра, са развијеном пословном инфраструктуром и пратећим услугама. Такође, кроз визију је истакнут и значај изградње Добоја као уређеног и туристички атрактивног града, културног, образовног и спортско-рекреативног центра, са знатно унапређеним квалитетом живота, уједначеним у граду и на селу.

Ради се, свакако, о одредницама развоја града Добоја које су и даље актуелне што значи да не постоји потреба за дефинисањем потпуно нове визије развоја за период до 2029. године. Уколико визију, ипак, посматрамо из перспективе јасне и препознатљиве изјаве која ће помоћи да се артикулишу генерални циљеви развоја, те правци и опредјељења свих актера на развојном путу града Добоја, онда постоји потреба за сажетом изјавом о визији која је формулисана на сљедећин начин:

Добој – свима близу и свима добар

Овако сажета изјава о визији наглашава двије кључне одреднице будућег жељеног развоја града Добоја. **Прва развојна одредница** будућег развоја односи се на ефектуирање потенцијала геокомуникационог и саобраћајног положаја и позиционирање Добоја као регионалног центра који је ”свима близу”. Ово је посебно важно из перспективе привлачења инвестиција у транспортне, складишне, дистрибутивне, логистичке и сродне дјелатности. **Друга развојна одредница** је позиционирање Добоја као мјеста које је атрактивно за живот и града који је ”свима добар”, како садашњим становницима, тако и онима који у Добој долазе, привремено или трајно.

Други приједлог сажете изјаве о визији је формулација представљена као акроним назива града која истовремено наглашава кључне карактеристике Добоја као:

- **Д**инамичаног – града са динамичним друштвеним и привредним животом
- **О**твореног – града који је отворен за различите људе, културе и идеје
- **Б**огатог – града који је богат ресурсима, културно-историјским наслијеђем и традицијом у спорту
- **О**дговорног – града одговорног према својим грађанима са ефикасним и квалитетним јавним услугама
- **Ј**единственог – града који је препознатљив по свом јединственом положају и туристичкој понуди

2.5. Стратешки циљеви са индикаторима

Стратешки циљ 1: Створена конкурентна привредна структура заснована на потенцијалима логистичког и дистрибутивног центра

Одговарајућим опредјељењем простора за потребе развоја логистичких и дистрибутивних капацитета, град Добој треба да у што краћем року валоризује своје саобраћајне и локацијске погодности и да израсте у регионални центар. За привлачење инвестиција у логистичко-дистрибутивни и пратеће сервисне секторе, попут туризма и угоститељства, потребно је формирати, опремити и промовисати одговарајуће пословне зоне, те активно подржавати домаће и стране инвеститоре који се опредијеле за пословање у циљаним дјелантностима. Комплементарно, потребно је подржати и развој туризма, који ће се у једном сегменту наслањати на понуду везану за потребе Добоја као логистичко-дистрибутивног центра, док ће у свом другом дијелу туристичка понуда бити везана за природне, руралне и остале потенцијале. Поред подстицајног пословног окружења, обезбјеђење одговарајуће радне снаге са локалног и ширег тржишта пресудно је важно за за привлачење инвеститора и реализацију инвестиција, а тиме и за остварење овог стратешког циља, али и наредног, који своје тежиште има у демографији.

Стратешки циљ 2: Унапређен квалитет живота и демографска структура становништва

У стратешком контексту и у дугом року, неповољни демографски трендови могу се зауставити и преокренути пружањем активних мјера подршке наталитетним политикама, те унапређењем квалитета живота, укључујући и побољшање услова у руралним срединама. Међутим, Добоју ће у краћем року за потребе нове привредне структуре бити потребна нова радна снага, чији се прилив може додатно подстаћи унапређењем садржаја из домена друштвене инфраструктуре. Успостављање имиџа отворене, сигурне и садржајне средине, са снажном друштвеном инфраструктуром, те могућностима образовања, преквалификације и доквалификације, у складу са потребама привреде, важни су аспекти за привлачење људи из других средина и њихов останак у Добоју. Снажна друштвена инфраструктура и могућности за образовање и запошљавање учиниће град Добој привлачном средином из угла укупног квалитета живота, чији је додатни аспект садржан и у наредном стратешком циљу.

Стратешки циљ 3: **Изграђен систем заштите животне средине, чија је окосница регионални капацитет за прераду отпада**

Добој је опредјељен да буде мјесто које предњачи у погледу заштите животне средине, што је кључна претпоставка одрживости, укључујући и одрживост сектора привредног и друштвеног развоја. У комбинацији се снагама које укључују централну локацију и добру саобраћајну повезаност, Регионална депонија „Карабеговац“ чини оправданим стимулисање инвестиција у прерађивачке капацитете за прераду отпада, попут рециклажног стоваришта, енергане, као и у низ других пратећих дјелатности. Пружањем подршке изградњи капацитета за прераду отпада, умјесто локације препознатљиве по регионалној депонији која сервисира потребе више околних општина, Добој се може позиционирати на водеће мјесто у погледу изграђености система заштите животне средине, истовремено користећи расположивост отпада за енергетске и сировниске потребе свог привредног развоја.

Индикатори стратешких циљева

Индикатори који се препоручују за мјерење остварења наведених стратешких циљева, заједно са полазним вриједностима за 2020. и циљним вриједностима за 2029. годину представљени су у наредној табели.

Табела 34: Индикатори стратешких циљева

Стратешки циљеви	Индикатори утицаја	Полазна вриједност (2020.)	Циљна вриједност (2029.)
1. Створена конкурентна привредна структура заснована на потенцијалима логистичког и дистрибутивног центра	Остварене инвестиције у стална средства према дјелатности инвеститора - годишње	59 мил. КМ (2021)	> 90 мил. КМ
	Број запослених у новооснованим предузећима у логистичко-дистрибутивно-транспортном сектору	0	240
	Просјечна мјесечна нето плата	976 КМ	1.250 КМ
2. Унапређен квалитет живота и демографска структура становништва	Миграције становништва	-69	+900
	Број ученика у средњим школама / број студената	2312 / 567	2350 / 650
3. Изграђен систем заштите животне средине, чија је окосница регионални капацитет за прераду отпада	Број запослених у новооснованим предузећа у сектору прераде отпада (М/Ж)	0	80 (50/30)
	Удио отпада који се прерађује	0%	15%

Извори података за наведене индикаторе укључују Централну банку БиХ, Републички завод за статитстику РС и Градску управу – Одјељење за привреду и друштвене дјелатности.

3. ПРИОРИТЕТИ И МЈЕРЕ

Приоритети у реализацији Стратегије представљају кључна поља и смјерове дјеловања за остварење визије и стратешких циљева и као такви имају највећи утицај на развој, односно остварење стратешких индикатора. У наставку текста налази се преглед дефинисаних приоритета који су груписани под релевантним стратешким циљевима.

Табела 35. Приоритети груписани по стратешким циљевима

Стратешки циљ 1: Створена конкурентна привредна структура заснована на потенцијалима логистичког и дистрибутивног центра	**Приоритет 1.1**. Кориштење економских и просторних потенцијала за привлачење инвестиција са нагласком на логистичко-дистрибутивни сектор
	Приоритет 1.2. Подизање конкурентности пољопривреде, туризма и услужних дјелатности
	Приоритет 1.3. Подршка развоју економије засноване на знању и иновацијама
Стратешки циљ 2: Унапређен квалитет живота и демографска структура становништва	**Приоритет 2.1.** Подршка обнови демографске структуре становништва на територији града Добоја
	Приоритет 2.2. Побољшање доступности и квалитета услуга у области социјалне и здравствене заштите
	Приоритет 2.3. Побољшање доступности и квалитета услуга из области образовања и јавне управе
	Приоритет 2.4. Обезбјеђење услова за развој културе и спорта
Стратешки циљ 3: Изграђен систем заштите животне средине, чија је окосница регионални капацитет за прераду отпада	**Приоритет 3.1.** Унапређење система управљања и прераде чврстог отпада
	Приоритет 3.2. Подизање степена заштите вода, ваздуха и тла и заштите од елементарних непогода
	Приоритет 3.3. Промоција и кориштење обновљивих извора енергије у оквиру концепта енерегетске ефикасности и одрживости

3.1. ПРЕГЛЕД ПРИОРИТЕТА И ПРИПАДАЈУЋИХ МЈЕРА СА ИНДИКАТОРИМА

Приоритети за Стратешки циљ 1, укључујући припадајуће мјере, приказани су у Табели број 36 на начин да су у склопу сваког приоритета дефинисани индикатори (крајњег) резултата са почетним (полазним) и циљним вриједностима.

Табела 36. Приоритети за Стратешки циљ 1 са припадајућим мјерама

	Индикатор	Полазна вриједност (2022)	Циљна вриједност (2029)
Приоритет 1.1. Коришћење економских и просторних потенцијала за привлачење инвестиција са нагласком на логистичко-дистрибутивни сектор	Укупна вриједност инвестиција у пословним зонама и логистичко-дистрибутивном сектору	-	> 28 мил КМ (2023 – 2029)
	Проценат попуњености капацитета формираних пословних зона	0	>50%
Припадајуће мјере за реализацију приоритета			
Мјера 1.1.1. Изградња, уређење и промоција пословне зоне			
Мјера 1.1.2. Унапређење сарадње са дијаспором у функцији промоције инвестиционих потенцијала			

	Индикатор	Полазна вриједност (2022)	Циљна вриједност (2029)
Приоритет 1.2. Подизање конкурентности пољопривреде, туризма и услужних дјелатности	Број регистрованих пољопривредних газдинстава	819	> 850
	Годишњи приход од боравишне таксе	41.000 КМ (2020)	100.000 КМ
	Број микро, малих и средњих предузећа регистрованих у сектору услужних дјелатности	440	600
Припадајуће мјере за реализацију приоритета			
Мјера 1.2.1. Развој и јачање капацитета примарне пољопривредне производње			
Мјера 1.2.2. Економско оснаживање руралног становништва путем одрживе пољопривредне производње			
Мјера 1.2.3. Развој руралног (сеоског) туризма и увезивање и промоција туристичке понуде на нивоу регије			
Мјера 1.2.4. Подршка оснивању start-up компанија и самозапошљавању			

	Индикатор	Полазна вриједност (2022)	Циљна вриједност (2029)
Приоритет 1.3. Подршка развоју економије засноване на знању и иновацијама	Годишњи износ подстицајних средстава додијељених у сврху улагања у истраживање	0	150.000 КМ

	и развој		
	Број истраживачко-развојних пројеката реализованих у сарадњи пословног и образовног сектора	0	5
Припадајуће мјере за реализацију приоритета			
Мјера 1.3.1. Подстицаји, умрежавање и савјетодавна подршка пословном сектору			
Мјера 1.3.2. Јачање сарадње пословног и образовног сектора уз подршку ЈЛС			

Приоритети за Стратешки циљ 2, укључујући припадајуће мјере, приказани су у табели број 37. У склопу сваког приоритета дефинисани су индикатори (крајњег) резултата са почетним и циљним вриједностима.

Табела 37. Приоритети за Стратешки циљ 2. са припадајућим мјерама

	Индикатор	Полазна вриједност (2022)	Циљна вриједност (2029)
Приоритет 2.1. Подршка обнови демографске структуре становништва на територији града Добоја	% становништва које живи у руралним подручјима града	51%	51%
	Учешће становништва старосне доби до 15 година у укупној популацији града Добоја	13,82%	> 15,00%
Припадајуће мјере за реализацију приоритета			
Мјера 2.1.1. Мотивисање становништва за останак у руралним подручјима			
Мјера 2.1.2. Стимулисање локалног становништва за останак на простору града Добоја			
Мјера 2.1.3. Унапређење рада мјесних заједница			

	Индикатор	Полазна вриједност (2022)	Циљна вриједност (2029)
Приоритет 2.2. Побољшање доступности и квалитета услуга у области социјалне и здравствене заштите	Број уведених нових услуга у оквиру система социјалне заштите на подручју града Добоја	-	4
	Степен задовољства корисника услуга примарне здравствене заштите	4	4,3
Припадајуће мјере за реализацију приоритета			
Мјера 2.2.1. Унапређење социјалних услуга и инклузија лица са инвалидитетом кроз изградњу приступачног окружења			
Мјера 2.2.2. Побољшање доступности и квалитета здравствених услуга			

	Индикатор	Полазна	Циљна

		вриједност (2022)	вриједност (2029)
Приоритет 2.3. Побољшање доступности и квалитета услуга из области образовања и јавне управе	Број дјеце обухваћене системом предшколског васпитања и образовања	518	650
	Проценат опремљених /модернизованих кабинета за предметну наставу у основним и средњим школама	0	30%
	Укупан број студената са подручја Града уписаних у високошколске установе	1.397	> 1.600
	Проценат задовољства грађана Добоја квалитетом јавних услуга	57%	72%
	Проценат задовољства грађана Добоја квалитетом административних услуга	85%	90%
Припадајуће мјере за реализацију приоритета			
Мјера 2.3.1. Унапређење квалитета образовања и васпитања у образовним и васпитно образовним установама			
Мјера 2.3.2. Унапређење рада Градске управе и јавних институција те унапређење сарадње са организацијама цивилног друштва			

	Индикатор	Полазна вриједност (2022)	Циљна вриједност (2029)
Приоритет 2.4. Обезбјеђење услова за развој културе и спорта	Укупан износ годишњих буџетских средстава за финансирање културе и спорта	1.500.000 КМ (2021)	> 2.500.000 КМ
	Број нових културних и умјетничких садржаја - током године	-	15
	Проценат повећања броја чланова спортских клубова	-	10%
Припадајуће мјере за реализацију приоритета			
Мјера 2.4.1. Унапређење културних дјелатности			
Мјера 2.4.2. Унапређење капацитета спортске инфраструктуре и организација спортских манифестација			

Приоритети за Стратешки циљ 3, укључујући припадајуће мјере, приказани су у Табели број 38. У склопу сваког приоритета дефинисани су индикатори (крајњег) резултата са почетним и циљним вриједностима.

Табела 38. Приоритети за Стратешки циљ 3. са припадајућим мјерама

	Индикатор	Полазна	Циљна

		вриједност (2022)	вриједност (2029)
Приоритет 3.1. Унапређење система управљања и прераде чврстог отпада	Покривеност подручја града Добоја услугом организованог одвоза отпада (број обухваћених мјесних заједница)	31	> 50
	Количина рециклираног или прерађеног отпада на годишњем нивоу	0	1.000 тона
Припадајуће мјере за реализацију приоритета			
Мјера 3.1.1. Изградња рециклажног дворишта			
Мјера 3.1.2. Повећање броја зелених острва			
Мјера 3.1.3. Проширење система организованог одвоза отпада на цијелу територију града Добоја, раздвајање отпада на мјесту настанка и организовано прикупљање, коришћење или прерада отпада			
Мјера 3.1.4. Унапређење мјера надзора над одлагањем отпада			
Мјера 3.1.5. Испуњавање услова за одрживо и безбједно управљање отпадом на простору Регионалне депоније Добој			

	Индикатор	Полазна вриједност (2022)	Циљна вриједност (2029)
Приоритет 3.2. Подизање степена заштите вода, ваздуха и тла и заштите од елементарних непогода	Површина земљишта на којој је извршено смањење негативних утицаја на квалитет земљишта – мелиорација	-	100 ha
	Удио постројења која посједују еколошку дозволу	90%	>95%
	Смањење рањивости на опасности од климатских промјена (базни индекс из 2013. године)	-	за најмање 10.000 становника, 300 привредних субјеката и 50 јавних институција
Припадајуће мјере за реализацију приоритета			
Мјера 3.2.1. Смањење ризика од природних непогода и антропогених опасности			
Мјера 3.2.2. Подизање свијести о значају заштите животне средине и јачање контролних механизама			
Мјера 3.2.3. Повећање покривености становништва водоводном и канализационом мрежом			
Мјера 3.2.4. Модернизација и унапређење система противградне заштите на територији града Добоја			
Мјера 3.2.5. Основе заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта			

	Индикатор	Полазна вриједност (2022)	Циљна вриједност (2029)
Приоритет 3.3. Промоција кориштења обновљивих извора енергије у оквиру концепта енерегетске ефикасности и одрживости	Смањење емисија CO_2		40%
	Проценат јавних објеката у којима је уведен концепт енерегетске ефикасности и одрживости	-	> 95%
Припадајуће мјере за реализацију приоритета			
Мјера 3.3.1. Утопљавање објеката заједничког становања, кућа и јавних објеката			
Мјера 3.3.2. Проширење система даљинског гријања на стамбене зграде заједничког становања, јавне објекте и куће			
Мјера 3.3.3. Набавка електричних возила за јавне институције и јавни превоз			
Мјера 3.3.4 Истраживање и коришћење алтернативних и обновљивих извора енергије			

4. КЉУЧНИ СТРАТЕШКИ ПРОЈЕКТИ

У процесу израде стратешког документа идентификовани су и кључни стратешки пројекти. Ради се о интервенцијама које су посебно значајне због вишеструких ефеката које ће имати, очекиваних резултата који обухватају ширу категорију корисника или интервенција које су основ за покретање других пројеката и које због тога имају каталитички карактер за будући локални развој.

У оквиру Стратешког циља 1, који се односи на стварање конкурентне привредне структуре засноване на потенцијалима логистичког и дистрибутивног центра, идентификован је сљедећи кључни стратешки пројекат:

Кључни стратешки пројекат број 1.1.1.1. Развој „Слободне зоне Добој“ и ревитализација *brownfield* локације ”Трудбеник”

Изградња „Слободне зоне Добој“ и retail паркова (тржних центара) у оквиру *brownfield* lokacije ”Трудбеник” и све активности које проистичу из тих подухвата ће знатно унаприједити пословне капацитете, пословно окружење и услове за пословање у Граду Добој и допринијети економском расту Града Добој кроз отварање нових пословних субјеката и нових радних мјеста. Спровођење ове мјере ће створити услове за развој иновативне и одрживе економије користећи све погодности које Град Добој пружа. Очекује се да ће у оквиру ”Слободне зоне Добој” бити отворено 30 нових пословних субјеката.

Град Добој ће пословним субјектима који буду изградили пословну инфрастуктуру унутар слободне зоне да додјели, односно субвенционише, изградњу пословне инфраструктуре са 20.500.000 КМ, уколико све планиране парцеле буду продате. У ова средства није урачуната инвестиција Града Добоја у комуналну инфраструктуру унутар пословне зоне од преко 3.000.000 КМ, као ни инвестиције самих пословних субјеката у износу од преко 15.000.000 КМ, према конзервативној процјени. У складу са наведеним, очекује се да ће укупна очекивана вриједност инвестиције у пословну зону износи преко 38.500.000 КМ.

Када је у питању други Стратешки циљ 2 који се односи на унапређење квалитета живота и демографске структуре становништва на подрчју града Добоја, идентификован је сљедећи кључни стратешки пројекат:

Кључни стратешки пројекат 2.4.2.1. ”Изградња и опремање нове Спортске дворане у Добоју”

Реализацијом овог пројекта даће се допринос развоју спорта и физичке културе, али и друштвеном и социјалном развоју града Добој. Изградњом нове Спортске дворане обезбјеђују се неопходни услови за бављење постојећим, али и новим врстама спортских и рекретивних активности што ће довести до раста броја спортиста и рекретиваца на подручју Добоја, раста средстава за финансирање спортских клубова које клубови обезбјеђују из сопствених извора. Процијењена вриједност улагања у овај стратешки пројекат је 13.000.000 КМ

У оквиру Стратешког циља 3, који се односи на изградњу система заштите животне средине, чија је окосница регионални капацитет за прераду отпада, идентификовани су сљедећи кључни стратешки пројекти:

Кључни стратешки пројекат 3.1.5.1. ”Претварање Регионалне депоније Добој у санитарну депонију”

Изградњом санитарне депоније биће створене коначне претпоставке за системско и безбиједно управљање отпадом у граду Добоју које подразумијева: раздвајање отпада на мјесту настанка, увођење система организованог одвоза отпада на цијелој територији града Добоја, уклањање дивљих депонија и изградња рециклажног дворишта. Укупна вриједност улагања се процјењује на 7.000.000 КМ а средства ће за потребе ЈП „Регионална депонија“ ДОО Добој бити обезбијеђена путем кредита Свјетске банке. Очекује се да пројекат буде реализован до 2028. године.

Кључни стратешки пројекат 3.2.1.1. ”Пројекат регулација тока ријеке Босне на сектору града Добоја од новог „јапанског“ моста, те узводно до ушћа ријеке Усоре у дужини од око 5,5 km”

Превенција поплава је од стратешког значаја за сваку јединицу локалне самоуправе, а штете које настају усљед поплава дају посебну димензију озбиљности приступа у спровођењу превентивних мјера у заштити од поплава. Уређење водотокова подразумијева извођење радова на уређењу и одржавању корита и обала, изградњу пјешачких и бициклистичких стаза као и зелених острва – површина, у складу са пројектном документацијом. Реализацијом пројеката Град Добој ће бити додатно заштићен од поплава, а ризик од катастрофалних полава биће сведен на минимум. Укупна вриједност улагања у овај пројекат је 30.000.000,00 КМ, од тога ће Град Добој финансирати 5.000.000. КМ (експропријације) а остататак вриједности од 25.000.000 КМ Влада РС – надлежност ЈУ „Воде Српске“.

Кључни стратешки пројекат 3.2.3.1. ”Санација и проширење водоводног и канализационог система града Добој”

Вода је један од ресурса који су најосјетљивији на ефекте климатских промјена, и то што се тиче њене доступности и квалитета. Доступност воде постаје све већи проблем, стога је свака активност која има за циљ очување воде као ресурса изразито пожељна и потребна. У смислу осигурања довољне количине здравствено исправне воде за људску потрошњу, и повећања стопе прикључености становништва на јавне системе водоснабдијевања, Град Добој је урадио неопходне студије и потребну пројектну документацију како би започео реализаовати техничке захвате на изградњи водоводне мреже у дужини од 30 километара као и реконструисане и новоизграђене канализационе мреже у дужини од 15 километара. Када је у питању снабдијевање водом руралног становништва, Град Добој је у контактима са Свјетском банком започео је преговоре о финансирању пројеката за изградњу објеката водоснабдијевања. На компаративан начин ради се и на реализацији пројекта одводње отпадних вода. Генералним пројектом постављене су основе за реконструкцију постојеће и изградњу нове канализационе мреже. Фокус је стављен на тзв „Друго сливно подручје“, односно подручје најинтензивније градње. Сљедеће приоритетно подручје је приградско насеље Баре.

Укупна вриједност пројекта је 24.700.000 КМ, од тога ће из Буџета града Добоја бити финансирано 14.050.000 КМ а путем средстава ЕИБ – 10.650.000 КМ.

5. ОКВИРНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН

Табела 39. Оквирни финансијски план

ИНДИКАТИВНИ ФИНАНСИЈСКИ ОКВИР ЗА ПЕРИОД ВАЖЕЊА СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА (2023 - 2029)					
Редни број и ознака	**Струк. фин. у %**	**Укупно у КМ**	**Буџет града у КМ**	**Остали извори**	
				у КМ	**Назив потенцијалног извора**
Стратешки циљ 1: Створена конкурентна привредна структура заснована на потенцијалима логистичког и дистрибутивног центра	**35,10%**	**42.065.000**	**25.590.000**	**16.475.000**	
1.1. Коришћење економских и просторних потенцијала за привлачење инвестиција са нагласком на логистичко-дистрибутивни сектор	**32,31%**	38.725.000	23.650.000	15.075.000	Пословни субјекти, Међународни програми и пројекти унапређења сарадње са дијаспором
1.1.1. Изградња, уређење и промоција пословне зоне	32,12%	38.500.000	23.500.000	15.000.000	Пословни субјекти
Кључни стратешки поријекат 1.1.1.1: Развој „Слободне зоне Добој“ и ревитализација brownfield *локације ”Трудбеник”*		*38.500.000*	*23.500.000*	*15.000.000*	Пословни субјекти. (Напомена: Ажурирају се подаци за локацију „Трудбеник“ Оквирна процјена укупних улагања у изградњу пословног центра су 75.000.000 КМ)
1.1.2. Унапређење сарадње са дијаспором у функцији промоције инвестционих потенцијала	0,19%	225.000	150.000	75.000	Међународни програми и пројекти унапређења сарадње са дијаспором (75.000)
1.2. Подизање конкурентности пољопривреде, туризма и услужних дјелатности	**2,49%**	2.990.000	1.740.000	1.250.000	
1.2.1. Развој и јачање капацитета примарне пољопривредне производње	0,70%	840.000	840.000	0	
1.2.2. Економско оснаживање руралног становништва путем одрживе пољопривредне производње	0,42%	500.000	200.000	300.000	Екстерни извори (300.000)

ИНДИКАТИВНИ ФИНАНСИЈСКИ ОКВИР ЗА ПЕРИОД ВАЖЕЊА СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА (2023 - 2029)					
Редни број и ознака	**Струк. фин. у %**	**Укупно** **у КМ**	**Буџет града** **у КМ**	**Остали извори**	
				у КМ	**Назив потенцијалног извора**
1.2.3. Развој руралног (сеоског) туризма и увезивање и промоција туристичке понуде на нивоу регије	0,54%	650.000	200.000	450.000	Приходи од боравишних такси (350.000) и екстерни извори (100.000)
1.2.4. Подршка оснивању *start-up* компанија и самозапошљавању	0,83%	1.000.000	500.000	500.000	Међународне развојне агенције (Sida, SDC, UNDp, Kult, Caritas)
Приоритет 1.3. Подршка развоју економије засноване на знању и иновацијама	**0,29%**	350.000	200.000	150.000	
1.3.1. Подстицаји, умрежавање и савјетодавна подршка пословном сектору	0,08%	100.000	50.000	50.000	Привредна комора, донатори (50.000)
1.3.2. Јачање сарадње пословног и образовног сектора уз подршку ЈЛС	0,21%	250.000	150.000	100.000	Међународни донатори (100.000)
Стратешки циљ 2: Унапређен квалитет живота и демографска структура становништва	**22,95%**	**34.390.000**	**17.107.000**	**17.283.000**	
2.1. Подршка обнови демографске структуре становништва на територији града Добоја	**1,90%**	**2.840.000**	**1.992.000**	**848.000**	
2.1.1. Мотивисање становништва за повратак и останак у руралним подручјима	0,08%	120.000	60.000	60.000	Екстерни извори (60.000)
2.1.2. Стимулисање локалног становништва за останак на простору града Добоја	1,63%	2.440.000	1.792.000	648.000	Корисници (млади брачни парови) - 648.000
2.1.3. Унапређење рада мјесних заједница	0,19%	280.000	140.000	140.000	УНДП пројекат МЗ и остали донатори
2.2. Побољшање доступности и квалитета услуга у области социјалне и здравствене заштите	**0,83%**	**1.250.000**	**375.000**	**875.000**	
2.2.1. Унапређење социјалних услуга и инклузија лица са инвалидитетом кроз изградњу приступачног окружења	0,17%	250.000	75.000	175.000	Министарство здравља и социјалне заштите (50.000) и донатори (125.000)

ИНДИКАТИВНИ ФИНАНСИЈСКИ ОКВИР ЗА ПЕРИОД ВАЖЕЊА СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА (2023 - 2029)					
Редни број и ознака	**Струк. фин. у %**	**Укупно** **у КМ**	**Буџет града** **у КМ**	**Остали извори**	
				у КМ	**Назив потенцијалног извора**
2.2.2. Побољшање доступности и квалитета здравствених услуга	0,67%	1.000.000	300.000	700.000	Донатори (500.000), кредитна средства (200.000)
2.3. Побољшање доступности и квалитета услуга из области образовања и јавне управе	**7,21%**	**10.800.000**	**1.240.000**	**9.560.000**	
2.3.1. Унапређење квалитета образовања и васпитања у образовним и васпитно образовним установама	6,67%	10.000.000	1.000.000	9.000.000	Донатори (5.000.000), ресорна министарства (3.000.000) и институције иплементатори (1.000.000)
2.3.2. Унапређење рада Градске управе и јавних институција, те унапређење сарадње са организацијама цивилног друштва	0,53%	800.000	240.000	560.000	Министарство управе и локалне самоправе (160.000), донатори (400.000)
2.4. Обезбјеђење услова за развој културе и спорта	**13,01%**	**19.500.000**	**13.500.000**	**6.000.000**	
2.4.1. Унапређење културинх дјелатности	1,00%	1.500.000	450.000	1.050.000	Влада Републике Српске (70%)
2.4.2. Унапређење капацитета спортске инфраструктуре и организација спортских манифестација	12,01%	18.000.000	13.050.000	4.950.000	ФС/НС БиХ, ФИФА, УЕФА (1.950.000) и остали екстерни извори (3.000.000)
Кључни стратешки пројекат 2.4.2.1. "Изградња и опремање нове Спортске дворане у Добоју"		*13.000.000*	*13.000.000*	-	
Стратешки циљ 3: Изграђен систем заштите животне средине, чија је окосница регионални капацитет за прераду отпада	**48,98%**	**73.395.250**	**21.225.000**	**52.170.250**	
3.1. Унапређење система управљања и прераде чврстог отпада	**7,82%**	11.715.250	375.000	11.340.250	
3.1.1. Изградња рециклажног дворишта	0,67%	1.000.000	0	1.000.000	Јавно комунално предузеће (300.000), Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност РС (300.000) и донатори (400.000)
3.1.2. Повећање броја зелених острва	0,30%	450.000	0	450.000	Јавно комунално предузеће (100.000), Фонд за

ИНДИКАТИВНИ ФИНАНСИЈСКИ ОКВИР ЗА ПЕРИОД ВАЖЕЊА СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА (2023 - 2029)					
Редни број и ознака	**Струк. фин. у %**	**Укупно** **у КМ**	**Буџет града** **у КМ**	**Остали извори**	
				у КМ	**Назив потенцијалног извора**
					заштиту животне средине и енергетску ефикасност РС (100.000) и донатори (250.000)
3.1.3. Проширење система организованог одвоза отпада на цијелу територију града Добоја	1,67%	2.500.000	225.000	2.275.000	Јавно комунално предузеће (700.000), донатори (750.000), Фонд за заштиту животне средине (150.000), корисници (675.000)
3.1.4. Унапређење мјера надзора над одлагањем отпада	0,51%	765.250	150.000	615.250	Донатори (615.250)
3.1.5. Испуњење услова за одрживо и безбједно одлагање отпада на простору Регионалне депоније Добој	4,67%	7.000.000	0	7.000.000	Свјетска банка (кредитна средства) - 7.000.000
Кључни стратешки пројекат 3.1.5.1. "Претварање Регионалне депоније Добој у санитарну депонију"		*7.000.000*	*0*	*7.000.000*	
3.2. Подизање степена заштите вода, ваздуха и тла и заштита од елементарних непогода	**38,83%**	58.180.000	20.000.000	38.180.000	
3.2.1. Смањење ризика од природних непогода и антропогених опасности	20,91%	31.330.000	5.430.000	25.900.000	Реубличка управа цивилне заштите (540.000), међ. организације (360.000)
Кључни стратешки пројекат 3.2.1.1. "Пројекат регулација тока ријеке Босне на сектору града Добоја од новог „јапанског" моста, те узводно до ушћа ријеке Усоре у дужини од око 5,5 km		*30.000.000*	*5.000.000*	*25.000.000*	
3.2.2. Подизање свијести о значају заштите животне средине и јачање контролних механизама	0,23%	350.000	120.000	230.000	Фонд за заштиту зивотне средине (100.000) и донатори (130.000)
3.2.3. Повећање покривености становништва водоводном и канализационом мрежом	16,48%	24.700.000	14.050.000	10.650.000	Европска инвестициона банка (кредитна средства) - 10.650.000
Кључни стратешки пројекат 3.2.3.1. "Санација и проширење водоводног и канализационог система града Добој"		*24.700.000*	*14.050.000*	*10.650.000*	

ИНДИКАТИВНИ ФИНАНСИЈСКИ ОКВИР ЗА ПЕРИОД ВАЖЕЊА СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА (2023 - 2029)					
Редни број и ознака	**Струк. фин. у %**	**Укупно** **у КМ**	**Буџет града** **у КМ**	**Остали извори**	
				у КМ	**Назив потенцијалног извора**
3.2.4. Модернизација и унапређење система противградне заштите на територији града Добоја	0,53%	800.000	0	800.000	Влада Републике Српске (800.000)
3.2.5. Основе заштите, уређења и кориштења пољопривредног земљишта	0,67%	1.000.000	400.000	600.000	Влада Републике Српске (300.000) и донатори (300.000)
3.3. Промоција кориштења обновљивих извора енергије у оквиру концепта енерегетске ефикасности и одрживости	**2,34%**	3.500.000	850.000	2.650.000	
3.3.1. Утопљавање објеката заједничког становања, кућа и јавних објеката	0,80%	1.200.000	300.000	900.000	Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност РС (200.000), међународни донатори (200.000) и фин. институције (500.000)
3.3.2. Проширење система даљинског гријања на стамбене зграде заједничког становања, јавне објекте и куће	0,80%	1.200.000	200.000	1.000.000	Средства ЈП Топлана АД (300.000), корисници/инвеститори (300.000); донатори (200.000); финансијске институције (200.000)
3.3.3. Набавка електричних возила за јавне институције и јавни превоз	0,33%	500.000	200.000	300.000	Јавне установе и ЈКП (100.000), донатори (200.000)
3.3.4. Истраживање и коришћење алтернативних и обновљивих извора енергије	0,40%	600.000	150.000	450.000	Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске (100.000), Електропривреда Републике Српске (100.000) и донатори (250.000)
УКУПНО	**100%**	**149.850.250**	**63.922.000**	**85.928.250**	

ПРЕГЛЕД ПО ИЗВОРИМА (износи у КМ и проценти)				
Буџетска средства града Добоја	**Влада РС и ЈИ (трансфери / донације)**	**Средства ЕУ и осталих донатора**	**Кредитна средства**	**Остали извори**
63.922.000	**9.500.000**	**25.495.250**	**44.198.000**	**6.735.000**
42,66%	**6,34%**	**17,01%**	**29,49%**	**4,49%**

Графикон 21: Структура финансирања по стратешким циљевима (у %)

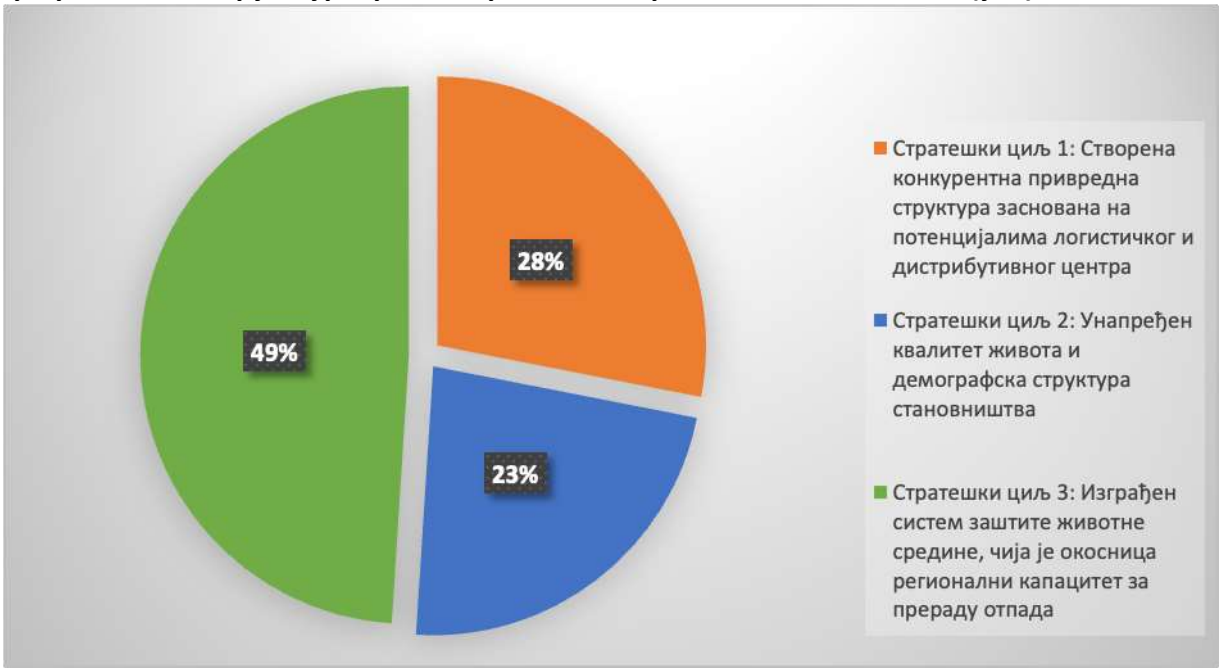

Графикон 22: Структура финансирања по изворима (у %)

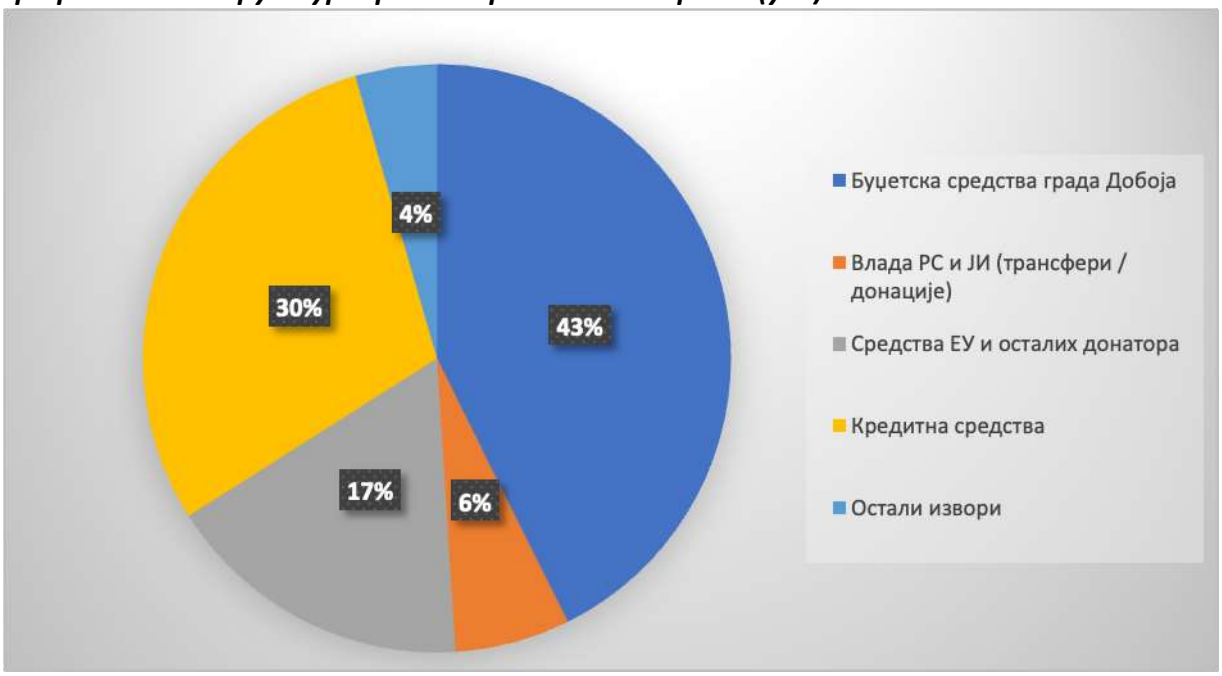

6. МЕЂУСОБНА УСКЛАЂЕНОСТ СТРАТЕШКИХ ДОКУМЕНАТА

У оквиру овог поглавља је приказана усклађеност стратешких циљева, приоритета и мјера из Стратегије развоја града Добоја са другим стратешким и планским документима. Приказ је припремљен на начин да су посебно идентификовани они стратешки документи чије су развојне интервенције препознате као релевантне за Стратегију развоја града Добоја и као такве преузете или даље разрађене кроз конкретне циљеве, приоритете или мјере. Овдје треба истаћи и то како се приликом израде стратешког документа, а у складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској и Уредбом о стратешким документима, посебно водило рачуна о усаглашености стратешког документа за просторно-планском документацијом на подручју града Добоја. Конкретно, приликом дефинисања мјера и кључних стратешких пројеката који су базирани на коришћењу просторних потенцијала града Добоја (нпр. мјере које се односе на изградњу и уређење слободне и индустријске зоне, мјере посвећене развоју пољопривреде и туризма, итд.) узета су у обзир кључна усмјерења утврђена Просторним планом града Добој за 2018-2038. годину.

Поред тога, приликом дефинисања и мјера унутар сваког од три стратешка циља, узета су у разматрање рјешења и предложене развојне интервенције из релевантних (секторских) стратегија вишег реда и других планских докумената. Када су у питању приоритети (и мјере) дефинисани у склопу сва три стратешка циља, они своје упориште имају у стратешким и планским документима приказаним у наредној табели.

Табела 40. Екстерна усклађеност стратешких докумената

Р. бр	Назив стратешког / планског документа	Веза са Стратегијом развоја града Добој 2023 - 2029
1	**Стратегија запошљавања Републике Српске 2021-2027. године** (Стратешки циљ 1: Повећање запослености продуктивније радне снаге кроз усклађивање понуде и потражње на тржишту рада - Приоритет 1.1. Системска подршка стварању веће додане вриједности у привреди; Стратешки циљ 2: Повећање унутрашње мобилности и расположивости радне снаге - Приоритет 2.1. Унапређење мобилности радне снаге унутар РС; и Стратешки циљ 4: Унапређење социјалне укључености и осигурање једнаких могућности - Приоритет 4.1. Унапређење социјалне укључености и активних мјера запошљавања угрожених група),	**Стратешки циљ 1:** Створена конкурентна привредна структура заснована на потенцијалима логистичког и дистрибутивног центра **Приоритет 1.3.** Подршка развоју економије засноване на знању и иновацијама **Стратешки циљ 2:** Унапређен квалитет живота и демографска структура становништва **Приоритет 2.2.** Побољшање доступности и квалитета услуга у области социјалне и здравствене заштите
2	**Стратегија развоја малих и средњих предузећа Републике Српске 2021-2027. године** (Стратешки циљ 3. Раст учешћа просизвода, услуга и сектора заснованих на знању и иновацијама у структури МСП –	**Стратешки циљ 1:** Створена конкурентна привредна структура заснована на потенцијалима логистичког и дистрибутивног центра

	Приоритет 3.2: Иновације и дигитализација пословања)	**Приоритет 1.3.** Подршка развоју економије засноване на знању и иновацијама
3	**Стратегија развоја индустрије Републике Српске 2021-2027 године** (Стратешки циљ 1. Повећати производњу више фазе прераде - Приоритет 1.2. Развој и дигитализација индустрије и Стратешки циљ 4. Повећати инвестиције у индустрију – Приоритет 4.2. Привлачење инвестиција у индустрију)	**Стратешки циљ 1:** Створена конкурентна привредна структура заснована на потенцијалима логистичког и дистрибутивног центра **Приоритет 1.3.** Подршка развоју економије засноване на знању и иновацијама
4	**Стратегија развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2021-2027**. (Стратешки циљ 1. Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње; Стратешки циљ 2. Повећање конкурентности и развој ланаца вриједности у пољопривреднопрехрамбеном сектору; Стратешки циљ 3. Заштита природе и одрживо коришћење природних ресурса - веза са Стратешком циљем 3 из Стратегије развоја нграда Добоја),	**Стратешки циљ 1:** Створена конкурентна привредна структура заснована на потенцијалима логистичког и дистрибутивног центра **Приоритет 1.2.** Подизање конкурентности пољопривреде, туризма и услужних дјелатности **Стратешки циљ 3:** Изграђен систем заштите животне средине, чија је окосница регионални капацитет за прераду отпада **Приоритет 3.2.** Подизање степена заштите вода, ваздуха и тла и заштите од елементарних непогода
5	**Стратегија развоја туризма Републике Српске 2021-2027. године** (сва четири стратешка циља су релеватна за дефинисање пројеката и активности у оквиру Мјере 1.2.3. Развој руралног (сеоског) туризма и увезивање и промоција туристичке понуде на нивоу регије из Стратегије развоја града Добој, с тим да су као посебно релевантна препознати проједлози из Стратегија развоја туризма Републике Српске који се односе на развој специфичних кластера – развој ”Добојске туристичке зоне”)	**Стратешки циљ 1:** Створена конкурентна привредна структура заснована на потенцијалима логистичког и дистрибутивног центра **Приоритет 1.2.** Подизање конкурентности пољопривреде, туризма и услужних дјелатности
6	**Стратегија унапређења друштвеног положаја лица са инвалидитетом у Републици Српској 2017-2026. године** (Циљ 7.2.1. Повећати економску самосталност лица са инвалидитетом кроз подршку у запошљавању и самозапошљавању, Циљ 7.2.2. Развити социјално предузетништво)	**Стратешки циљ 2:** Унапређен квалитет живота и демографска структура становништва **Приоритет 2.2.** Побољшање доступности и квалитета услуга у области социјалне и здравствене заштите

7	**Стратегија развоја локалне самоуправе у Републици Српској 2023-2029. године** (Стратешки циљ 4. ”Унапријеђен квалитет и доступност услуга у надлежности јединица локалне самоуправе” – Приоритет 4.1. ”Унапређивање квалитета и доступности управних услуга”).	**Стратешки циљ 2:** Унапређен квалитет живота и демографска структура становништва **Приоритет 2.3.** Побољшање доступности и квалитета услуга из области образовања и јавне управе
8	**Стратегија заштите природе Републике Српске** (Стратешки циљ 2. Одрживо коришћење природних ресурса са оперативним циљем 2.1. Стварање основе за усклађен и просторно уравнотежен социо-економски развој)	**Стратешки циљ 3:** Изграђен систем заштите животне средине, чија је окосница регионални капацитет за прераду отпада
9	**Стратегија интегралног управљања водама Републике Српске 2015-2024**. (Стратешки циљ 2. Повећање коришћења и уређења расположивих ресурса у еколошки, социјално и економски прихватљивимцграницама, Стратешки циљ 5. Заштита од штетног дјеловања воде)	**Стратешки циљ 3:** Изграђен систем заштите животне средине, чија је окосница регионални капацитет за прераду отпада **Приоритет 3.2.** Подизање степена заштите вода, ваздуха и тла и заштите од елементарних непогода
10	**Стратегија управљања отпадом 2017-2026,** нацрт (Циљ 4. Унапређење система сакупљања комуналног отпада, Циљ 5. Успостављање система за одвојено сакупљање и третман посебних врста отпада, Циљ 8. Санација и затварање општинских и дивљих депонија, Циљ 9. Успостављање система заједничких депонија за управљање преосталим комуналним и неопасним индустријским отпадом)	**Стратешки циљ 3:** Изграђен систем заштите животне средине, чија је окосница регионални капацитет за прераду отпада **Приоритет 3.1.** Унапређење система управљања и прераде чврстог отпада
11	**Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама Града Добоја (SECAP) за период до 2030. године** (Појединачне мјере за побољшање енергетске ефикасности у сектору услуга, Појединачне мјере за смањење емисије CO2 из сектора саобраћаја, Појединачне мјере у области саобраћајне инфраструктуре са ефектима уштеде енергије, Појединачне мјере за прилагођавање на опасности од поплава).	**Стратешки циљ 3:** Изграђен систем заштите животне средине, чија је окосница регионални капацитет за прераду отпада **Приоритет 3.2.** Подизање степена заштите вода, ваздуха и тла и заштите од елементарних непогода **Приоритет 3.3.** Промоција и коришћење обновљивих извора енергије у оквиру концепта енерегетске ефикасности и одрживости
12	**Процјена угрожености града Добој од елементарне непогоде и друге несреће –**	**Стратешки циљ 3:** Изграђен систем заштите животне средине, чија је

	са предлогом мјера	окосница регионални капацитет за прераду отпада **Приоритет 3.2.** Подизање степена заштите вода, ваздуха и тла и заштите од елементарних непогода

Поред наведених релевантних стратешких и планских докумената, у складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској и Уредбом о стратешким документима, идентификоване су и главне повезнице стратешких циљева, приоритета и мјера из Стратегије развоја града Добој са Оквиром за реализацију Циљева одрживог развоја за БиХ. Исте су наведене и описане у наставку текста.

Усклађеност стратешког документа са Оквиром за Циљеве одрживог развоја у БиХ
У контексту усклађивања Стратегије развоја града Добоја са Окввиром за реализацију Циљева одрживог развоја у БиХ идентификовани су стратешки циљеви те конкретни приоритети и мјере чијом ће имплементацијом Град Добој допринијети ширим развојним правцима утврђеним у документу Оквира за Циљеве одрживог развоја у БиХ (скраћено SDG оквир). У том контексту стратешки циљеви са припадајућим приоритетима и мјерама су разврстани према три главна правца одрживог развоја у БиХ а то су: 1) Добра управа и управљање јавним сектором, 2) Паметан раст, те 3) Социјална укљученост - друштво једнаких могућности:

1) ***"Добра управа и управљање јавним сектором"*** као утврђени SDG развојни правац се у највећој мјери прожима кроз други стратешки циљ овог документа, с тим да је Акцелератор 1.2 овог правца "Ефикасан, отворен, инклузиван и одговоран јавни сектор" посебно наглашен у оквиру приоритета Приоритет 2.3. "Побољшање доступности и квалитета услуга из области образовања и јавне управе".

2) ***"Паметан раст"*** као утврђени развојни правац из SDG оквира се такође рефлектује у више стратешких циљева. Тако се Акцелератор 2.1 овог развојног правца "Јачање повољног окружења за предузетништво и иновације за производњу добара високе додане вриједности за извоз" и Акцелератор 2.2. "Повећање инвестиција у инфраструктуру" вежу за Приоритет 1.3. "Подршка развоју економије засноване на знању и иновацијама".
Акцелератор 2.5 "Паметно управљање природним ресурсима и околишем" је у Стратегији развоја града Добоја препознат кроз Приоритет 3.2. "Подизање степена заштите вода, ваздуха и тла и заштите од елементарних непогода" и Приоритет 3.3. "Промоција и коришћење обновљивих извора енергије у оквиру концепта енерегетске ефикасности и одрживости".

3) Када је у питању трећи развојни правац из SDG оквира који се односи на ***"Социјалну укљученост – друштво једнаких могућности"*** прва четири акцеларатора овог развојног правца су директно укључена у приоритете и мјере стратешког документа града Добоја, а посебно у Стратешком циљу 1 Приоритету 1.2. "Подизање конкурентности пољопривреде, туризма и услужних дјелатности" те Стратешком циљу 2 кроз Приоритет 2.2. "Побољшање доступности и квалитета услуга у области социјалне и здравствене заштите".

7. ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊЕ, ИЗВЈЕШТАВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА

Сврха успостављања Оквира за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање је осигурати праћење и мјерења напретка реализације стратешког документа и повезаних спроведбених докумената, систематичним и континуираним прикупљањем, анализирањем и коришћењем података и индикатора ради предузимања одговарајућих мјера, евентуалних корекција и извјештавања о оствареним резултатима. Из перспективе успостављања адекватног оквира за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање Стратегије развоја града Добој кључне улоге имају:

- **Градоначелник** – успоставља механизме и дефинише одговорности одсјека, служби и одјељења у погледу имплементације дијелова Стратегије развоја из њихове надлежности, те обезбјеђује њихову координацију;

- **Скупштина града Добој** – усваја Стратегију развоја и разматра Извјештај релизацији Стратегије интегрисаног развоја као документа који је основа за креирање и усвајање других планских докумената Града,

- **Градска управа града Добој** – кроз своје организационе јединице (одјељења, службе и одсјеке) учествује у изради и реализацији стратешког документа, односно у изради и операционализацији планова имплементације Стратегије развоја, те других планских докумената Града.

- У оквиру Градске управе посебну улогу има **Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој** с обзиром да у опису надлежности има дефинисане послове ”организовања и спровођења процеса стратешког планирања, путем успостављања и оспособљавања структура за планирање, укључујући мобилизацију свих структура у оквиру Градске управе, као и свих битних актера припреме, израде и спровођења Стратегије и ревидиране стратегије интегрисаног развоја Града Добоја, израде и праћења реализације годишњих акционих планова и припреме периодичних извјештаја о реализацији”. Поред тога, Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој треба да осигура сталну комуникацију са Шефом Кабинета градоначелника и Градоначелником, ради осигурања свих потребних ресурса и доношења неопходних одлука за ефикасно провођење Стратегије и секторских планова; као и извођење планирања, односно ревизије Стратегије и секторских планова као и да осигура активну координацију са свим одјељењима и другим институцијама и организацијама које учествују у имплементацији програма, пројеката и мјера из Стратегије развоја; као и у процесима израде и провођења Плана имплементације и одговарајућег финансијско оквира усклађеног са буџетом Града Добој те разраде пројеката из годишњег Плана имплементације. Опис послова Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој подрasумијева и оперативну координацију укључивања стратешких пројеката и мјера при изради Годишњих планова рада одјељења, на бази Плана имплементације (1+2), те извјештавање у односу на постављени план имплементације и сачињавање интегрисаног годишњег извјештаја.

Сходно наведеним улогама у поступку спровођења, праћења, извјештавања и вредновања Стратегије развоја града Добој, у наставку текста налази се преглед основних активности и одговорности у процесу имплементације стратешког документа.

7.1. ПРЕГЛЕД ОСНОВНИХ АКТИВНОСТИ И ОДГОВОРНОСТИ У ПРОЦЕСУ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ

Основне улоге и одговорности за имплементацију, праћење, вредновање и извјештавање		
Активности(*)	**Надлежност (ко?)**	**Рок (оквирно)**
Дефинисање приоритета за наредну годину на основу стратешко-програмских докумената и израда/ажурирање Акционог плана за спровођење Стратегије (1+2)	**Иницијатор и власник процеса:** Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој **Носиоци и учесници у процесу:** Начелници надлежних одјељења и служби Градске управе (ГУ) и службеници ГУ	Први квартал текуће године (у складу са роковима из Закона о буџету) и Уредбе о спроведбеним документима
Припрема планова одјељења и служби за наредну годину, укључујући пројекте из Стратегије развоја и редовне послове	**Иницијатор и власник процеса:** Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој **Носиоци и учесници:** Начелници надлежних одјељења и служби ГУ и службеници ГУ	01.09. - 30.09. текуће године
Припрема обједињеног Средњорочног и Годишњег плана рада Градске управе (за наредну годину)	**Иницијатор и власник процеса:** Градоначелник **Носиоци и учесници у процесу**: Кабинет градоначелника, Колегијум начелника	01.10. - 31.12. текуће године
Укључивање стратешких пројеката и мјера у план буџета за наредну годину	**Иницијатор и власник процеса:** Начелник Одјељења за финансије **Носиоци и учесници процеса:** Начелник Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој, Колегијум начелника	01-31.10. (први нацрт) 01-30.11. (други нацрт) 01-15.12. (трећи нацрт) текуће године
Усклађивање планова рада одјељења и служби и годишњег плана Градске управе са усвојеним Буџетом за наредну годину	**Иницијатор и власник процеса:** Начелник Одјељења за финансије **Носиоци и учесници процеса:** Начелници одјељења и служби ГУ, Колегијум начелника	05 јануар - 15. фебруар наредне године
Усвајање обједињеног Годишњег плана рада Градске управе за наредну годину од стране Скупштине града	**Иницијатор и власник процеса:** Градоначелник **Носиоци и учесници у процесу:** Скупштина града	31. март наредне године
Припрема календара за праћење реализације	**Иницијатор и власник процеса:** Кабинет градоначелника	31. март наредне године

Годишњег плана рада Градске управе	**Носиоци и учесници процеса:** Начелници одјељења и служби ГУ и службеници ГУ	
Разрада пројеката	**Иницијатор и власник процеса:** Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој **Носиоци и учесници процеса:** Службеници у надлежним одјељењима и службама ГУ	Континуирано
Праћење екстерних извора финансирања	**Иницијатор и власник процеса:** Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој **Носиоци и учесници процеса:** Службеници у оквиру Одјељења за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој и Одјељења за финансије	Континуирано
Праћење реализације Акционог плана за спровођење Стратегије	**Иницијатор и власник процеса** Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој **Носиоци и учесници процеса:** Службеници у надлежним одјељењима и службама ГУ	Континуирано
Праћење имплементације и израда извјештаја о реализацији средњорочних и годишњих планова рада одјељења и служби	**Иницијатор и власник процеса:** Начелници одјељења и служби ГУ **Носиоци и учесници процеса:** Колегијум начелника, Начелници и службеници у одјељењима и службама ГУ	**Годишње:** До 30. априла (за претходну годину)
Израда Годишњег извјештаја о реализацији Стратегије развоја	**Иницијатор и власник процеса:** Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој **Носиоци и учесници у процесу:** Начелници и службеници одјељења и служби ГУ	До краја текуће године у односу на претходну годину за коју се припрема извјештај
Припрема, разматрање и вредновање извјештаја о реализацији Годишњег плана рада Градске управе	**Иницијатор и власник процеса:** Градоначелник **Носиоци и учесници процеса**: Колегијум начелника, Начелници одјељења и служби	До 15. априла текуће године у односу на претходну за коју се припрема извјештај
Усвајање и објављивање Годишњег извјештаја о реализацији Годишњег плана рада Градске управе	**Иницијатор и власник процеса**: Градоначелник **Носиоци и учесници процеса:** Скупштина града	Најкасније до 30. априла наредне године у односу на ону за коју се припрема извјештај

Остале важне активности: ▪ Редовно ажурирање web странице у домену информација које се односе на развојне активности ▪ Редовни контакти са вишим нивоима власти ▪ Успостављање и унапријеђење међуопштинске сарадње	**Иницијатор и власник процеса:** Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој **Носиоци и учесници:** Начелници и службеници одјељења и служби у складу са својим надлежностима и одговорностима	Континуирано

8. ПРИЛОЗИ

8.1. Сажети приказ стратегије развоја

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
1. Стратешки циљ	**Стратешки циљ 1: Створена конкурентна привредна структура заснована на потенцијалима логистичког и дистрибутивног центра**	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности индикатора (2020)	Циљне вриједности индикатора (2029)
		Остварене инвестиције у стална средства према дјелатности инвеститора - годишње	47 мил. КМ (2021)	> 90 мил. КМ
		Број запослених у новооснованим предузећима у логистичко-дистрибутивно-транспортном сектору (М/Ж)	0 / 0	150 / 90
		Просјечна мјесечна нето плата (КМ)	976	1.250
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		25.590.000	**16.475.000**	**42.065.000**
1.1. Приоритет	**1.1. Коришћење економских и просторних потенцијала за привлачење инвестиција са нагласком на логистичко-дистрибутивни сектор**	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Укупна вриједност инвестиција у пословним зонама и логистичко-дистрибутивном сектору	12 мил КМ	> 28 мил КМ
		Проценат попуњености капацитета формираних пословних зона	0	>50%
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		23.650.000	**15.075.000**	**38.725.000**
1.1.1. Мјера	1.1.1. Изградња, уређење и промоција пословне зоне	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број нових пословних субјеката унутар „Слободне зоне Добој“	0	30
		Број запослених унутар „Слободне зоне Добој“	0	850
		Инфраструктурно уређена површина „Слободне зоне Добој“	0 м2	410.000 м2
		Број отворених ретаил паркова	0	1
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		23.500.000	15.000.000	38.500.000
1.1.2. Мјера	1.1.2. Унапређење сарадње са дијаспором у функцији промоције инвестционих потенцијала	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број организованих форума дијаспоре и пословних сусрета	4	7
		Укупна вриједност инвестиција из дијаспоре за период од 2023 - 2029	-	13.000.000 КМ
		Број успостављених пословних веза сарадње између домаћих пословних и иностраних пословних субјеката посредством дијаспоре	0	15

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		150.000	75.000	225.000
1.2. Приоритет	**1.2. Подизање конкурентности пољопривреде, туризма и услужних дјелатности**	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број регистрованих пољопривредних газдинстава	819	> 850
		Годишњи приход од боравишне таксе	41.000 КМ (2020)	100.000 КМ
		Број микро, малих и средњих предузећа регистрованих у сектору услужних дјелатности	440	600
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		1.740.000	**1.250.000**	**2.990.000**
1.2.1. Мјера	1.2.1. Развој и јачање капацитета примарне пољопривредне производње	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број новоформираних мини фарми (тов или млијеко)	110	150
		Број пчелињих друштава	6.000	7.000
		Површина под засадима воћа	540 хектара	600 хектара
		Површина под пластеницима	40.000 м2	50.000 м2
		Број органских произвођача	0	10
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		840.000	0	840.000
1.2.2. Мјера	1.2.2. Економско оснаживање руралног становништва путем одрживе пољопривредне производње	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број газдинстава која се баве пластеничком производњом	0	40
		Број новорегистрованих пољопривредних газдинстава	0	40
		Број нових мини прерађивачких погона у сврху прераде пољопривредних производа	0	1
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		200.000	300.000	500.000
1.2.3. Мјера	1.2.3. Развој руралног (сеоског) туризма и увезивање и промоција туристичке понуде на нивоу регије	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број остварених ноћења	17.248 (2021)	40.000
		Број лежаја у апартманима	74 (2020)	160
		Број смјештајних капацитета у сеоским домаћинствима	51 (2020)	110
		Број туристичких садржаја из области културе и умјетности	22	40
		Број туристичких садржаја из области спорта	9	15
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		200.000	450.000	650.000
1.2.4. Мјера	1.2.4. Подршка оснивању start-up компанија и	Индикатори мјере	Полазне вриједности	Циљне вриједности

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
	самозапошљавању		индикатора	индикатора
		Број новооснованих предузећа (д.о.о) која су примила подршку и подстицај	0	8
		Број нових самозапослених предузетника (с.п) који су примили подршку и подстицај	30	100
		Број пословно-предузетничких инкубатора / HUB центара	0 / 0	1 / 1
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		500.000	500.000	1.000.000
1.3. Приоритет	**Приоритет 1.3. Подршка развоју економије засноване на знању и иновацијама**	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Годишњи износ подстицајних средстава додијељених у сврху улагања у истраживање и развој	0	150.000 КМ
		Број истраживачко-развојних пројеката реализованих у сарадњи пословног и образовног сектора	0	5
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		200.000	**150.000**	**350.000**
1.3.1. Мјера	1.3.1. Подстицаји, умрежавање и савјетодавна подршка пословном сектору	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број програма подстицаја постојећим предузећима	2	5
		Број форума дијаспоре і B2B састанака	4	7
		Број организованих привредних сајмова	0	1 (сваке године)
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		50.000	50.000	100.000
1.3.2. Мјера	1.3.2. Јачање сарадње пословног и образовног сектора уз подршку ЈЛС	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		% уписаних ученика у трогодишње (стручне) школе	20%	40%
		% мотивисаних ученика за упис у дефицитарна занимања	70%	90%
		% развијених изборних наставних програма/модула у складу са потребама послодаваца	50%	80%
		% ученика који реализују практичну наставу код послодаваца	30%	60%
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		150.000	100.000	250.000
2. Стратешки циљ	**Стратешки циљ 2: Унапређен квалитет живота и демографска структура становништва**	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности индикатора (2020)	Циљне вриједности индикатора (2029)
		Миграциони салдо становништва	-69	900

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
		Број ученика у средњим школама / број студената	2312 / 567	2350 / 650
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		17.107.000	**17.283.000**	**34.390.000**
2.1. Приоритет	**2.1. Подршка обнови демографске структуре становништва на територији града Добоја**	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Проценат становништва које живи у руралним подручјима града	51%	51%
		Учешће становништва старосне доби до 15 година у укупној популацији града Добоја	13,82%	> 15,00%
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		1.992.000	**848.000**	**2.840.000**
2.1.1. Мјера	2.1.1. Мотивисање становништва за останак у руралним подручјима	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број новооснованих предузећа уз подршку подстицаја	5	10
		Број новооснованих бизниса незапослених жена у руралним подручјима	5	25
		Број новоопремљених школа са бољим условима за школовање у руралним подручјима	1	5
		Набављена возила и опрема за обављање мобилних медицинских услуга	0	2
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		60.000	60.000	120.000
2.1.2. Мјера	2.1.2. Стимулисање локалног становништва за останак на простору града Добоја	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број субвенционисаних и додјељених стамбених јединица за младе брачне парове	73	100
		Број корисника права на суфинансирање трошкова поступка биомедицинске потпомогнуте оплодње	30	70
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		1.792.000	648.000	2.440.000
2.1.3. Мјера	2.1.3. Унапређење рада мјесних заједница	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број МЗ које су обучене за употребу „Методологије рада МЗ“ за све МЗ	5	60
		Број санираних и опремљених канцеларија МЗ	10	35
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		140.000	140.000	280.000
2.2. Приоритет	2.2. Побољшање доступности и квалитета услуга у области социјалне и здравствене заштите	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број уведених нових услуга у оквиру система социјалне заштите на подручју града Добоја	-	4
		Степен задовољства корисника услуга примарне здравствене заштите	4	4,3
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
		375.000	**875.000**	**1.250.000**
2.2.1. Мјера	2.2.1. Унапређење социјалних услуга и инклузија лица са инвалидитетом кроз изградњу приступачног окружења	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број сертификованих персоналних асистената	0	10
		Број волонтера евидентираних у бази ЛВС-а Добој који пружају услуге у локалној заједници	2	100
		Број корисника којима се пружа социјална услуга путем центра за социјални рад и ОЦД/НВО-а – петогодишњи просјек (2024-2028)	350	1.800
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		75.000	175.000	250.000
2.2.2. Мјера	2.2.2. Побољшање доступности и квалитета здравствених услуга	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број одржених обука здравствених радника	60	80
		Смањење оболијевања од хроничних незаразних болести	4.0	4.3
		Повећање броја патронажних посјета трудницама, породињама и новорођенчади	1	5
		Проценат повећања броја превентивних прегледа у тимовима породичне медицине	0	10
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		300.000	700.000	1.000.000
2.3. Приоритет	**2.3. Побољшање доступности и квалитета услуга из области образовања и јавне управе**	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број дјеце обухваћене системом предшколског васпитања и образовања	518	650
		Проценат опремљених /модернизованих кабинета за предметну наставу у основним и средњим школама	0	30%
		Укупан број студената са подручја Града уписаних у високо школске установе	1.397	> 1.600
		Проценат задовољства грађана Добоја квалитетом јавних услуга	57%	72%
		Проценат задовољства грађана Добоја квалитетом административних услуга	85%	90%
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		1.240.000	**9.560.000**	**10.800.000**
2.3.1. Мјера	2.3.1. Унапређење квалитета образовања и васпитања у образовним и васпитно образовним установама	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број дјеце обухваћене системом предшколског васпитања и образовања	518	650
		Број уређених дворишта и игралишта у склопу организационих јединица установе	2	4
		% наставника који су учествовали у стручном усавршавању	0%	70%
		% опремљених/модернизованих кабинета за практичну наставу	40%	80%

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
		% преквалификованих / доквалификованих наставних кадрова за рад у средњим школама	60%	80%
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		1.000.000	9.000.000	10.000.000
2.3.2. Мјера	2.3.2. Унапређење рада Градске управе и јавних институција, те унапређење сарадње са организацијама цивилног друштва	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број заједничких реализованих програма и пројеката	5	40
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		240.000	560.000	800.000
2.4. Приоритет	**2.4. Обезбјеђење услова за развој културе и спорта**	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Укупан износ годишњих буџетских средстава за финансирање културе и спорта	1,5 мил КМ (2021)	> 2,5 мил КМ
		Број нових културних и умјетничких садржаја током године	-	15
		Проценат повећања броја чланова спортских клубова	-	10%
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		13.500.000	**6.000.000**	**19.500.000**
2.4.1. Мјера	2.4.1. Унапређење културинх дјелатности	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Реконструисан и опремљен Центар за културу и образовање	0	1
		Основано аматерско позориште	0	1
		Број успостављених Библиобуса	0	1
		Удио домова културе у руралним срединама стављених у функцију	20%	40%
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		450.000	1.050.000	1.500.000
2.4.2. Мјера	2.4.2. Унапређење капацитета спортске инфраструктуре и организација спортских манифестација	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Изграђена и опремљена нова спортска дворана у Добоју	0	1
		Изграђена атлетска стаза са одговарајућом подлогом	0	1
		Изграђена бициклистичка саобраћајна инфраструктура	0	1
		Реализовани пројекти и програми за изградњу нових, те реконструкцију и санацију постојећих спортских терена и игралишта на отвореном	40%	70%
		Реализовани пројекти и програми за опремање, реконструкцију и санацију затворених спортских терена, игралишта, хала	30%	70%

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
		и дворана		
		Реализовани програми подршке за оснивање и функционисање спортских клубова, организација и удружења	30%	60%
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		13.050.000	4.950.000	18.000.000
3. Стратешки циљ	**Стратешки циљ 3: Изграђен систем заштите животне средине, чија је окосница регионални капацитет за прераду отпада**	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број запослених у новооснованим предузећима у сектору препаре отпада (М/Ж)	0 / 0	50 / 30
		Удио отпада који се прерађује	0	15%
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		21.225.000	**52.170.250**	**73.395.250**
3.1. Приоритет	**3.1. Унапређење система управљања и прераде чврстог отпада**	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Покривеност подручја града Добоја са услугом организованог одвоза отпада (број обухваћених мјесних заједница)	31	> 50
		Количина рециклираног или прерађеног отпада на годишњем нивоу	0	1.000 тона
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		375.000	**11.340.250**	**11.715.250**
3.1.1. Мјера	3.1.1. Изградња рециклажног дворишта	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Изграђено рециклажно двориште	0	1
		Количина рециклираног отпада	0	1.000 тона годишње
		Количина збринутог отпада	0	50 тона годишње
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		0	1.000.000	1.000.000
3.1.2. Мјера	3.1.2. Повећање броја зелених острва	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број изграђених зелених острава до 2030. године	46	100
		Количина раздвојеног комуналног отпада у односу на укупну количину отпада	-	30%
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		0	450.000	450.000
3.1.3. Мјера	3.1.3. Проширење система организованог одвоза отпада на цијелу територију града Добоја	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број мјесних заједница које су обухваћене услугом одвоза отпада	31	50
		Број додијељених посуда за одлагање отпада	2.500	15.000

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
		Количина сакупљених секундарних сировина из укупног отпада који нема употребну вриједност, а која ће се уступити рециклажним центрима, на даљи третман и из чијег ће се прихода набавити нове канте за прикупљање отпада или за компостирање	-	5.000 тона
		Број дивљих депонија	179	140
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		225.000	2.275.000	2.500.000
3.1.4. Мјера	3.1.4. Унапређење мјера надзора над одлагањем отпада	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број постављених нових надзорних камера	29	199
		Број постављених нових табли упозорења	30	943
		Број нових возила	1	3
		Број нових дронова са додатном опремом	0	2
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		150.000	615.250	765.250
3.1.5. Мјера	3.1.5. Испуњење услова за одрживо и безбједно одлагање отпада на простору Регионалне депоније Добој	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Изграђена касета прве фазе санитарне депоније	0	1
		Затворена и конзервирана несанитарна депонија	0	1
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		0	7.000.000	7.000.000
3.2. Приоритет	**3.2. Подизање степена заштите вода, ваздуха и тла и заштита од елементарних непогода**	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Површина земљишта на којој је извршено смањење негативних утицаја на квалитет земљишта – мелиорација	-	100 ha
		Удио постројења која посједују еколошку дозволу	90%	>95%
		Смањење рањивости на опасности од климатских промјена (базни индекс из 2013. године)	-	за најмање 10.000 становника, 300 привредних субјеката и 50 јавних институција
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		20.000.000	**38.180.000**	**58.180.000**
3.2.1. Мјера	3.2.1. Смањење ризика од природних непогода и антропогених опасности	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Израђена, ажурирана и ревидирана пројектна документације за уређење корита ријеке Босне и других водотокова	1	3
		Извршени радови у складу са пројектном документацијом	0	1
		Успостављен систем раног упозоравања	0	1
		Набављено навално ватрогасно возило	0	1

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
		Набављени сетови опреме за јединице заштите и спасавања (цивилна заштита, ватрогасци, специјализоване јединице)	0	3
		Број извршених обука јединица заштите и спасавања (цивилна заштита, ватрогасци, специјализоване јединице)	0	5
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		5.430.000	25.900.000	31.330.000
3.2.2. Мјера	3.2.2. Подизање свијести о значају заштите животне средине и јачање контролних механизама	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број грађана обухваћених едукативним програмима	0	2.000
		Број видова подршке ЈЛС удружењима грађана који доприносе здрављу животној средини	0	6
		Број МЗ које су имале промотивне акције заштите животне средине	0	12
		Број медијских и промотивних извјештаја и промотивних акција (леци, радио и ТВ емисија, објаве на друштвеним мрежама)	0	80
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		120.000	230.000	350.000
3.2.3. Мјера	3.2.3. Повећање покривености становништва водоводном и канализационом мрежом	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број километара изграђене водоводне мреже		30
		Број нових објеката система водоснабдијевања		9
		Број километара реконструисане канализациоине мреже		5
		Број километара новоизграђене канализационе мреже		10
		Број новоизграђених објеката објеката система одводње		4
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		14.050.000	10.650.000	24.700.000
3.2.4. Мјера	3.2.4. Модернизација и унапређење система противградне заштите на територији града Добоја	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број аутоматизованих противградних станица	0	8
		Удио смањења штета на усјевима		30%
		Удио повећања пољопривредне производње		20%
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		0	800.000	800.000
3.2.5. Мјера	3.2.5. Основе заштите, уређења и кориштења пољопривредног земљишта	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Површине са смањеним негативним утицајима – мелиорација	0	100 хектара
		Површине деградираног земљишта враћеног пољопривредној намјени – рекултивација	0	10 хектара
		Површине пољопривредног земљишта на којима је поправљен квалитет	0	100 хектара

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		400.000	600.000	1.000.000
3.3. Приоритет	**3.3. Промоција коришћења обновљивих извора енергије у оквиру концепта енерегетске ефикасности и одрживости**	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Смањење емисија CO2		40%
		Број јавних објеката у којима је уведен концепт енерегетске ефикасности и одрживости	-	95%
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		850.000	**2.650.000**	**3.500.000**
3.3.1. Мјера	3.3.1. Утопљавање објеката заједничког становања, кућа и јавних објеката	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број објављених јавних позива за подстицаје	0	5
		Број обновљених јавних објеката	0	3
		Број оновљених објеката заједничког становања	0	3
		Број обновљених објеката индивидуалног становања (кућа)	0	12
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		300.000	900.000	1.200.000
3.3.2. Мјера	3.3.2. Проширење система даљинског гријања на стамбене зграде заједничког становања, јавне објекте и куће	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Дужина реконструисане примарне и секундарне топловодне мреже		5 км
		Број нових подстаница	0	6
		Број реконструисаних подстаница	0	12
		Број новоприкључених зграда заједничког становања на систем даљинског гријања	0	12
		Број новоприкључених јавних објеката на систем даљинског гријања	0	4
		Број новоприкључених објеката индивидуалног становања на систем даљинског гријања	0	15
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		200.000	1.000.000	1.200.000
3.3.3. Мјера	3.3.3. Набавка електричних возила за јавне институције и јавни превоз	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број набављених електричних возила	0	7
		Удио електричних возила у односу на укупан број возила	0	30%
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		200.000	300.000	500.000
3.3.4. Мјера	3.3.4. Истраживање и коришћење алтернативних и обновљивих извора енергије	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број нових алтернативних или обновљивих извора енергије	0	3

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
		Инсталисана снага или адекватна јединица мјерења инсталисане снаге из алтернативних или обновљивих извора енергије	0	3,0 MW
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		150.000	450.000	600.000

8.2. Детаљан преглед мјера

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">1. СТВОРЕНА КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДНА СТРУКТУРА ЗАСНОВАНА НА ПОТЕНЦИЈАЛИМА ЛОГИСТИЧКОГ И ДИСТРИБУТИВНОГ ЦЕНТРА</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">1.1. Коришћење економских и просторних потенцијала за привлачење инвестиција са нагласком на логистичко-дистрибутивни сектор</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">1.1.1. Изградња, уређење и промоција пословне зоне</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Град Добој је саобраћајни и административни регионални центар. Да би Град Добој дугорочно искористио своје економске, административне и просторне потенцијале потребно је спровести ову мјеру. Изградњом ретаил паркова (тржних центара), пословних и привредних зона, односно „Слободне зоне Добој“, покренуће се нови пословни субјекти, пословне активности и отворити нова радна мјеста.
Активности које произлазе из ове мјере допринијеће економском развоју Града Добој. За спровођење ове мјере планиране су сљедеће активности:
- Развој инфраструктуре и пословања унутар „Слободне зоне Добој“
- Успостављање пословног-предузетничког инкубатора
- Промоција економских, административних и просторних потенцијла Града Добој
- Промоција „Слободне зоне Добој“
- Субвенције пословним субјектима за покретаље пословних активности унутар „Слободне зоне Добој“
- Стално и одрживо унапређење услова за покретање пословних активности и пословање у Граду Добој
- Ревитализација пословних активности на brownfield локацијама</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3">1.1.1.1. Развој „Слободне зоне Добој“ и ревитализација brownfield локације „Трудбеник“</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број нових пословних субјеката унутар „Слободне зоне Добој“</td><td>0</td><td>30</td></tr>
<tr><td>- Број запослених унутар „Слободне зоне Добој“</td><td>0</td><td>850</td></tr>
<tr><td>- Инфраструктурно уређена површина „Слободне зоне Добој“</td><td>0 м^2</td><td>410.000 м^2</td></tr>
<tr><td>- Број отворених retail паркова</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Изградња „Слободне зоне Добој“ и retail паркова (тржних центара) и све активности које произлазе из тих подухвата ће знатно унаприједити пословне капацитете, пословно окружење и услове за пословање у Граду Добој и допринијети економском расту Града Добој кроз отварање нових пословних субјеката и нових радних мјеста. Спровођење ове мјере ће створити услове за развој иновативне и одрживе економије користећи све погодности које Град Добој пружа.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Укупно: 38.500.000 КМ, од чега:
• 500.000 КМ за унапређење инфраструктуре унутар зоне из Буџета Града Добоја 2023
• 3.000.000 за унапређење инфраструктуре унутар зоне за период 2024-2029 – Буџет Града Добој
• 20.000.000 КМ за изградњу пословне инфраструктуре из Буџета Града Добоја
• 15.000.000 екстерни извори – пословни субјекти и инвеститори за изградњу пословне инфраструктуре
<u>Напомена:</u> <u>нису наведени подаци који се односе на инвестицију у локацију „Трудбеник“. Процијењена вриједноаст улагања је 75.000.000 КМ</u></td></tr>
</table>

Период спровођења мјере	2023 - 2029
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Градска управа Града Добој: Одјељење за имовинско правне односе Одјељење за финансије Одјељење за привреду и друштвене дјелатности Одјељење за просторно уређење
Носиоци спровођења мјере	Град Добој Градска развојна агенција Добој Развојна агенција Републике Српске
Циљне групе	Домаћи и страни инвеститори. Пословни субјекти Иновативни предузетници Радно способно становништво

Веза са стратешким циљем	**1. СТВОРЕНА КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДНА СТРУКТУРА ЗАСНОВАНА НА ПОТЕНЦИЈАЛИМА ЛОГИСТИЧКОГ И ДИСТРИБУТИВНОГ ЦЕНТРА**		
Приоритет	**1.1. Коришћење економских и просторних потенцијала за привлачење инвестиција, са нагласком на логистичко-дистрибутивни сектор**		
Назив мјере	**1.1.2. Унапређење сарадње са дијаспором у функцији промоције инвестиционих потенцијала**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Циљ мјере „Унапређење сарадње са дијаспором у функцији промоције инвестиционих потенцијала“ је успостављање трајних механизама сарадње са дијаспором у смјеру институционализације ове сарадње и укључивања дијаспоре у развој Града Добој. Сарадња са дијаспором, везе и односи, несумњиво су велики потенцијал за унутрашњи развој Града Добој и она подразумијева пословну, друштвену и културну везу. Унапређивања међусобних односа и остваривања квалитетније сарадње са дијаспором допринијет ће повечању инвестиција од стране дијаспоре у привреду Града Добој и повезивању пословних субјеката на територији Града Добој са пословним субјектима из дијаспоре, ради успостављања пословне сарадње, повећања извоза и размјене знања, искуства и пословних идеја. Предвиђене активности и оквирна подручна дјеловања ове мјере, у сарадњи са владиним, међународним, невладиним и друштвеним институцијама и организацијама, су сљедеће: • Мапирање дијаспоре у пословним, културним и друштвеним оквирима, • Промоција инвестиционих потенцијала Града Добој, са нагласком на структурне, локацијске и саобраћајне погодности, • Организовање форума дијаспоре и пословних сусрета локалних пословних субјеката са пословним субјектима из дијаспоре ради успостављања пословне сарадње и размјене знања и искуства, • Организовање формалних и неформалних спортских, културних и друштвених сусрета са циљем размјене знања, искуства и очекивања, • Стварање стратешких партнерстава и узајамно корисних односа кроз успостављање систематског начина рада, јачања повјерења и унапређења комуникације између дијаспоре и Града Добој, • Спровођење пројеката који имају циљ подршке и подстицаја инвестицијама из дијаспоре и унапређењу сарадње и поверења.		
Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Број организованих форума дијаспоре и пословних сусрета	4	7
	- Укупна вриједност инвестиција из	-	25.000.000 КМ

	дијаспоре за период 2023 -2029. - Број успостављених пословних веза сарадње између домаћих пословних и иностраних пословних субјеката посредством дијаспоре	0	15
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Спровођење ове мјере доприноси квалитетнијим и одрживим односима са дијаспором и самим тим допринијети економском развоју Града Добој. Дијаспора БиХ је у 2022. години путем банкарских трансакција послала 1.900.000.000 КМ а исто толико средстава је неформалним путем послато у БиХ што доказује колико важан значај и утицај има на економију БиХ.		
Индикативна финансијска констуркција са изворима финансирања	Износ: 225.000 КМ Извори: 150.000 КМ из Буџета Града Добоја за програме и пројекте унапређења сарадње са дијаспором 75.000 КМ екстерних средстава из програма и пројеката унапређења сарадње са дијаспором		
Период спровођења мјере	2023–2029		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Градска управа Града Добој: Одјељење за имовинско правне односе Одјељење за финансије Одјељење за привреду и друштвене дјелатности Одјељење за просторно уређење Министарство европских интеграција Републике Српске		
Носиоци спровођења мјере	Градска управа Града Добој: Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој у склопу којег се налази Канцеларија за дијаспору и координатор за дијаспору		
Циљне групе	Дијаспора и предузетници (предузећа) на територији Града Добој Радно способно становништво		

Веза са стратешким циљем	**1. СТВОРЕНА КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДНА СТРУКТУРА ЗАСНОВАНА НА ПОТЕНЦИЈАЛИМА ЛОГИСТИЧКОГ И ДИСТРИБУТИВНОГ ЦЕНТРА**		
Приоритет	**1.2. Подизање конкурентности пољопривреде, туризма и услужних дјелатности**		
Назив мјере	**1.2.1. Развој и јачање капацитета примарне пољопривредне производње**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Континуирана подршка развоју примарне пољопривредне производње, подразумјева мјеру материјално-финасијске подршке пољопривредним произвођачима а која је дефинисаниа Програмом коришћења средстава за унапређење пољопривредне производње. Циљ додјеле подстицаја је постизање стабилног раста и развој пољопривредне производње уз повећање продуктивности и конкурентности пољопривредних газдинстава и стварање сировинске основе за прехрамбену индустрију. Новчаним подстицајима, омогућава се регистрованим пољопривредним произвођачима унапређење, повећање и проширење постојеће производње, те заснивање нове, што свакако доприноси одрживом развоју пољопривреде на подручју града Добоја. Кроз ову мјеру, на годишњем нивоу ће бити подржана сточарска производња, пчеларство, подизање вишегодишњих засада воћа, стимулисање биљне производње путем плаћања по засијаним површинама, односно броју садница, подршку органској производњи, подршку раду удружења пољопривредника, кроз организовање и спровођење едукација, посјета сајмовима, узорним имањима и остало.		
Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата	**Индикатори**	**Полазне**	**Циљне**

мјере		**вриједности**	**вриједности**
	- број новоформираних мини фарми (тов или млијеко) - број пчелињих друштава - површине под новим засадима воћа - површине под пластеницима - број органских произвођача	110 6.000 540 ha 40.000 m^2 0	150 7.000 600 ha 50.000 m^2 10
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Развој и повећање обима производње, продуктивности, конкурентности и економског оснаживања пољопривредних произвођача. Подизање нивоа знања произвођача и промовисање пољопривредне производње у функцији искориштавања пољопривредних потенцијала за усклађени развој пољопривреде и туризма.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 840.000 КМ Извор: Буџет Града Добоја		
Период спровођења мјере	2023 - 2029		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Градска управа Добој		
Носиоци спровођења мјере	Градска упрва, Одјељење за пољопривреду		
Циљне групе	Регистрована пољопривредна газдинства		

Веза са стратешким циљем	**1. СТВОРЕНА КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДНА СТРУКТУРА ЗАСНОВАНА НА ПОТЕНЦИЈАЛИМА ЛОГИСТИЧКОГ И ДИСТРИБУТИВНОГ ЦЕНТРА**		
Приоритет	**1.2. Подизање конкурентности пољопривреде, туризма и услужних дјелатности**		
Назив мјере	**1.2.2. Економско оснаживање руралног становништва путем одрживе пољопривредне производње**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера подразумијева креаирање и провођење активности на одрживом социоекономском развоју, са циљем економског оснаживања сеоских домаћинстава путем заснивања пољопривредне производње, са могућношћу остваривања кооперантске сарадње са откупљивачко – прерађивачким капацитетима. Фокус су пољопривредна газдинства која посједују земљишне и друге ресурсе за бављење примарном пољопривредном производњом са акцентом на производњу поврћа и воћа у заштићеним просторима. Производња поврћа у заштићеном простору пољопривредном произвођачу даје одређену сигурност и континуирану производњу, која резултира већом профитабилношћу.		
Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Број газдинстава која се баве пластеничком производњом - Број новорегистрованих пољопривредних газдинстава -Број нових мини прерађивачких погона у сврху прераде пољопривредних производа	0 0 0	40 40 1
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Реализацијом мјере доводи до организованог повезивања пољопривредних произвођача са откупљивачко-прерађивачким капацитетима, што је основ економског оснаживања сеоских домаћинстава.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 500.000 КМ Извори: 200.000 КМ Буџет Града Добоја 300.000 КМ остали екстерни извори		

Период спровођења мјере	2023-2029
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Градска управа Добоја
Носиоци спровођења мјере	Градска упрва, Одјељење за пољопривреду
Циљне групе	Индивидуални пољопривредни произвођачи

Веза са стратешким циљем	**1. СТВОРЕНА КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДНА СТРУКТУРА ЗАСНОВАНА НА ПОТЕНЦИЈАЛИМА ЛОГИСТИЧКОГ И ДИСТРИБУТИВНОГ ЦЕНТРА**		
Приоритет	**1. 2. Подизање конкурентности пољопривреде, туризна и услужних дјелатности**		
Назив мјере	**1.2.3. Развој руралног (сеоског) туризма и увезивање и промоција туристичке понуде на нивоу регије**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера развоја и промоције туристичких садржаја осмишљена је кроз развој руралног (сеоског) туризма као и увезивање и промоција туристичке понуде кроз стварање „кластера“ на регионалном нивоу ради боље промоције, како туристичке понуде тако и пласмана туристичких и пољопривредних производа. Поред природних ресурса које посједујемо, географског положаја који нас чини регионалним центром и који оставља простора туристима да пут наставе према осталим туристичким дестинацијама у региону и шире, те објеката културно-историјског наслеђа који сами по себи привлаче туристе, стварањем кластера и развој сеоског туризма би засигурно повећало интересовање и дуже задржавање туриста који желе адекватан одмор уз разноврстан садржај. Наш циљ је да туристи остваре ноћења у Граду Добој док обилазе регионалне туристичке садржаје. У склопу мјере предвиђена је реализација сљедећих пројеката и активности: - Развој руралног (сеоског) туризма, - Едукација сеоских домаћинстава, - Унапређење општих услова за прихват и боравак туриста, - Обогаћивање и подизање нивоа квалитета туристичких садржаја, - Унапређење и промоција изворних и традиционалних вриједности и обичаја, - Промоција и организовање културних, умјетничких, спортских и других манифестација, - Оснивање туристичко-информативних центара, - Обука и стручно усавршавање кадрова укључених у реализацију туристичких пројеката.		
Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори**	**Полазне вриједности****	**Циљне вриједности*****
	- Број остварених ноћења	17.248 (2021)	40.000
	- Број лежаја у апартманима	74 (2020)	160
	- Број смјештајних капацитета у сеоским домаћинствима,	51 (2020)	110
	- Број туристичких садржаја из области културе и умјетности	22	40
	- Број туристичких садржаја из области спорта	9	15
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Спровођење ове мјере ће допринијети остваривању приоритета „Подизање конкурентности пољопривреде, туризна и услужних дјелатности“ у оквиру првог стратешког циља и самим тим допринијети развоју туристичке понуде и економском развоју Града Добоја.		

Индикативна финансијска констуркција са изворима финансирања	Укупно: 650.000 КМ Извори: 200.000 КМ Буџет Града Добој 350.000 КМ приходи од боравишне таксе 100.000 КМ екстерни извори
Период спровођења мјере	2023 – 2029
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Градска управа Града Добоја
Носиоци спровођења мјере	Туристичка организација Града Добоја
Циљне групе	Домаћи и страни туристи, пружаоци туристичких услуга и грађани Града Добој

Веза са стратешким циљем	**1. СТВОРЕНА КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДНА СТРУКТУРА ЗАСНОВАНА НА ПОТЕНЦИЈАЛИМА ЛОГИСТИЧКОГ И ДИСТРИБУТИВНОГ ЦЕНТРА**
Приоритет	**1.2. Подизање конкурентности пољопривреде, туризма и услужних дјелатности**
Назив мјере	**1.2.4. Подршка оснивању start-up компанија и самозапошљавању**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Подстицајне мјере и прилагођени модели финансирања предузетништва младих и жена уопштено омогућавају младим и женама предузетницама приступ повољним дугорочним средствима и дугорочну перспективу развоја њихових предузећа, што значајно утиче на повећање запослености и процес самозапошљавања и оснаживања младих и жена. У оквиру ове мјере, у сарадњи са владиним, међународим, невладиним и друштвеним институцијама и организацијама, планиране су сљедеће активности: - Стварање стратешких партнрерства и узајамно корисних односа са свим надлежним и заинтересованим актерима и партнерима - Успостављање дугорочних и оддрживих институцијалних механизма подршке и подстицаја - Примјењивати дефинисане законске прописе и стратешке правце развоја и подстицаја, базиране на здравим, неселективним предузетничким основама - Спровођење програма самозапошљавања и подстицаја ново основаним предузећима, посебно младих и жена уопштено - Промоција програма самозапошљавања и подстицаја ново основаним предузећима (старт-уп компанијама) - Промоција значаја предузетништва и самозапошљавања у оснаживању положаја младих и жена уопштено - Промоција важности и предности иновативне и одрживе економије и подршка развоју иновативних и одрживих предузећа - Успостављање пословно-предузетничког инкубатора - Успостављање Друштвеног центра - Успостављање HUB центра Градске развојне агенције Добој У оквирима ове мјере спроводе се сљедећи пројекти: - “Подршка социо-економској стабилности регије западног Балкана 2021-2022“ који спроводе Град Добој и Help – Hilfe zur Selbsthilfe e.V. - CEFE програм подршке предузетништву који спроводе Градска Развојна агенција Добој и удружење тренера CEFE - „Омладинска банка“, сарадња Града Добој и Фондације Мозаик

Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Број новооснованих предузећа (д.о.о) која су примила подршку и подстицај	0	8
	- Број нових самозапослених предузетника (с.п) који су примили подршку и подстицај	30	100
	- Број пословно-предузетничких инкубатора / HUB центара	0 / 0	1 / 1
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Ова мјера има за циљ да омогући оснивање и развој микро и малих предузећа, посебно да омогући и развије предузетништво младих и жена уопштено. Бројна истраживања су доказала да су микро, мала и средња предузећа покретачка снага и мотор економског развоја, посебно због доприноса који се огледа у технолошким иновацијама, запошљавању и повећању броја пословних субјеката и самог пословања.		
Индикативна финансијска констуркција са изворима финансирања	Износ: 1.000.000 КМ Извори: Град Добој 500.000 КМ Међународне развојне агенције (Sida, SDC, UNDp, Kult, Caritas) 500.000 КМ		
Период спровођења мјере	2023 - 2029		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Град Добој Одјељење за привреду и друштвене дјелатности Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој		
Носиоци спровођења мјере	Градска развојна агенција Добој Надлежна Одјељења Градске управе		
Циљне групе	Млади Жене Рањиве и маргиналозоване категорије Трајно незапослени		

Веза са стратешким циљем	**1. СТВОРЕНА КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДНА СТРУКТУРА ЗАСНОВАНА НА ПОТЕНЦИЈАЛИМА ЛОГИСТИЧКОГ И ДИСТРИБУТИВНОГ ЦЕНТРА**
Приоритет	**1.3. Подршка развоју економије**
Назив мјере	**1.3.1. Подстицаји, умрежавање и савјетодавна подршка пословном сектору**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	У оквирима мјере подстицаја, умрежавања и савјетодавна подршка пословном сектору, пословним субјектима ће се обезбједити прилагођено пословно савјетовање и бесповратна средства са циљем подстицања економског развоја Града Добој. Овај циљ ће се остварити првенствено кроз афирмацију пословања у складу са законом, стварању нових радних мјеста и развоја пословних активности, укључујући и димензију социјалног предузетништва, примјену нових производних програма и технологија са додатном вриједношћу у производњи, уз развој иновативности производа, процеса, организације, маркетинга, примјене ИТ и дигитализације. Ова мјера, у сарадњи са владиним, међународним, невладиним и друштвеним институцијама и организација, ће се спроводити кроз сљедеће активности: - Програми подстицаја развоја пословним субјектима - Програми подстицаја развоја иновативних и одрживих производа и технологија и њихово пласирање на тржиште

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">- Умрежавање са рачуноводственим и правним сервисима, административно-техничке услуге, подршка приступу изворима финансирања и кредитно-гарнцијским понудама, пренос знања и технологије, помоћ пословним субјектима при пословном планирању и развоју, истраживање тржишта, промоција и пословно повезивање, едукација у функцији развоја пословних вјештина, пословна и савјетодавна подршка при ИСО и другом цертификовању
- Утврђивање јединствених мјера за унапређење пословања и пружање подршке приликом спровођена утврђених мјера, као и подршку за стратешко управљање, планирање, заштите околиша, те других области
- Организовање пословних сусрета (Business-to-business (B2B)) и умрежавање домаћих пословних субјеката са пословним субјектима из БиХ и иностранства, посебан нагласак ставити на умрежавање са инвеститорима и пословним субјектима из дијаспоре
- Организовање Привредног сајма
- Подршка и подстицај престављања и учешћа привредних субјеката из Града Добој на привредним сајмовима у БиХ и иностранству
- Успостављање трајних механизма подршке и успостављање систематског начина рада у смјеру институционализације подршке пословном сектору
- Успостављање друштвеног центра
- Успостављање пословног-предузетничког инкубатора
- Успостављање HUB центра Градске развојне агенције Добој</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број програма подстицаја постојећим предузећима</td><td>2</td><td>5</td></tr>
<tr><td>- Број форума дијаспоре і B2B састанака</td><td>4</td><td>7</td></tr>
<tr><td>- Број организованих привредних сајмова</td><td>0</td><td>1 (сваке године)</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Микро, мала и средња предузећа су један од најважнијих фактора свеобухватног економског раста, која у Босни и Херцеговини генерирају преко 60% укупне запослености и преко 60% БДП-а. С циљем подстицања раста и развоја пословних субјеката ова мјера ће омогућити креирање циљаних рјешења за стварне изазове са којима се сусрећу микро, мала и средња предузећа у Граду Добој.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 100.000 КМ
Извори:
50.000 КМ Град Добој
50.000 КМ партнери (Привредна комора РС и организације цивилног друшва које реализују пројекте развоја пословног окружења)</td></tr>
<tr><td>Период спровођења мјере</td><td colspan="3">2023 - 2029</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију спровођења мјере</td><td colspan="3">Град Добој</td></tr>
<tr><td>Носиоци спровођења мјере</td><td colspan="3">Одјељења Градске управе Града Добој
Градска Развојна Агенција Добој
Привредна комора РС
Привредни савјет Града Добој</td></tr>
</table>

	Развојна агенција Републике Српске Фондација Мозаик
Циљне групе	Постојећи пословни субјекти Иноватори нових иновативних производа и технологија

Веза са стратешким циљем	**1. СТВОРЕНА КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДНА СТРУКТУРА ЗАСНОВАНА НА ПОТЕНЦИЈАЛИМА ЛОГИСТИЧКОГ И ДИСТРИБУТИВНОГ ЦЕНТРА**		
Приоритет	**1.3. Подршка развоју економије засноване на знању и иновацијама**		
Назив мјере	**1.3.2. Јачање сарадње пословног и образовног сектора**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Ова мјера подразумјева: - сарадњу са Привредном комором, Унијом удружења послодаваца, Занатско-предузетничким удружењем, удружењима привредника, локалним привредницима, Заводом за запошљавање Републике Српске и осталим друштвеним партнерима на анализи и испитивању потреба тржишта рада за новим занимањима; - креирање амбијента за ефикасније повезивање школа и привредних субјеката, на регионалном нивоу, те стварање предуслова за привредни развој локалне заједнице; - унапређење сарадње са академском и пословном заједницом, те осталим друштвеним партнерима кроз организацију предавања значајних за унапређење професионалне оријентације као и компетенција ученика. Активности за имплементацију ове мјере ће укључити: - Испитивање и анализа потреба тржишта рада за новим занимањима - Континуирана промоција дефицитарних и трогодишњих занимања; - Јачање кадровских и материјално - техничких услова у средњим школама; - Континуирано учешће у раду Регионалног савјета за образовање; - Побољшање капацитета за спровођење практичне наставе у локалним предузећима; - Подршка успостављању система каријерног вођења и савјетовања ученика; - Подстицање стручних школа да креирају одређени проценат програма у складу са потребама послодаваца.		
Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	-% уписаних ученика у трогодишње школе	20%	40%
	-% мотивисаних ученика за упис у дефицитарна занимања	70%	90%
	-% развијених изборних наставних програма/модула у складу са потребама послодаваца	50%	80%
	- % ученика који реализују практичну наставу код послодаваца	30%	60%
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Усклађивање образовања са потребама тржишта рада		
Индикативна финансијска конструкција са изворима	Износ: 250.000 КМ		

финансирања	Извори: Буџет Града Добоја – 150.000 КМ екстерни извори (пројекти међународних организација) – 100.000 КМ
Период спровођења мјере	Континуирано
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Градска управа (Одјељење за привреду и друштвене дјелатности); средње школе
Носиоци спровођења мјере	Градска управа (Одјељење за привреду и друштвене дјелатности); Министарство просвјете и културе РС; Републички педагошки завод; средње школе
Циљне групе	Наставници, стручни сарадници, друштвени партнери, послодавци, ученици

Веза са стратешким циљем	**2. УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА И ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА**		
Приоритет	**2.1. Подршка овнови демографске структуре становништва на територији града Добоја**		
Назив мјере	**2.1.1. Мотивисање становништва за останак у руралним подручјима**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Да би град Добој дугорочно искористио своје потенцијале укључујући и рурална подручја, неопходно је задржавање становништва у истим. Ова мјера има за циљ задржати становништво у руралним подручјима кроз разне врсте помоћи и субвенције. Првенствено да се пружи подршка младим брачним паровима да остану у руралним подручјима и самим тим заснују породице у истим. У оквиру ове мјере планиране су сљедеће активности : - Субвенционисање програма пољопривредних подстицаја - Промоција самозапошљавања младих у руралним подручјима - Промоција самозапошљавања и оснаживања жена у руралним подручјима - Финансијска подршка младим брачним паровима за повећање наталитета - Подршка санацији приватних објеката у руралним срединама кроз донације уз подршку Министарстава - Унапређење физичке инфраструктуре у руралним подручјима кроз донације и финансијску подршку - Помоћ опстанку школа у руралним подручјима кроз финансијску подршку и обнову истих - Бољи услови и опремљеност амбуланти у руралним подручјима - Набавка возила и опреме за обављање мобилних медицинских услуга за потребе руралних амбуланти - Успостављање Друштвеног центра који ће успоставити бољу комуникацију за потребе младих у МЗ у руралним подручјима Имплементација ове мјере је у вези са сљедећим пројектима: - “Подршка социо-економској стабилности регије западног Балкана 2021-2022“ који спроводе Град Добој и Help – Hilfe zur Selbsthilfe.		
Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**

	- Број новооснованих предузећа уз подршку подстицаја - Број новооснованих бизниса незапослених жена у руралним подручјима - Новоопремљене школе са бољим условима за школовање у руралним подручјима - Набављена возила и опрема за обављање мобилних медицинских услуга	5 5 1 0	10 25 5 2
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Спровођењем ове мјере доприноси економском развоју града и испуњавању циљева 5 (родна равноправност), 9 (индустрија, иновације и инфраструктура), 10 (смањене неједнакости) и 11 (одрживи градови и заједнице) Одрживог развоја Уједињених нација		
Индикативна финансијска констуркција са изворима финансирања	Износ: 120.000 КМ Извори: Град Добој: 60.000 КМ Донатори: 60.000 КМ		
Период спровођења мјере	2023 - 2029		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Град Добој		
Носиоци спровођења мјере	Надлежна одјељења Градске управе		
Циљне групе	Становништво у руралним подручјима Млади Жене Незапослени		

Веза са стратешким циљем	**2. УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА И ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА**
Приоритет	**2.1. Подршка обнови демографске структуре становништва на територији Града Добоја**
Назив мјере	**2.1.2. Стимулисање локалног становништва за останак на простру града Добоја**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Према расположивим подацима велики број младих одлази у иносттранство у потрагу за бољим условима живота повећава се удио старијег становништва што резултира падом природног прираштаја. Како би се зауставиле миграције и подигао ниво наталитета потребно је пружити подршку младим брачним паровима кроз адекватну популациону политику. Креирање популационе политике подразумијева постојање програма планирања породице и подстицање рађања путем материјалних давања и низа мјера усмјерених ка дјеци. Такође постоји све већи број парова који имају здравствене проблеме,због којих се природним путем не могу остварити као родитељи,те су принуђени да се подвргну поступку биомедицинске потпомогнуте оплодње што захтјева и додатну финансијску подршку. У оквиру ове мјере планиране су сљедеће активности : - Континуирано суфинансирање стамбених јединица и кредита за младе брачне парове ; - Континуирано суфинансирање трошкова поступка биомедицинске потпомогнуте оплодње;

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">- Спречавање негативног природног прираштаја и побољшање социо-економског стандарда вишечланих породица кроз финансијске подстицаје и друге погодности.

Субвенционисање стамбених јединица за младе брачне парове је у складу са од Одлуком скупштине Града Добоја о суфинансирању средстава за куповину стамбених јединица за младе брачне парове.

Додјела новчаних средстава за суфинансирање трошкова једног поступка биомедицински потпомогнуте оплодње је у складу са одлуком скупштине Града Добоја о суфинансирању трошкова биомедицински потпомогнуте оплодње за подршку пронаталитетној политици Града Добоја.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број субвенционисаних и додјељених стамбених јединица за младе брачне парове</td><td>73</td><td>100</td></tr>
<tr><td>- Број корисника права на суфинансирање трошкова поступка биомедицинске потпомогнуте оплодње</td><td>30</td><td>70</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Наведена мјера ће позитивно утицати на смањење емиграције и подизање наталитета.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Укупан износ за мјеру: 2.440.000 КМ
1) Станови за младе брачне парове: 2.160.000 КМ

Модел 1: Град Добој финансира 49% укупне вриједности стамбене јединице, док супружници учествују 51%, у којем случају супружници бирају стамбену јединицу или
Модел 2: Град Добој финансира 70% укупне вриједности стамбене јединице, док супружници финансирају 30%, у којем случају супружници немају право избора стамбене јединице, односно избор се врши из преосталих расположивих стамбених јединица изабраних Јавним позивом Града Добој.
2) Биомедицински потпомогнута оплодња : 280.000 КМ – Град Добој</td></tr>
<tr><td>Период спровођења мјере</td><td colspan="3">2023 - 2029</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију спровођења мјере</td><td colspan="3">Град Добој</td></tr>
<tr><td>Носиоци спровођења мјере</td><td colspan="3">Надлежна одјељења Градске управе</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Млади брачни парови, вишечлане породице</td></tr>
</table>

Веза са стратешким циљем	**2. УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА И ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА**
Приоритет	**2.1. Подршка обнови демографске структуре становништва на територији града Добоја**
Назив мјере	**2.1.3. Унапређење рада мјесних заједница**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Град Добој по скупштинској одлуци има 67 мјесних заједница. Након спроведених избора за Савјет МЗ у фебруару 2021.године успјешно је формирано у 65. Обзиром да МЗ нису правно лице у РС тако и интересовање грађана није на високом нивоу за организовање унутар МЗ.

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">Активности за унапријеђење рада МЗ постиже се кроз „организовање“ становништва и одржавање Форума. У оквиру пројекта „Јачање улоге МЗ у БиХ“ (финансира влада Швајцарске и Шведска а проводи УНДП БиХ) усвојен је сет докумената „Методологија рада МЗ“ па је и приоритет њихова употреба. Слиједећи ову потребу планирана је едукација свих МЗ. Употребом предложених докумената и бланко образаца, омогућиће се дефинисање приоритета сваке МЗ а списак приоритета доставити ЈЛС у форми годишњег извјештаја чиме ће се омигућити утврђивање иновативних механизама за проактивно учешће грађана у јавним расправама и другим облицима грађанског учешћа у пословима мјесне самоуправе као и двосмјерна комуникација МЗ-ЈЛС која ће бити подигнута на виши ниво. Увидом у приоритете МЗ, градска управа ће имати детаљан преглед стања и ефикасније усмјеравање како градских буџетских тако и екстерних донаторских средстава за стратешке пројекте.

Активности на опремању канцеларија за несметан рад МЗ, за пружање потребних, правовремених и поузданих информација становништву кроз санацију и адаптацију простора канцеларија и домова културе у МЗ. Опремањем ових простора осигурава се могућност организовања састанака како о приоритетним задацима и приближавање и приступ градској управи, тако и као мјесто за пружање услуга становништву и простор друштвеног, културног и социјалног живота МЗ.

У оквиру ове активности предвиђено је остваривање сарадње са другим МЗ, јавним комуналним предузећима, Центром за социјални рад, здравственим и школским установама и то састанка једном годишње. Велики проблем представља одвоз смећа које најчешће узрокује настајање дивљих депонија. Кроз састанак са Центром за социјални рад у знатној мјери се знатно више него до сада, може помоћи социјално угроженом становништву. Поред наведених а у зависности од приоритетних потреба МЗ организоваће се и састанци са другим предузећима.

Мјера у одржавању путне инфраструктуре и расвјете је на задовољавајућем нивоу те ће као таква остати а у складу са могућностима града и унапријеђивати у наредном периоду.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број МЗ обучених за употребу „Методологије рада МЗ“</td><td>- 5 МЗ завршило едукацију</td><td>- 60 МЗ обучено за употребу Методологије</td></tr>
<tr><td>- Број санираних и опремљених канцеларија МЗ</td><td>- 10 простора употребљиво</td><td>- 35 простора санирано за употребу</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Реализацијом наведених мјера ојачаће се Савјет МЗ као тијело које је способно одлучивати и спроводити активности за бољи живот становништва.
Опремањем канцеларија омогућиће се простор гдје ће се становници састајати и разматрати како о питањима битним за инфраструктуру МЗ тако и за културна, социјална, спортска и друга дружења становништва.
Трећом мјером рјешавају се како питања из социјалне сфере, цивилне заштите и подиже се свијест о заштити животне средине кроз одвоз смећа.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска констуркција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Укупан износ: 280.000 КМ
Град Добој: 140.000 КМ
Екстерни извори финансирања: 140.000 КМ</td></tr>
</table>

Период спровођења мјере	2023 - 2029
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Град Добој
Носиоци спровођења мјере	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој
Циљне групе	Цјелокупно становништво мјесних заједница града Добоја

Веза са стратешким циљем	**2. УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА И ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА**		
Приоритет	**2.2. Побољшање доступности и квалитета услуга у области социјалне и здравствене заштите**		
Назив мјере	**2.2.1. Унапређење социјалних услуга и инклузија лица са инвалидитетом кроз изградњу приступачног окружења**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Имплементација мјере ће укључити: - Обуку персоналних асистената; - Набавку специјалног прилагођеног возила за превоз непокретних и тешко покретних лица са инвалидитетом који се школују, који су запослени и друштвено активни, за одлазак љекару и слично; - Успостављање рада и набавка опреме за Локални волонтерски сервис (рачунар, штампач са скенером, пројектор, дидактичка опрема, копир апарат). -Промоција права и услуга из домена социјалне, дјечије и здравствене заштите-права која пружа ЦСР; -права из домена рада Јавног фонда за дјечију заштиту; -обиљежавање Дана дијабетеса, Дауновог синдрома, ријетких болести, Дана породице, Дјечије недеље и сл путем система здравствене заштите ЦЗМЗ; -организовање заједничких активности родитеља дјеце и омладине са сметњама у развоју; -проширење права за помоћ у кући (Мобилни тим у саставу представника ДЗ-а, ЦЗМЗ и ЦСР) ради пружања помоћи и подршке из домена социјалне и здравствене заштите и других услуга, посебно у руралним срединама; -успостављање Центра за здраво старење ради подршке људима у трећем добу, њиховом оснаживању и социјализацији; -успостављање Сервиса за помоћ старијим лицима на подручју града Добоја – „ГЕРОНТО“ домаћице; -подршка радно способним, мобилним пензионерима у самозапошљавању; -израда Акционог плана јачања система социјалне заштите и инклузије за период од 2024-2026. година; -успостављање Локалног волонтерског сервиса са јасно дефинисаним услугама у складу са Законом о волонтирању у РС;ж -изградња приступачног окружења за лица са инвалидитетом (тактилне траке, звучни семафори, тоалети за ОСИ, кориштење паркинг простора, приступачан превоз).		
Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**

	- Број сертификованих перс. асистент. - Број волонтера евидентираних у бази ЛВС-а Добој који пружају услуге у локалној заједници - Број корисника којима се пружа социјална услуга путем центра за социјални рад и ОЦД/НВО-а – петогодишњи просјек (2024-2028)	0 2 350	10 100 1.800
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Унапређена доступност и квалитет услуга из области социјалне и здравствене заштите		
Индикативна финансијска констуркција са изворима финансирања	Износ: 250.000 КМ Извори финансирања: Градска управа Добој – 75.000 КМ Екстерни извори финансирања: Буџет Владе РС - Министарство здравља и социјалне заштите – 50.000 КМ, донаторска средства – 125.000 КМ		
Период спровођења мјере	2023 - 2029		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој, Центар за социјални рад, образовне установе, ОЦД – пружаоци социјалних услуга		
Носиоци спровођења мјере	Центар за дјецу и омпадину са сметњама у развоју, Центар за социјални рад, образовне установе и НВО пружаоци социјалних услуга		
Циљне групе	Корисници: Дјеца са сметњама у развоју и њихови родитељи; особе погођене сиромаштвом, посебно незапослени родитељи са малом дјецом и самохрани родитељи који нису у систему социјалне заштите; особе са проблемима менталног здравља; лица са инвалидитетом; жртве и особе у ризику од насиља у породици; стара и болесна лица која живе сама и остале рањиве категорије становништва.		

Веза са стратешким циљем	**2. УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА И ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА**
Приоритет	**2.2. Побољшање доступности и квалитета услуга у области социјалне и здравствене заштите**
Назив мјере	**2.2.2. Побољшање доступности и квалитета здравствених услуга**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	- Набавка возила хитне медицинске помоћи са комплетном опремом за ургентно збрињавање ради боље доступности, бољег и квалитетнијег збрињавања здравствено угроженог становништва, нарочито руралних подручја - Набавка, постављане АЕД (аутоматски екстерни дефибрилатор) на више локација у граду и едукација становништва - Унапријеђење здравља трудница, породиља и новорођенчади - Едукација здравствених радника и сарадника у циљу унапријеђења знања и вјештина за превенцију и контролу хроничних незаразних болести - Оснаживање и социјализација особа трећег животног доба „Здраво старење“ - Набавка мобилног ултразвучног апарата за спровођење превентивних активности превенције масовних незаразних болести (карцином дојке) - Опремање Мултидисциплинарног центра за промоцију здравља и

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">превенцију болести
- Мултисекторска сарадња у циљу побољшања здравствених услуга и њиховог квалитета и доступности</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="5">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td colspan="2">Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број едукација здравствених радника</td><td>60</td><td>80</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Смањење оболијевања од хроничних незаразних болести</td><td>4.0</td><td>4.3</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Повећање броја патронажних посјета трудницама, породињама и новорођенчади</td><td>1</td><td>5</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Проценат повећања броја превентивних прегледа у тимовима породичне медицине</td><td>0</td><td>10</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Набака новог санитетског возила са комплетном опремом омогућиће бржу и квалитетнију здравствену услугу витално угроженим грађанима, те повећати број преживљавања јер је брзо дјеловање овдје кључно те повећати степен повјерења грађана у јавне установе. Постављање АЕД ће приближити град другим развијеним свјетским градовима и укључити грађане у пружању неодложне медицинске помоћи те помоћи повезивању и оснаживању заједницу укључивањем свих грађана града Добој.
Повећањем обима промотивних активности и превентивних прегледа омогући ће детекцију фактора ризика за настанак хроничних незаразних болести и смањење оболијевања од истих на подручју Града Добој.
Повећањем обима услуга патронажне његе омогући ће доступност и смањење неједнаскости у здрављу, а што се посебно односи на унапријеђење здравља трудница, породиља, новорођенчади, старих особа и пацијената који имају потребу за палијативном његом.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска констуркција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: Оквирни финансијски план за период важења стратешког документа за мјеру Побољшање доступности и квалитета здравствених услуга
Оквирни износ планираних средстава: 1.000.000 КМ
Извори финансирања: 300.00 КМ из средстава буџета локалне заједнице (Град Добој)
Екстерни извори финансирања:
- донатори: 500.000 КМ
- кредитна средства: 200.000 КМ</td></tr>
<tr><td>Период спровођења мјере</td><td colspan="3">2023 - 2029</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију спровођења мјере</td><td colspan="3">Градска управа града Добоја</td></tr>
<tr><td>Носиоци спровођења мјере</td><td colspan="3">Градска управа града Добој, Јавна здравствена установа Дом здравља Добој, донатори</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Медицински радници, корисници услуга здравствене заштите, грађани</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td>2. УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА И ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td>ПРИОРИТЕТ 2.3. Побољшање доступности и квалитета услуга у области образовања и јавне управе</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">МЈЕРА 2.3.1. Унапређење квалитета образовања и васпитања у образовним и васпитно-образовним установама</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Свако друштво које тежи развоју улаже напоре у подизање квалитета образовања и васпитања што се у коначници рефлектује на све сегменте функционисања друштва. Из тих разлога је циљ унаприједити квалитет образовања и васпитања у образовним и васпитно образовним установама.
Овај циљ ће бити остварен кроз сљедећа подручја дјеловања:
1. Јачање капацитета услуга предшклског васпитања и образовања дјеце
2. Унапређење квалитета васпитно образовног рада у основним школама
3. Унапређење квалитета васпитно образовног рада у средњим школама
4. Унапређење квалитета високог образовања у циљу општег развоја и задовољења потреба тржишта рада
5. Подршка развоју образовања одраслих с циљем запошљавања, самозапошљавања, задржавања постојећих радних мјеста, напредовања на радном мјесту и побољшања квалитета живота
6. Подршка образовању дјеце са сметњама у развоју

У наставку слиједе детаљнији опис за свако подручје:
1. Проширење капацитета за предшколско образовање као и побољшање материјално-техничких услова у предшколским установама у смислу расположивости и уређености простора те опремљености поттребним савременим дидактичким средствима; Отварање нових предшколских објеката како у руралним срединама тако и у самом граду.
2. Опремање кабинета за предметну наставу одговарајућом савременом опремом и дидактичким средствима; Стручно усавршавање наставног кадра
3. Опремање кабинета за практичну наставу и модернизација школских радионица у средњим школама; Преквалификација и доквалификација постојећег наставног особља ради обезбјеђења квалитетног наставног кадра за дефицитарна и остала занимања; Обезбјеђење КЛУБ учионица за ученике који свакодневно путују у школу.
4. Изградња и опремање савремених лабораторија, амфитеатара і студентског дома; Увођење он-лине предавања истакнутих гостујућих професора из одредјених области образовања; Подршка студентима кроз стипендије; Међународна размјена студената и запослених у високом образовању; Стално унапређивање студентског стандарда и услова студирања.
5.Континуирана промоција образовања одраслих на локалном нивоу; Јачање капацитета образовних установа које пружају услуге формалног и неформалног образовања одраслих; Подршка изради и/или спровођењу формалних и/или неформалних образовних програма за одрасла лица с посебним акцентом на тзв. „перспективна занимања“.
6. Обезбјеђење продуженог боравка за дјецу која похађају наставу у посебним одјељењима; Увођење 4. нивоа образовања за дјецу са сметњама у развоју; Оспособљавање ученика за самостално функционисање у друштву; Стручно усавршавање наставног кадра за рад у инклузији.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- број дјеце обухваћене системом предшколског васпитања и образовања</td><td>518</td><td>650</td></tr>
<tr><td>- број уређених дворишта и игралишта у склопу организационих</td><td>2</td><td>4</td></tr>
</table>

	јединица установе - % наставника који су учествовали у стручном усавршавању -% опремљених/модернизованих кабинета за практичну наставу -% преквалификованих/ доквалификованих наставних кадрова за рад у средњим школама	0% 40% 60%	70% 80% 80%
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Развојни ефекат се огледа у неколико аспеката: 1. у стварању услова за повећање броја дјеце која су обухваћена системом предшколског образовања и васпитања, проширењу капацитета предшколских установа, повећаној употреби савремених дидактичких средстава како би се што ефикасније постигли очекивани исходи; 2. у постизању квалитетнијих исхода у процесу учења током похађања предметне наставе, што ће резултирати бољом припремљеношћу ученика основношколског узраста за упис у средњу школу и одабир свог будућег занимања. 3. у квалитетнијој настави у средњим стручним и техничким школама и гимназији, те конкурентнијим ученицима на тржишту рада по завршетку школовања, у већој понуди радне снаге за реални сектор, обезбјеђењу личне егзистенције, те двољног броја наставног кадра за стручне предмете. 4. Унапређивање организационе структуре и квалитета високог образовања; Научно-истраживачки оријентисано високо образовање и повезивање високог образовања и тржишта рада; Модернизација студијских програма за иницијално образовање наставника и стручних сарадника; Интернационализација високог образовања; Унапређивање студентског стандарда. 5. у чињеници да, ако омогућимо грађанима да стекну адекватна знања и вјештине неопходне тржишту рада кроз запошљавање код локалних послодаваца, самозапошљавање, промјену постојећег радног мјеста или напредовање на радном мјесту, имаћемо задовољнијег појединца, који неће донијети одлуку да напусти своју животну и/или радну средину. Самим тим, унаприједићемо доступност и квалитет наставе у области образовања одраслих на локалном нивоу. 6. у оспособљавању дјеце са сметњама у развоју за самостално функционисање у друштву и обезбјеђење личне егзистенције, као и могућности несметаног рада родитеља ове дјеце,		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Укупан износ за реализацију мјере: 10.000.000 КМ Пројекти из групе 1: 3.250.000 КМ Пројекти из групе 2: 2.000.000 КМ Пројекти из групе 3: 1.450.000 КМ Пројекти из групе 4: 2.000.000 КМ Пројекти из групе 5: 300.000 КМ Пројекти из групе 6: 1.000.000 КМ Извори финансирања за све групе пројеката су: Град Добој – 1.000.000 КМ; Екстерни извори финансирања: - међународни донатори – 5.000.000 КМ, - ресорна министарства – 3.000.000 КМ, - властити допринос институција носилаца имплементације 1.000.000 КМ		
Период спровођења мјере	2023 – 2029		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Град Добој, основне и средње школе, предшколске установе, високошколске установе, установе за образовање одраслих, локалне и међународне организације цивилног друштва, Савјетодавно тијело за образовање и запошљавање Града Добој (мултисекторско тијело основано		

	одлуком градоначелника, састављено од представника градске управе, образовног, привредног, сектора рада и запошљавања, невладиног сектора и синдиката)
Носиоци спровођења мјере	Град Добој, основне и средње школе, предшколске установе, високошколске установе, установе за образовање одраслих, локалне и међународне организације цивилног друштва, Савјетодавно тијело за образовање и запошљавање Града Добој (мултисекторско тијело основано одлуком градоначелника, састављено од представника градске управе, образовног, привредног, сектора рада и запошљавања, невладиног сектора и синдиката)
Циљне групе	Сва дјеца и родитељи којим је потребна услуга предшколског васпитања и образовања, дјеца основношколског и средњошколског узраста, дјеца са сметњама у развоју и њихови родитељи, студенти и потенцијални студенти, изузетно талентована дјеца, наставни кадар из свих нивоа образовања, сва лица старија од 15 година са минимално завршеном основном школом; тешко запошљиве категорије становништва; незапослена лица; жене; запослена лица која желе да промјене радно мјесто; запослена лица која желе да напредују на радном мјесту;

Веза са стратешким циљем	**2. УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА И ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА**
Приоритет	**2.2. Побољшање доступности и квалитета услуга из области образовања и јавне управе**
Назив мјере	**2.3.2. Унапређење рада Градске управе и јавних институција, те унапређење сарадње са организацијама цивилног друштва**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Градска управа Добој као и њене припадајуће јавне институције су максимално у функцији грађана и привредника, са чврстим опредјељењем да се обезбиједи максимална покривеност свих потреба, унаприједи квалитет пружања постојећих јавних услуга и успоставе нове јавне услуге, у складу са потребама локалне заједнице и привреде ради што ефикаснијег и транспарентнијег дјеловања Градске управе Добој. Градска управа Добој је максимално посвећена ефикасном пружању административних услуга физичким и правним лицима. У наредном периоду потребно је радити на скраћењу и поједностављењу спровођења административних поступака, а прије свега кроз увезивање свих база података које се користе приликом пружања предметних услуга. Један од главних циљева ове мјере јесте да се обезбиједе потребни услови да се већина административних услуга за грађане и привреднике одвија и завршава на једном мјесту. Неопходно је посветити више пажње и дигитализацији и дигиталној трансформацији јавних услуга на приниципима економичности, ефикасности и доступности, те на овом пољу треба реализовати низ активности. Ово ће на један поптуно нов, једноставан и ефикасан начин омогућити грађанима и правним лицима да реализују своје захтјеве (нпр. потребе дијаспоре) и покрећу поступке, а што ће допринијети ефикаснијем раду Градске управе Добој. Неопходно је такође да Градска управа Добој убудуће успостави/инсталира ГИС – Географски информациони систем, који подразумијева постојање дигиталних подлога (основа, слојева информација) о земљишним парцелама, објектима и инфраструктури и то на својој интернет страници како би оне биле доступне како грађанима Добоја тако и потенцијалним инвеститорима. увођење и предузимање нових процедура и активности у јавној управи и њихово нормативно и квалитетно спровођење, увијек се суочава са проблемом адекватних улазних параметара (података), што диктира

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">потребу успостављања интегралних системских рјешења управљања у јавним и комуналним предузећима и управљања јавном имовином ЈЛС.
Овим пројектом ће се извршити прикупљање и анализа постојећих података, њихова дигитализација, набавиће се GIS софтвер и обучити кадрови (20 запослених у ГУ и 5 из релевантних јавних институција), створиће се услови за конверзију и ажурирање јединствене базе података о простору и тиме системски ријешити присутни проблеми. На овај начин ће се обезбиједити већа доступност јавних услуга које су у надлежности локалне самоуправе, јер ће грађани путем електронске базе моћи имати увид у податке доступне на интернет страници Града Добоја. Истовремено, тиме ће се побољшати квалитет пружања јавних услуга, јер ће се увести „корисничка оријентација“ – оријентација према кориснику услуга, умјесто бирократске оријентације.
У контексту смјерница ЕУ, неопходно је остварити сарадњу са организацијама цивилног друштва. Оне у процесу одлучивања, као представници грађана, могу допринијети специфичним знањем и стручношћу када се непосредније упознате с питањима и потребама грађана.
Ова сарадња има за циљ да се отвори што више канала комуникације о свим темама релевантним/од интереса за локалну заједницу. Ово се постиже учешћем организација цивилног друштва и представника власти (градске управе и јавних установа) на заједничким пројектима и пројектима које организације цивилног друштва самостално имплементирају. Стога им је неопходно обезбиједити финансијску подршку за спровођење одређених програма и пројеката.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>Реализовани заједнички програми и пројекти</td><td>5</td><td>40</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Унапређен квалитет и ефикасност јавних и административних услуга, као и њихова доступност грађанима Добоја</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 800.000 КМ
Извори:
- Буџет Града Добој – 240.000 КМ;
- Влада Републике Српске – Министарство управе и локалне самоуправе 160.000 КМ 20%,
- страни и домаћи донатори – 400.000 КМ</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2023 - 2029</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију спровођења мјере</td><td colspan="3">Градска управа Добој</td></tr>
<tr><td>Носиоци спровођења мјере</td><td colspan="3">Одјељење за општу управу
Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој
Одјељење за просторно уређење
Одјељење за привреду и друштвене дјелатности
Комунална предузећа</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Грађани/становништво са територије града Добоја
Организације цивилног друштва</td></tr>
</table>

Веза са стратешким циљем	**2. УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА И ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА**

<table>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">2.4. Обезбјеђење услова за развој културе и спорта</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">2.4.1. Унапређење културних дјелатности</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Да би град Добој дугорочно искористио своје потенцијале укључујући и рурална подручја, неопходно је задржавање становништва, те побољшање и обогаћивање садржаја у смислу квалитетнијег друштвеног, социјалног и културног живота. Ова мјера има за циљ путем проширивања садржајних активности оплеменити заједницу и сачувати културно-историјско насљеђе овог подручја, кроз пројекте који би захтјевали подршку Града али и партнера.
У оквиру ове мјере планиране су сљедеће активности:
- Реконструкција и опремање Центра за културу и образовање;
- Подршка организацији манифестација у области културе;
- Оснивање аматерског позоришта;
- Дигитализација културног наслеђа;
- Промоција културно историјског наслеђа – Музеј у Добоју
- Набавка „Библиобуса“;
- Обнављање домова културе у руралним срединама;
- Унапређење физичке инфраструктуре објеката културе у руралним подручјима
- Подршка успостављању и раду културно-умјетничких друштава и удружења;
- Подршка културној и етничкој разноликости становништва, у виду помоћи у раду њихових организација;
- Повезивање културних институција и Туристичке организације града, у циљу представљање и промоција културних садржаја.
Мјера ће се реализовати у сарадњи Града са канцеларијом УНЕСКО-а и организацијом Pro-Budućnost кроз пројекте прекограничне сарадње унутар ЕУ и шире „Креативна европа“ и пројекте културних институција са партнерском мрежом и потенцијалним донаторима.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="5">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- реконструисан и опремљен Центар за културу и образовање;</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>- основано аматерско позориште</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>- број успостављених Библиобуса</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>- удио обновљених домова културе у руралним срединама</td><td>20%</td><td>40%</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Провођење ове мјере доприноси друштвеном, социјалном и културном развоју града и испуњавању циљева 5 (етничка равноправност), 9 (обогаживање културног живота), 10 (и) и 11 (одрживи градови и заједнице) Одрживог развоја Уједињени нација.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска констуркција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 1.500.000 КМ
Извори:
Град Добој 450.000 КМ
Екстерна средства - Влада Републике Српске - 1.050.000 КМ</td></tr>
<tr><td>Период спровођења мјере</td><td colspan="3">2023 - 2029</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију спровођења мјере</td><td colspan="3">Град Добој</td></tr>
</table>

Носиоци спровођења мјере	Народна библиотека Добој, Центар за културу и образовање Добој, КУД Добој, Музеј у Добоју, Архив РС одјељење Добој, Одјељење за привреду и друштвене дјелатности Града Добоја, Туристичка организација Града Добоја.
Циљне групе	Грађани посјетиоци установа културе, становништво у руралним подручјима, туристи

Веза са стратешким циљем	**2. УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА И ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА**		
Приоритет	**2.4. Обезбјеђење услова за развој културе и спорта**		
Назив мјере	**2.4.2. Унапређење капацитета спортске инфраструктуре и организација спортских манифестација**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера унапређења капацитета спортске инфраструктуре и организација спортских манифестација има за циљ изградњу, реконструкцију, санацију и опремање различитих терена и игралишта, хала и дворана, трим, бициклистичких, атлетских и планинарских стаза, те инфраструктуре неопходне за обављање спортова на води. Такође, ова мјера има за циљ унапређење и развој постојећих, те креирање нових спортских активности, манифестација и садржаја на подручју Града Добој. У оквиру ове мјере предвиђене су следеће активности: - Изградња, опремање и реконструкција игралишта и затворених терена за лопташке, борилачке и базичне спортове (атлетика, пливање и гимнастика; - Оснивање Градског спортског савеза; - Изградња и опремање нове Спортске дворане у Добоју; - Изградња атлетске стазе са одговарајућом подлогом; - Изградња бициклистичке саобраћајне инфраструктуре; - Изградња нових, те реконструкција и санација постојећих спортских терена и игралишта на отвореном; - Реконструкција, санација и опремање затворених спортских терена, игралишта, хала и дворана; - Подршка оснивању и функционисању спортских клубова, организација и удружења.		
Кључни стратешки пројекти	**Изградња и опремање нове Спортске дворане у Добоју”**		
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Основан Градски спортски савез	0	1
	- Изграђена и опремљена нова Спортка дворана у Добоју	0	1
	- Изграђена атлетска стаза са одговарајућом подлогом	0	1
	- Изграђена бициклистичка саобраћајна инфраструктура	0	1
	- Реализовани пројекти и програми за изградњу нових, те реконструкцију и санацију постојећих спортских терена и игралишта на отвореном	40%	70%
	- Реализовани пројекти и програми за опремање,	30%	70%

	реконструкцију и санацију затворених спортских терена, игралишта, хала и дворана - Реализовани програми подршке за оснивање и функционисање спортских клубова, организација и удружења -	30%	60%
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Провођењем ове мјере доприноси се развоју спорта и физичке културе, али и друштвеном и социјалном развоју Града Добој. Реализацијом ове мјере обезбјеђују се неопходни услови за бављење постојећим, али и новим врстама спортских и рекретивних активности. Као последица провођења ове мјере долази до раста броја спортиста и рекреативаца на подручју Грда Добој, раста средстава за финансирање спортских клубова које клубови обезбјеђују из сопствених извора.		
Индикативна финансијска констуркција са изворима финансирања	Износ: 18.000.000 КМ Извори: 13.050.000 КМ Град Добој 1.950.000 КМ ФС/НС БИХ, ФИФА, УЕФА 3.000.000 КМ екстерни извори		
Период спровођења мјере	2023-2029		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Град Добој		
Носиоци спровођења мјере	Спортски клубови, организације и удружења; Одјељење за привреду и друштвене дјелатности.		
Циљне групе	Постојећи и потенционални чланови спортских клубова, организација и удружења; Посјетиоци спортских манифестација; Спортски клубови, организације и удружења;		

Веза са стратешким циљем	**3. ИЗГРАЂЕН СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЧИЈА ЈЕ ОКОСНИЦА РЕГИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТ ЗА ПРЕРАДУ ОТПАДА**
Приоритет	**3.1. Унапређење система управљања и прераде чврстог отпада**
Назив мјере	**3.1.1. Изградња рециклажног дворишта**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Рециклажно двориште је ограђени простор под надзором, намијењен одвојеном сакупљању и привременом складиштењу различитих врста отпада. Изградња рециклажног дворишта у граду Добоју предвиђена је на локацији Пољице. Земљиште за градњу обезбједио би КП Прогрес АД Добој, а пројекат би се финанисрао из донаторских средстава, грантова али и уз државну помоћ. Изградња рециклажног дворишта обухваћена је сљедећим законима (Законом о комуналним дјелатностима, Службени гласник Републике Српске, број: 124/11 и 100/17) као и Стратегијом управљања отпадом Републике Српске. Стратегија, као плански документ, дефинише циљеве и предлаже мјере за њихово остваривање у вези са системом управљања отпадом до 2026. год. Из напријед наведеног проистиче, да је обавеза локалне заједнице (Град Добој) да изгради једно рециклажно двориште на својој територији. Рециклажно двориште биће од општег јавног интереса за сво становништво града Добоја, које ће у складу са Законом отпад према категоријама (кабасти, шут, електични и слично) моћи збрињавати у рециклажном

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">двориште. Уколико уредно плаћају рачуне за одвоз комуналног отпада, корисници ће током године дио отпада моћи одлагати бесплатно. Остатак ће моћи одлагати уз накнаду. Привредни субјекти ће имати могућност да збрину отпад у рециклажном дворишту уз пуну накнаду.

Дугорочни резултати који слиједе из изграђеног рециклажног дворишта су:
- Повећано издвајање корисних секундарних сировина из отпада за 20-30% до 2030. године (из „зелених острва“, на мјесту настанка и из рециклажног центра);
- Смањењене количине корисних секундарних сировина на Регионалној депонији;
- Смањење, поновно коришћење па затим рециклажа отпада (енг. Reuse, Reduce and Recycle), са циљем да се смањи отпад на мјесту настанка и да се пробуди свијест јавности да је отпад сировина, а не смеће и да има употребну вриједност;
- Повећање запослености путем запошљавања одређеног броја радника у рециклажном центру (најмање 8);
- Збрињавање опасног отпада (опасна уља, мазива, акумулатори и сл). Све јавне установе, мораће уз накнаду довозити прописно упаковани опасни отпад у рецикажно двориште, а Прогрес ће га адекватно збрињавати и уништавати;
- Збрињавање медицинског отпада;
- Смањење броја дивљих депонија као директан резултат обавезног одвоза отпада (према горе описаним категоријама) у рециклажни центар.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>Изграђено рециклажно двориште</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Количина рециклираног отпада</td><td>0</td><td>1.000 t/год.</td></tr>
<tr><td>Количина збринутог опасног отпада</td><td>0</td><td>50 t/год.</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Бућење свијести јавности као мјере којом ће се допринијети да се сво становништво едукује на начин да је отпад сировина, да се мора збрињавати на прописан начин Грађанство ће бити упознато до које мјере је загађена животна средина и да је крајње вријеме за бућење, како нам природа не би узвратила горе него за вријеме поплава из 2014. године.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 1.000.000 КМ
Извори:
• Комунално предузеће – 300.000 КМ
• Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске – 300.000 КМ
• Међународне развојне организације – 400.000 КМ</td></tr>
<tr><td>Период спровођења мјере</td><td colspan="3">2023 – 2030</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију спровођења мјере</td><td colspan="3">Град Добој путем Одјељење за стамбено-комуналне послове Града Добој и Одјељење за послове комуналне полиције Града Добој.</td></tr>
<tr><td>Носиоци спровођења мјере</td><td colspan="3">КП Прогрес ад Добој</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Становништво града Добоја, правни субјекти</td></tr>
</table>

Веза са стратешким циљем	**3. ИЗГРАЂЕН СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЧИЈА ЈЕ ОКОСНИЦА РЕГИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТ ЗА ПРЕРАДУ ОТПАДА**
Приоритет	**3.1. Унапређење система управљања и прераде чврстог отпада**
Назив мјере	**3.1.2. Повећање броја зелених острва**

Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Зелена острва, представљају ограђени простор са надстрешњицом од поликарбоната и металном конструкцијом која повезује кров са бетонским зидом, унутар којих су смјештени контејнери за секундарне сировине и мијешани комунални отпад. Што се тиче контејнера за секундарне сировине, исти се односе на пластику и ПЕТ, картон и папир, фолију изнад 50 микрона и метал. У сваком зеленом острву налазе се између четри и шест контејнера (пластични) запремине 1100 литара са овалним (полукружним поклопцем). До сада, у градском језгру изграђено је 46 зелених острва, а план је до 2030. године буде изграђено укупно 100, чиме ће се покрити цијела градска зона, а која ће бити репер за реализацију стратегије **3Р** (енг. Reduce, Reuse and Recycle) као и почетни корак у буђењу свијести јавности да се отпад раздваја на мјесту настанка (куће и станови, образовне институције, привреда и слично). **Слика 1.** *Изглед зеленог острва са пратећом инфраструктуром* **Извор**: *Ауторова документација (2023.)* Да би се испунили циљеви одвојеног сакупљања отпада, неопходно је набавити и поставити контејнере за одвојено сакупљање амбалажног отпада. Као посуде за сакупљање су предвиђени контејнери запермине 1,1 m^3 и канте запремине 240 литара. Параметри који су узети у обзир приликом одређивања броја посуда су: густина отпадне пластике 130 kg/m^3, густина отпадног папира 200 kg/m^3, густина отпадног метала 90 kg/m^3 док је густина отпадног стакла 500 kg/m^3. За овај прорачун је моделован степен напуњености посуде 80%, запремина посуде 1,1 m^3 и 240 литара, те организовано сакупљање овог отпада једном седмично. Циљ је да се издвоји до 30% секундарних сировина из укупног отпада до 2030. године, пратећи структуру секундарних сировина као и број изграђених зелених острва. Изградња зелених острва за собом повлачи сљедеће: - Повећана количина корисних секундарних сировина која се издвоји из отпада и преда рециклажним центрима умјесто да заврши на ЈП „Регионална депонија“ д.о.о. Добој, а која има употребну (нову) вриједност; - Буђење свијести јавности (енг. Public Awarance) о прописном раздвајању отпада на мјесту настанка (посебно битна циљне групе су: најмлађа популација, предшколски узраст и основне школе); - Тзв. „зеро ефекат“ (сав корисни отпад је правилно сортиран на мјесту настанка и правилно одложен у комуналне посуде према категорији отпада којој припадају); - Основа за проширење наведене активности на цијело подручје

<table>
<tr><td></td><td>града Добоја и околине.

Изградња зелених острва доводи до смањење степена запрљања градског језгра. Отпад се одлаже у прописане контејнере, који су у ограђеном простору и смањује се могућност расипања отпада и ширења непријатног мириса из истог, као и распиање наведеног од стране животиња луталица.

Очекује се да ће до 2030. године бити издвајано до 30% отпада из укупно генерисане количине, а зависи од брзине изградње зелених острва (у крајњој инстанци би их требало бити укупно 100) као и набавка адекватних посуда за одлагање мијешаног комуналног отпада али посуда за одлагање секундарних сировина.

Изградња зелених острва представља перспективу за изградњу остале комуналне инфраструктуре у остатку градског подручја, а који ће служити за смањење степена затрпаности депоније издвајањем секундарних сировина, а потом и евентуалним коришћењем калоријске вриједности отпада.

Изградња зелених острва за собом повлачи и набавку комуналних посуда које ће се налазити у домаћинствима, чиме стварају претпоставку за одвојено сакупљање секундарних сировина из отпада.

Ова мјера се спроводи уз подршку путем маркетиншких активности – кампања, које се спроводе у вртићима и основним школама, а тичу се подизања свијести јавности међу најмлађим узрастима, које уче о правилном сортирању отпада у кући, вртићима и школама. Подршку овим активностима дају Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност РС и локална заједница.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td></td></tr>
<tr><td>Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>
<table>
<tr><th>Индикатори</th><th>Полазне вриједности</th><th>Циљне вриједности</th></tr>
<tr><td>- Број изграђених зелених острава до 2030. године</td><td>46</td><td>100</td></tr>
<tr><td>- Количина раздвојеног комуналног отпада у односу на укупну количину отпада</td><td>-</td><td>30%</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td>Са 100 зелених острва до 2030. године, уз пратеће активности и кампање, требало би да уреди питање раздвајања комуналног отпада у градском подручју, док би у напредној варијанти овај систем функционисао и у већим руралним срединама.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td>Износ: 450.000 КМ
Извори:
- Комунално предузеће – 100.000 КМ;
- Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске – 100.000 КМ
- Међународне развојне организације – 250.000 КМ</td></tr>
<tr><td>Период спровођења мјере</td><td>2023 - 2030</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију спровођења мјере</td><td>Одјељење за стамбено-комуналне послове Града Добој и Одјељење за послове комуналне полиције Града Добој.</td></tr>
<tr><td>Носиоци спровођења мјере</td><td>Комунално предузеће Прогрес АД, Добој</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td>Становништво градске зоне Добоја, правни субјекти и заинтересована јавност.</td></tr>
</table>

Веза са стратешким циљем	**3. ИЗГРАЂЕН СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЧИЈА ЈЕ ОКОСНИЦА**

	РЕГИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТ ЗА ПРЕРАДУ ОТПАДА
Приоритет	**3.1. Унапређење система управљања и прераде чврстог отпада**
Назив мјере	**3.1.3. Проширење система организованог одвоза отпада на цијелу територију града Добоја раздвајање отпада на мјесту настанка и организовано прикупљање, коришћење или прерада отпада**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Систем прикупљања и транспорта неопасног комуналног отпада повјерен је предузећу КП „Прогрес“ а.д. Добој. „Прогрес“ врши прикупљање и транспорт комуналног отпада из градске зоне. Покренута је иницијатива да се измијени Одлука о комуналном реду, а тиче се прикупљања и одвожења комуналног отпада из руралних подручја. Измјеном би град Добој био у обавези организовати прикупљање и одвоз комуанлог отпада и из руралних подручја“. КП „Прогрес“ а.д. Добој, поред градске зоне, која је услугом одвоза отпада покривена са 100%, прикупља и одвози отпад и из 31 мјесне заједницу у руралном подручју. Ове мјесне заједнице су самоиницијативно затражиле наведену услугу. Да би у граду Добоју функционисао систем свеобухватног управљања отпадом, потребно је да услугом одвоза отпада буде покривена цијела територија града, односно свих 67 мјесних заједница. Реализација ове мјере подразумијева смањење количине отпада за депоновање, те очување животне средине и биодиверзитета локалног подручја. Основне групе отпада за раздвајање су: ПЕТ амбалажа и друга пластика, метали, папир и картон, стакло и биоразградиви отпад. Раздвајање отпада на месту настанка захтијева два тока комуналног отпада: - раздвајање на месту настанка и - рециклажу. Фокус ове мјере је раздвајање на мјесту настанка. Прије увођења система биће неопходно покренути едукативне програме у циљу промјене понашања и навика грађана према одлагању и примарном раздвајању отпада. Предуслов за практичну реализацију је доступност услуге за квалитетно рјешавање разврставања отпада на мјесту настанка, те повећање врсте и броја транспортних јединица. Изглед и намјену посуда за отпад треба прилагодити раздвајању (сепарацији) отпада. Даље, потребно је подстицати привредне субјекте да унапређују прераду отпада и његово поновно коришћење у оквиру пословног циклуса - одрживи облик потрошње и производње. Храна као отпад захтијева посебно поступање али временом се треба радити на подизању свијести грађана о потреби смањења количина хране која се одлажу као отпад. У овкиру ове мјере неопходно је развијати програме и „погоне“ за компостирање отпада са зелених површина, а у реализацију обавезно укључити и мјесне заједнице у руралним подручјима. Град Добој је суочен се горућим проблемом огромног броја дивљих депонија, што је управо резултат недовољне покривености територије града Добоја са системским одвозом отпада. Пројектом „Мапирање нелегалних дивљих депонија на територији града Добоја“ утврђено је да је укупан број дивљих депонија 179. У наредном периоду треба активно радити на рјешавању овог проблема, као и на проналаску средстава за уклањање и санацију дивљих депонија. Мјера подразумијева сљедеће активности: - Измјену Одлуке о прикупљању и одвожењу комуналног отпада у граду Добоју, којом ће бити обухваћена сва рурална подручја; - Услугом прикупљања и транспорта отпада обухваћене све мјесне

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">заједнице на територији града Добоја;
- Израду Оперативног плана. Оперативним планом би се утврдила реална и економска оправдана цијена, обрачунска јединица, зоне покривености, мјерење количина итд;
- Набавка посуда за одлагање отпада за све кориснике (канте запремине 120 литара), средствима из Буџета, донаторским средставима и грантовима,
- Набавку и инсталацију рецикломата за ПЕТ амбалажу;
- Спроводити промотивне и едукативне активности којима ће се становништво упозорити да је отпад потенцијална пријетња уколико се не збрине на адекватан начин. Исто тако, промовисање и евентуално субвенционисање прикупљања биљних остатака и компостирање у сеоским домаћинствима (за личне потребе домаћинства).
- Уклањање дивљих депонија.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број нових мјесних заједница које су обухваћене услугом одвоза отпада;</td><td>31</td><td>50</td></tr>
<tr><td>- Број додијељених посуда за одлагање отпада</td><td>2.500</td><td>15.000</td></tr>
<tr><td>- Количина сакупљених секундарних сировина из укупног отпада који нема употребну вриједнст, а која ће се уступити рециклажним центрима, на даљи третман, а из чијег ће се прихода набавити нове канте за прикупљање отпада или за компостирање;
- Број дивљих депонија</td><td>0
179</td><td>5.000 t
140</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Повећана покривеност услугом организованог одвоза неопасног комуналног отпада из града Добоја битно доприноси здрављу становништва, чистој и здравој животној средини и елиминише већину предуслова за настајање дивљих депонија.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 2.500.000 КМ
Извори:
• Град Добој – 225.000 КМ
• Комунално предузеће – 700.000 КМ
• Донаторска средства – 750.000 КМ
• Фондови за заштиту животне средине – 150.000 КМ
• Коринсици – 675.000 КМ</td></tr>
<tr><td>Период спровођења мјере</td><td colspan="3">2023 – 2027</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију спровођења мјере</td><td colspan="3">Град Добој путем Одјељења за стамбено-комуналне послове Града Добој и Одјељења за послове комуналне полиције Града Добој.</td></tr>
<tr><td>Носиоци спровођења мјере</td><td colspan="3">ЈП „Регионална депонија“ д.о.о. Добој, Комунално предузеће „Прогрес“ а.д. Добој и Град Добој</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Мјесне заједнице и грађани у руралном подручју</td></tr>
</table>

Веза са стратешким циљем	**3. ИЗГРАЂЕН СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЧИЈА ЈЕ ОКОСНИЦА РЕГИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТ ЗА ПРЕРАДУ ОТПАДА**		
Приоритет	**3.1. Унапређење система управљања и прераде чврстог отпада**		
Назив мјере	**3.1.4. Унапређење мјера надзора над одлагањем отпада**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Град Добој има велики проглем са нелегалним одлагањем отпада на дивље депоније, као и са непрописним одлагањем отпада поред зелених острва. Да би схватили са коликим се проблемом суочавамо, 2019. године сачињен је Извјештај о стању дивљих депонија на територији града Добој, у којем је представљено да се на цијелој територији Града Добоја налази 179 дивљих депонија. Велики проблем представља и чињеница да је системски одвоз отпада уведен у само 27 мјесних заједница, од укупно 67, колико их има на територији града Добоја. Чак, системски одвоз отпада, у неким мјесним заједницама, није успостављен у цијелости већ у само једном дијелу, поред магистралног, регионалног пута или асфалтираног локалног пута. Други проблем представља одлагање отпада поред зелених површина у самом граду Добоју. Разлог томе лежи у чињеници да велику количину отпада на зелене површине одлажу управо становници са руралних подручја у којима није успостављен систем одвоза отпада, а који имају свијест о заштити животне средине и не желе да њихов отпад заврши у ријекама, шумама или на зеленим површинама. Обзиром да капацитети контејнера на зеленим острвима нису довољни да подмире и додатне количине отпада, осим оних од станара, из тог разлога отпад се одлаже и поред контејнера. Трећи проблем представља слаба опремљеност комуналне полиције, која не може адекватно одговорити на све ове горе наведене проблеме. Немају довољно возила, како би надгледали и контролисали цијелу територију града Добоја, а немаји ни дронове који би им олакшали надгледање завученијих дијелова територије града Добоја Град Добој је већ урадио један пројекат под називом „Камерама поред нелегалног одагања отпада“, на основу којег је набављено 29 камера и 30 табли упозорења. Да би сачували животну средину и квалитетно одговорили овом изазову, неопходно је да се поставе додатне табле упозорења, камере за надзор и набаве возила и дронови за комуналну полицију: Табле упозорења: 1. Табле поред дивљих депонија (179 x 2 ком) - 358 ком; 2. Табле поред аутобуских стајалишта – 216 ком; 3. Поред школа (средњих, основних и подручних) – 39 ком; 4. Поред сеоских путева 300 ком. **Укупан број табли: 913 ком** Камере: 1. Камере поред дивљих депонија – 100 ком 2. Камере поред зелених острва – 20 ком 3. Камере на дијелу локалних путева који се спајају са другим општинама – 50 ком. **Укупан број камера: 170 ком** Возила за комуналну полицију: 1. Возило Dacia Duster – 2 ком; Дронови за комуналну полицију: 2. Дрон DJI Mavic 3 – 2 ком;		
Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата	**Индикатори**	**Полазне**	**Циљне**

мјере		**вриједности**	**вриједности**
	- број постављених нових надзорних камера	29	199
	- број постављених нових табли упозорења	30	943
	- број нових возила	1	3
	- број нових дронова са додатном опремом	0	2
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Реализацијом ове мјере значајно ће се смањити број новонасталих дивљих депонија и повећати свијест грађана о заштити животне средине. Исто тако, смањиће се и нелегално одлагање отпада од стране особа које не живе на територији града Добоја.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1. Набавка табли упозорења: 913 x 250,00 = 228.250,00 КМ 2. Набавка камера: 170 x 2.500,00 = 425.000,00 КМ 3. Набавка нових возила: 2 x 40.000,00 = 80.000,00 КМ 4. Набавка нових дронова и додатне опреме 2 x 16.000,00 = 32.000,00 КМ Укупан износ: 765.250,00 КМ - Град Добој – 150.000 КМ - донатори – 615.250 КМ		
Период спровођења мјере	2023 - 2029		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Град Добој		
Носиоци спровођења мјере	Одјељење за стамбено-комуналне послове; Одјељење за послове комуналне полиције; Одјељење за стратешко планирање, евопске интеграције и локално-економски развој		
Циљне групе	Становници града Добоја		

Веза са стратешким циљем	**3. ИЗГРАЂЕН СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЧИЈА ЈЕ ОКОСНИЦА РЕГИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТ ЗА ПРЕРАДУ ОТПАДА**
Приоритет	**3.1. Унапређење система управљања и прераде чврстог отпада**
Назив мјере	**3.1.5. Испуњење услова за одрживо и безбједно одлагање отпада на простору Регионалне депоније Добој**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Добој је сједиште регионалне депоније за укупно десет локалних заједница из окружења. Поред Добоја, на Регионалној депонији отпад одлажу: Добој Исток, Сребреник, Градачац, Добој Југ, Усора, Оџак, Станари и Петрово, а периодично и Модрича. Депонија тренутно не испуњава стандарде санитарне депоније. Стога ће превођење њеног статуса у санитарну депонију у наредном периоду бити пројекат од капиталног значаја. Пројекат би се реализовао по фазама, с тим што би се у првој фази уредио простор који ће бити довољан да подмири потребе одлагања отпада за период од петнаестак година, на површини која је у власништву Регионалне депоније. У непосредној околини депоније налази активни каменолом на којем се убрзано врши експлоатација кречњака, чиме ће у догледно вријеме бити створене нове слободне површине погодне за проширење депоније. Оснивач Регионалне депоније је Град Добој који је уједно и стопостотни власник. Овакав статус увелико олакшава рад, односно управљање Депонијом. Стога је она од почетка пословања финансијски солвентна, чиме су створене базне претпоставке да улазак у овај капитални пројекат. За

	његову реализацију неопходна су милионска средства. Предрачунска вриједност затварања несанитарне депоније је 1.554.000 КМ. Изградња прве фазе санитарне депоније коштаће 5.500.000 КМ. Свјетска банка је заинтересована за кредитирање оваквих пројеката уз минималну камату од 1% посто и грејс период од 10 година. Корисник кредита биће Регионална депонија уз гаранцију града Добоја. Претварање несанитарне депоније у санитарну депонију повезано је са другим пројектима који се односе на управљање отпадом у граду Добоју, као што су раздвајање отпада на мјесту настанка, увођење система организованог одвоза отпада на цијелој територији града добоја, уклањање дивљих депонија и изградња рециклажног дворишта.		
Кључни стратешки пројекти	**3.1.5.1. Претварање Регионалне депоније Добој у санитарну депонију**		
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Изграђена касета прве фазе санитарне депоније	0	1
	- Затворена и конзервирана несанитарна депонија	0	1
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Изградњом санитарне депоније биће створене коначне претпоставке за системско и безбиједно управљање отпадом у граду Добоју које подразумијева: раздвајање отпада на мјесту настанка, увођење система организованог одвоза отпада на цијелој територији града добоја, уклањање дивљих депонија и изградња рециклажног дворишта. Све ове мјере треба да прати подизање свијести становништва, посебно младих, о важности заштите животне средине.		
Индикативна финансијска констуркција са изворима финансирања	Износ: 7.000.000 КМ (тренутна предрачунска вриједност) • ЈП „Регионална депонија“ ДОО Добој, путем кредита Свјетске банке – 7.000.000 КМ		
Период спровођења мјере	2025 – 2028 Процесуирање кредита Свјетске банке траје најмање двије године од уласка у аранжман. Изградња прве фазе санитарне депоније трајаће годину дана.		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Град Добој и ЈП „Регионална депонија“ ДОО Добој		
Носиоци спровођења мјере	ЈП „Регионална депонија“ ДОО Добој		
Циљне групе	Становништво и привреда на простору града Добоја		

Веза са стратешким циљем	**3. ИЗГРАЂЕН СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЧИЈА ЈЕ ОКОСНИЦА РЕГИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТ ЗА ПРЕРАДУ ОТПАДА**
Приоритет	**3.2. Подизање степена заштите вода, ваздуха и тла и заштита од елементарних непогода**
Назив мјере	**3.2.1. Смањење ризика од природних непогода и антропогених опасности**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Територија Града Добој је изложена елементарним непогодама, поплавама, бујичним поплавама, пожарима, клизиштима, олујном вјетру, суши и граду. У прошлости су се на подручју Добоја дешавале поплаве већих размјера, што је угрожавало домаћинства, стамбене објекте, привредне субјекте, пољопривредну производњу, саобраћајну и комуналну инфраструктуру и др. Превенција поплава је од стратешког значаја за сваку јединицу локалне самоуправе, а штете које настају усљед поплава дају посебну димензију озбиљности приступа у спровођењу превентивних мјера у заштити од поплава. Уређење водотокова подразумијева извођење радова на уређењу и одржавању корита и обала, изградњу пјешачких и бициклистичких стаза као и зелених острва – површина, у складу са пројектном документацијом. Реализацијом пројеката Град Добој ће бити додатно заштићен од поплава, а

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">ризик од катастрофалних полава биће сведен на минимум.
У оквиру ове мјере потребно је инсталисати и ставити у функцију система раног упозоравања за све врсте елементарних непогода и других опасности. Систем раног упозоравања је важан елемент заштите и спасавања, а његово постојање би у великој мјери смањило посљедице на имовину, здравље и животе грађана. Уз то, потребно је поставити радио предајник како би на цијелој територији Града Добој била омогућена радио веза ватрогасаца-спасилаца као и припадника цивилне заштите.
Јачање људских и техничких капацитета јединица цивилне заштите Града Добој (специјалистичка обука), техничко опремање специјализоване јединице цивилне заштите Града Добој - Јединица за спасавање на води и под водом, опремање Штаба за ванредне ситуације Града Добој и опремање јединица заштите и спасавања опште намјене Града Добој, како би се смањило просјечно вријеме одговора цивилне заштите на захтјеве за интервенцијама
Велики дио територије Града заузимају шуме. Гашење шумских пожара је отежано јер се ради о неприступачним теренима, чиме смањена могућност благовременог заустављања ширења пожара. Као један од важнијих пројеката у оквиру ове мјере планирано је да се набави једно навално ватрогасно возило за гашење пожара.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3">3.2.1.1. Пројекат регулација тока ријеке Босне на сектору града Добоја од новог „јапанског“ моста, те узводно до ушћа ријеке Усоре у дужини од око 5,5 km</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Израђена, ажурирана и ревидирана пројектна документације за уређење корита ријеке Босне и других водотокова;</td><td>1</td><td>3</td></tr>
<tr><td>- Извршени радови у складу са пројектном документацијом</td><td>0</td><td>2</td></tr>
<tr><td>- Успостављен систем раног упозоравања</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>- Набављен и постављен предајник и набављено навално ватрогасно возило</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>- Набављено једно теренско возило за превоз људи и опреме,</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>- Набављена опрема за јединице заштите и спасавања (цивилна заштита, ватрогасци, специјализоване јединице)</td><td>0</td><td>3</td></tr>
<tr><td>- Извршена обука јединица заштите и спасавања (цивилна заштита, ватрогасци, специјализоване јединице)</td><td>0</td><td>5</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Реализацијом активности у оквиру ове мјере знатно би се повећао степен отпорности на елементарне непогоде и друге хазарде, смањило просјечно</td></tr>
</table>

	вријеме одговора јединице цивилне заштите, ватрогасаца и специјализованих јединица на захтјеве за интервенцијама током катастрофа. Створили би се услови за бољу заштиту имовине и кроз систем раног упозоравања би се смањиле последице од пожара и других непогода. Индиректно би се допринијело стварању нових садржаја за одмор, рекреацију и развој туризма.
Индикативна финансијска констуркција са изворима финансирања	ИЗНОС: 31.330.000,00 КМ **Уређење корита ријеке и обала:** 30.000.000 КМ • Град Добој – 5.000.000. КМ • Влада РС – 25.000.000 КМ (надлежност ЈУ „Воде Српске“) **Систем раног упозоревања, возила и специјална опрема: 1.200.000 КМ** • Град Добој – 400.000 КМ • РУЦЗ- 500.000 КМ • Остали извори 300.000 КМ **Специјализоване стручне обуке и приручна опрема: 130.000 КМ** • Град Добој – 30.000 КМ • РУЦЗ – 40.000 КМ • Екстерни извори – 60.000 КМ
Период спровођења мјере	2023-2029
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Град Добој, РУЦЗ, ЈУ "Воде Српске" Бијељина
Носиоци спровођења мјере	Град Добој, Влада РС, РУЦЗ, ЈУ "Воде Српске", ТВСЈ Добој, Одјељење за цивилну заштиту
Циљне групе	Грађани, домаћинства, мјесне заједнице, привредни субјекти, рекреативци, спортисти, туристи.

Веза са стратешким циљем	**3. ИЗГРАЂЕН СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЧИЈА ЈЕ ОКОСНИЦА РЕГИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТ ЗА ПРЕРАДУ ОТПАДА**
Приоритет	**3.2. Подизање степена заштите вода, ваздуха и тла и заштита од елементарних непогода**
Назив мјере	**3.2.2. Подизање свијести о значају заштите животне средине и јачање контролних механизама**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Здрава животна средина је предуслов обезбјеђења квалитета живота становништва. Квалитет животне средине мјери се контролом исправности вода, ваздуха, тла, степеном заштите шума. Овај ресурс је изразито осјетљив на негативне ефекте промјена које настају развојем. Загађења свих природних ресурса постаје све већи проблем, стога је свака активност која има за циљ подизање свијести о неопходности њене заштите и рационалног коришћења природних ресурса пожељна и потребна. Једна од битних мјера промјене треба бити смањење броја дивљих депонија и количине депонованог смећа. Уклањање дивљих депонија биће највећа финансијска ставка у оквиру ове мјере. Без активног учешћа становништва и њиховог схватања важности вођења здравог стила живота, сва унапређења која је Град спровео и која ће наставити да реализује неће имати значаја. И зато је неопходно да Град Добој усмјери своја даља улагања у едукацију и унапређење односа становништва према животној средини. Првенствено ове мјере подразумијевају: • промоцију заштите животне средине, • доношење акционог плана формалне и неформалне едукације и • подршку удружењима која дају значајан допринос еколошким стандардима и очувању животне средине.

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">Ова мјера подразумијева и детаљно информисање о свим питањима који су битно за квалитетан живот становника посебно континуираним обавјештавањем о загађености животне средине или евентуалним опасностима по грађане (поплаве, загађења и сл.) На овај начин ће се и становништво подстицати да води рачуна о здравој животној средини.

За спровођење ове мјере користиће се постојећи, грађанима доступни комуникациони канали и инфраструктура (веб-странице, џамбо плакати, леци, рачуни за услуге од општег економског интереса - комуналне), а развијаће се и нови видови промотивних активности.

Ова мјера подразумијева и примјену ЕУ директива о заштити животне средине јер су директивама дате и препоруке за јачање контролних механизама.

Градска управа ће предузимати активности и спроводити пројекте које ће обезбедити благовремени приступ потпуним и тачним подацима, документима и информацијама које се односе на област животне средине, Закон, али и управне процедуре предивиђају јавни увид у сваки плански документ у коме се детаљно образлаже утицај на животну средину , као и могућност утицаја на његово усвајање. Мјера је заснована на транспарентним процедурама, отвореним ставовима према грађанима, доступности докумнетацији и рјешењима одрживог развоја.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број грађана обухваћених едукативним програмима
- Број видова подршке ЈЛС удружењима грађана који доприносе здравој животној средини
- Број МЗ које су имале промотивне акције заштите животне средине
- Број медијских и промотивних извјештаја и промотивних акција (леци, радио и ТВ емисија, објаве на друштвеним мрежама)</td><td>0
0
0
0</td><td>2.000
6
12
80</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Захваљујући овој мјери повећава се учешће и допринос грађана очувању животне средине, побољшава се легислатива на локалном нивоу и број одговорних грађана, Јавних и привредних субјеката који имају одговоран однос према животној средини.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска констуркција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 350.000 КМ
- Буџет града Добој – 120.000 КМ
- Фонд за заштиту животне средине – 100.000 КМ
- Донаторска средства – 130.000 КМ</td></tr>
<tr><td>Период спровођења мјере</td><td colspan="3">Континуирано: 2023 - 2029</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију спровођења мјере</td><td colspan="3">Град Добој</td></tr>
<tr><td>Носиоци спровођења мјере</td><td colspan="3">Градоначелник, ресорна одјељења, организације цивилног друштва</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Грађани</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">3. ИЗГРАЂЕН СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЧИЈА ЈЕ ОКОСНИЦА РЕГИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТ ЗА ПРЕРАДУ ОТПАДА</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">3.2. Подизање степена заштите вода, ваздуха и тла и заштита од елементарних непогода</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">3.2.3. Повећање покривености становништва водоводном и канализационом мрежом</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Свеобухватно рјешавање питања водоснабдијевања грађана Добоја је у вишегодишњем фокусу Градске управе већ дужи низ година. Непосредни утицаји који доприносе важности ове мјере су:
- Екстремно високе температуре, суша и несташица воде опасности су које су препознате за подручје града Добоја. Њихов интензитет и учесталост су оцијењени умјереним, како сада тако и у будућности, те се очекује повећање екстремно високих температура у средњем периоду;
- Вода је један од ресурса који су најосјетљивији на ефекте климатских промјена, и то што се тиче њене доступности и квалитета. Доступност воде постаје све већи проблем, стога је свака активност која има за циљ очување воде као ресурса изразито пожељна и потребна.
- Проширење површина за станоградњу, стамбено пословне објекте и привреду врши притисак на постојећа изворишта и угрожава њихов квалитет. Истовремено, локациија постојећег изворишта водоснабдијевања представља баријеру слободном ширењу града и његовом даљем развоју.
У смислу осигурања довољне количине здравствено исправне воде за људску потрошњу, и повећања стопе прикључености становништва на јавне системе водоснабдијевања, Град Добој је урадио неопходне студије и потребну пројектну документацију како би започео реализаовати техничке захвате на изградњи водоводне мреже. Свака конкретна активност подразумијева израду пројектне документације на нивоу главног и изведбених пројеката.
Када је у питању снабдијевање водом руралног становништва, Град Добој је у контактима са Свјетском банком започео је преговоре о финансирању пројеката за изградњу објеката водоснабдијевања.
На компаративан начин ради се и на реализацији пројекта одводње отпадних вода. Генералним пројектом постављене су основе за реконструкцију постојеће и изградњу нове канализационе мреже. Фокус је стављен на тзв „Друго сливно подручје“, односно подручје најинтензивније градње. Сљедеће приоритетно подручје је приградско насеље Баре.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3">3.2.3.1. Санација и проширење водоводног и канализационог система града Добоја</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број километара изграђене водоводне мреже</td><td></td><td>30</td></tr>
<tr><td>- Број нових објеката система водоснабдијевања</td><td></td><td>9</td></tr>
<tr><td>- Број километара реконструисане канализациоине мреже</td><td></td><td>5</td></tr>
<tr><td>- Број километара новоизграђене канализационе мреже</td><td></td><td>10</td></tr>
<tr><td>- Број новоизграђених објеката објеката система одводње</td><td></td><td>4</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Мјера првенствено одражава системски приступ унапређењу квалитета живота грађана у битним питањима снабдијевања питком водом и рјешавању одвода отпадних вода. Други посебан важан аспект ове мјере</td></tr>
</table>

	јесте ангажован приступ питању негативног утицаја климатских промјена.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 24.700.000 КМ • Буџет града Добоја – 14.050.000 КМ • Европска инвестициона банка – 10.650.000 КМ
Период спровођења мјере	До 2035.
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Град Добој
Носиоци спровођења мјере	Град Добој, ЈП „Водовод“ АД
Циљне групе	Грађани, привреда, институције

Веза са стратешким циљем	**3. ИЗГРАЂЕН СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЧИЈА ЈЕ ОКОСНИЦА РЕГИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТ ЗА ПРЕРАДУ ОТПАДА**		
Приоритет	**3.2. Подизање степена заштите вода, ваздуха и тла и заштита од елементарних непогода**		
Назив мјере	**3.2.4. Модернизација и унапређење система противградне заштите на територији града Добоја**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјером се жели постићи адекватна покривеност система противградне заштите на територији града Добоја, путем модернизације система постојеће мреже, а кроз изградњу и инсталацију нових аутоматских противградних станица на 8 локација. Циљ модернизације система противградне заштите Републике Српске је имплементација нових техничких рјешења, која ће омогућити адекватан одговор на захтјеве глобалних климатских промјена. Послови противградне заштите реализовани су на основу Закона о противградној заштити, а исте на подручју Републике Српске обавља Ј.П. „Противградна превентива Републике Српске“ а.д. Градишка. На територији града Добоја тренутно је инсталирано 8 мануелних противградних станица, са којих се врши дејствовање у току противградне сезоне, међутим модернизацијом противградног система услуга ће бити подигнута на виши и модернији ниво. Имплементација пројекта модернизације система противградне заштите подразумијева: • Одређивање адекватних локација; • Изградња противградних станица; • Инсталација опреме Мјера произилази из Стратегије развоја противградне заштите Републике Српске.		
Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Број аутоматизованих противградних станица	0	8
	- Удио смањења штета на усјевима		30%
	- Удио повећања пољопривредне производње		20%
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Модернизација система противградне заштите посебно је важна за постизање веће ефикасности дјеловања, у циљу заштите пољопривредне		

	производње и других материјалних добара.
Индикативна финансијска констуркција са изворима финансирања	Износ: 800.000 КМ Извор: • Влада Републике Српске – 800.000 КМ
Период спровођења мјере	2023-2025
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Ј.П. „Противградна превентива Републике Српске“ а.д. Градишка
Носиоци спровођења мјере	Ј.П. „Противградна превентива Републике Српске“ а.д. Градишка
Циљне групе	Пољопривредни произвођачи града Добоја, привредна друштва, правна и физичка лица

Веза са стратешким циљем	**3. ИЗГРАЂЕН СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЧИЈА ЈЕ ОКОСНИЦА РЕГИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТ ЗА ПРЕРАДУ ОТПАДА**
Приоритет	**3.2. Подизање степена заштите вода, ваздуха и тла и заштита од елементарних непогода**
Назив мјере	**3.2.5. Основе заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера се односи на имплементацију планског документа Основа заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта, што ће допринијети рационалном коришћењу пољопривредног земљишта за конвенционалну производњу, унапређењу животне средине, као и рејонизацији пољопривредне производње. Основама се уређује намјена коришћења пољопривредних површина на бази природних и других услова, површине које треба уредити ради рационалне производње, степен ерозије пољопривредног земљишта, површине које се наводњавају или се могу наводњавати итд. У наредном периоду слиједи обимни послови на уређењу земљишта, извођењу мелиорација, односно изградње система за одводњавање и наводњавање, припреме читавог комплекса агромелиоративних мјера, као што су калцизација, фосфатизација, хумизација и друге, затим заштитити земљишта од ерозије и поплава, као и разних других видова оштећења, почев од контаминације, деградације, уз предузимање активности на очувању, те елиминисању или смањењу опасности од угрожавања животне средине. У оквиру мјере потребно је провести сљедеће активности: - Увођење земљишног информационог система, формирање дигиталне базе пољопривредних ресурса у сврху изналажења најрационалнијих рјешења у процесу планирања коришћења земљишта, - Успостављање мониторинга земљишта; - Хемијска анализа земљишта; - Примјена мјера за повећање плодности земљишта на основу резултата контроле плодности земљишта; - Рекултивација деградираног земљишта; - Спровођење противерозивних мјера; - Поправка и побољшање плодности земљишта. Спровођење Основа дефинисаће се за сваку календарску годину Програмом радова заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на подручју града Добоја.
Кључни стратешки пројекти	

	Индикатори	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Индикатори за праћење резултата мјере	- Површине са смањеним негативним утицајима – мелиорација, - Површине деградираног земљишта враћеног пољопривредној намјени – рекултивација; - Површине пољопривредног земљишта на којима је поправљен квалитет	- - -	100 Ha 10 Ha 100 Ha
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Провођење програма на годишњем нивоу доприноси рационалном планирању коришћења пољопривредног земљишта, те спречавање континуираног, трајног губљења најквалитетнијих и најпродуктивнијих земљишта за производњу довољних количина хране.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1.000.000 КМ Извори: • Буџет Града Добој – 400.000 КМ • Влада РС – 300.000 КМ • Донаторска средства – 300.000 КМ		
Период спровођења мјере	2023 - 2029		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Градска управа Добој		
Носиоци спровођења мјере	Градска управа, Одјељење за пољопривреду		
Циљне групе	Пољопривредни произвођачи, Удружења пољопривредника, мјесне заједнице		

Веза са стратешким циљем	**3. ИЗГРАЂЕН СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЧИЈА ЈЕ ОКОСНИЦА РЕГИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТ ЗА ПРЕРАДУ ОТПАДА**
Приоритет	**3.3. Промоција коришћења обновљивих извора енергије у оквиру концепта енерегетске ефикасности и одрживости**
Назив мјере	**3.3.1. Утопљавање објеката заједничког становања, кућа и јавних објеката**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Циљ мјере је смањење укупне потрошње енергије и припадајућих емисија CO_2 у јавним објектима, и објектима етажног и индивидуалног становања кроз побољшање њихових топлотно-изолационих карактеристика. Мјера обухвата спровођење активности које се односе на сљедеће категорије објеката: • Интегрална енергетска обнова јавних зграда у власништву Града Добоја спојених на систем даљинског гријања или у којима се као енергент за гријање користе фосилна горива и електрична енергија; • Учешће у интегралној енергетској обнови јавних зграда које нису у власништву Града, спојених на систем даљинског гријања у којима се као енергент за гријање користе фосилна горива; • Учешће у интегралној енергетској обнови зграда етажног и индивидуалног становања које су спојене на систем даљинског гријања или се као енергент за гријање користе фосилна горива или електрична енергија. Мјера може укључивати сљедеће активности (појединачно или у одговарајућим комбинацијама): - Постављање топлотне изолације вањских зидова; - Постављање топлотне изолације крова, и/или стропа, и/или подова; - Замјена постојеће вањске столарије (прозора и врата) са столаријом

	високих енергетских карактеристика. Ова мјера на годишњем нивоу укључује енергетску постављање или обнову енергетски ефикасног омотача 3 јавна објекта, 3 објеката етажног становања и 12 објеката индивидуалног становања, просјечне гријане површине око 90 m^2, а у складу са моделом подршке пројектима утопљавања објеката заједничког и индивидуалног становања.		
Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Број објављених јавних позива за подстицаје		5
	- Број обновљених јавних објеката		3
	- Број оновљених објеката заједничког становања		3
	- Број обновљених објеката индивидуалног становања (кућа)		12
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Утопљавање јавних и стамбених објеката доприноси повећању енергетске ефикасности, смањењу потрошње фосилних горива и ефеката стаклене баште.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1.200.000 Извори: - Буџет Града Добоја – 300.000 КМ - Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске – 200.000 КМ - Међународне развојне организације – 200.000 КМ - Међународне и домаће финансијске институције – 500.000 КМ		
Период спровођења мјере	2023 – 2029.		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Град Добој		
Носиоци спровођења мјере	Одјељење за финансије; Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој		
Циљне групе	Запослени у јавним институцијама и власници стамбених јединица заједничког и индивидуалног становања		

Веза са стратешким циљем	**3. ИЗГРАЂЕН СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЧИЈА ЈЕ ОКОСНИЦА РЕГИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТ ЗА ПРЕРАДУ ОТПАДА**
Приоритет	**3.3. Промоција кориштења обновљивих извора енергије у оквиру концепта енерегетске ефикасности и одрживости**
Назив мјере	**3.3.2. Проширење система даљинског гријања на стамбене зграде заједничког становања, јавне објекте и куће**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Циљ мјере је смањење укупне потрошње енергије и припадајућих емисија CO_2 у јавним објектима, и објектима етажног и индивидуалног становања прикључењем на постојећи систем даљинског гријања. Објекти заједничког (етажног) становања по правилу бивају прикључени на систем даљинског гријања, док се објекти индивидуалног становања у највећем броју гријe путем сопствених ложишта, а као гориво користе био масу, форилна горива и електричну енергију, од којих прва два у значајној мјери доприносе повећању аеро загађења у граду. Заинтересованост власника индивидуалних стамбених објеката за прикључење на систем даљинског гријања је сразмјерно мала због компаративно високе цијене прикључења, а посебно због високе цијене гријања. Из тог разлога неопходно развити модел наплате гријања којим би она постала прихватљивија у односу на друге начина, при чему не треба занемарити фактор доприноса загађењу ваздуха. Ову мјеру такође треба разматрату синергији са мјером

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">утопљавања стамбених објеката. Мјера се односи на сљедеће категорије објеката:
• Новоизграђени стамбени и стамбено-пословни објекти:
• Постојећи стамбени и стамбено-пословни објекти у којима се као енергент за гријање користе фосилна горива и електрична енергија;
• Новоизграђени јавни објекти:
• Новоизграђени или постојећи објекти индивидуалног становања (куће) у којима се као енергент за гријање користе био маса, фосилна горива и електрична енергија
Активности у оквиру ове мјере су сљедеће:
- Реконструкција главног градског топловода;
- Проширење топловодне мреже на подручју Града;
- Изградња нових и реконструкција постојећих подстаница система даљинског гријања;
- Развој и примјена модела обрачуна цијене гријања за објекте индивидуалног становања.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Дужина реконструисане примарне и секундарне топловодне мреже
- Број нових подстаница
- Број реконструисаних подстаница
- Број новоприкључених зграда заједничког становања на систем даљинског гријања
- Број новоприкључених јавних објеката на систем даљинског гријања
- Број новоприкључених објеката индивидуалног становања на систем даљинског гријања</td><td></td><td>5 km
6
12
12
4
15</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">• Повећање енергетске ефикасности
• Смањење нивоа аеро загађења</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 1.200.000 КМ
Извори:
• Буџет Града Добоја – 200.000 КМ;
• Средства ЈП Топлана АД – 300.000 КМ;
• Корисници/инвеститори – 300.000 КМ;
• Међународне развојне организације – 200.000 КМ;
• Међународне и домаће финансијске институције – 200.000 КМ.</td></tr>
<tr><td>Период спровођења мјере</td><td colspan="3">2023 - 2029</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију спровођења мјере</td><td colspan="3">Градска управа</td></tr>
<tr><td>Носиоци спровођења мјере</td><td colspan="3">Градска топлана</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Јавне институције, власници етажних и индивидуалних стамбених јединица, грађани Добоја</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">3. ИЗГРАЂЕН СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЧИЈА ЈЕ ОКОСНИЦА РЕГИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТ ЗА ПРЕРАДУ ОТПАДА</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">3.3. Промоција кориштења обновљивих извора енергије у оквиру концепта енерегетске ефикасности и одрживости</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">3.3.3. Набавка електричних возила за јавне институције и јавни превоз</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Мјера подразумијава транзицију, односно прелазак са постојећег стања у којем се за потребе функционисања јавне управе, јавних установа и јавних комуналних предузећа користе искључиво возила са мотором на унутрашње сагоријевање, на стање у коме ће сва превозна средства за погон користити еколошки прихватљиве погонске енергенте. У том смислу, у наредној фази ће се највише користити возила на електрични погон, или хибридна возила, с обзиром да су она тренутно технолошки највише напредовала. Уколико би се у планском периоду етаблирале и друге еколошки прихватљиве технологије, оне ће бити размотрене и евентуално примијењене у оквиру ове мјере.

Први корак у спровођењу ове мјере је доношење одлуке којом ће се регулисати набавка нових електричних возила, како би сва нова возила која ће набављати Град имала смањену емисију CO_2. Планиране уштеде енергије и смањење емисија CO_2, те вриједност укупне инвестиције, базирају се на претпоставци да ће се до 2030. године 50% возила која су у директном власништву Града Добоја замијенити новим електричним возилима са смањеном емисијом гасова стаклене баште. Циљ ове мјере је прије свега промоција електичних возила и представљање јавности примјера добре праксе.

Наставак активности треба да укључи суксцесивну набавку електричних путничких возила за потребе Градске управе, јавних установа и јавних комуналних предузећа.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број набављених електричних возила</td><td>0</td><td>7</td></tr>
<tr><td>- Удио електричних возила у односу на укупан број возила</td><td>0</td><td>30%</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Замјена возила са мотором са унутрашњим сагоријевањем на електрична возила представља свјетски, а посебно европски тренд за плански период</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 500.000 КМ
Извори:
• Буџет града Добоја – 200.000 КМ;
• Изворна средства јавних установа и јавних комуналних предузећа – 100.000 КМ
• Донаторска средства – 200.000 КМ</td></tr>
<tr><td>Период спровођења мјере</td><td colspan="3">2023 – 2029</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију спровођења мјере</td><td colspan="3">Град Добој, Одјељење за финансије</td></tr>
<tr><td>Носиоци спровођења мјере</td><td colspan="3">Градска управа
Јавне установе
Јавна комунална предузећа</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Запослени у органима Градске управе, јавним установама и јавним комуналним предузећима</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">3. ИЗГРАЂЕН СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЧИЈА ЈЕ ОКОСНИЦА РЕГИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТ ЗА ПРЕРАДУ ОТПАДА</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">3.3. Промоција кориштења обновљивих извора енергије у оквиру концепта енерегетске ефикасности и одрживости</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">3.3.4. Истраживање и коришћење алтернативних и обновљивих извора енергије</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">На подручју града Добоја вршена су истраживања у сврху употребе енергије из геотермалних извора. Обављене су истражне радње на подручју Шаварлија и Бољанића а студија је показала да су оба изворишта погодна за експлоатацију. У Шеварлијама је услиједила и реализација пројекта прикључења основне школе на геотермални извор. Пројекат није у потпуности завршен због проблема везаног за испуштање употријебљене воде из система централног гријања у водоток. Изворište у Бољанићу посједује озбиљнији потенцијал због више температуре воде.

Постоји повећано интересовање за производњу електричне енергије уградњом соларних панела на објектима индивидуалног и колективног становања, јавним установама и привредним објектима као и за изградњу соларних електана. Правилна селекција отпада употреба био масе су потенцијални нови енергенти који се убудуће могли наћи у примјени кроз мјере селекције и третмана отпада.

Овом мјером жели се допринијети заштити животне средине и борби против климатских промјена. Мјера обухвата широк спектар активности:
- Едукативне и промотивне активности у циљу подстицања производње и употребе енергије из алтернативних и обновљивих извора;
- Истраживања алтернативних и обновљивих извора енергије;
- Израда студија могућности примјене нових енергената;
- Израда пројектно-техничке документације;
- Техничка реализација пројеката примјене енергије из алтернативних и обновљивих извора;
- Развој модела финансијске подршке за примјену енергије из алтернативних и обновљивих извора;

Овом мјером оставља се могућност разматрања и примјене других алтернативних и обновљивих извора енергије који задовољавају еколошке стандарде или на други начин доприносе смањењу загађења животне средине и борби против климатских промјена. У наставку активности, потребно је размотрити могућности за:
• Коришћење геотермалне енергије из претходно истражених извора. Прикључење јавних и/или привредних објеката на претходно истражене и потврђене бушотине – 200.000 КМ;

• Уградњу соларних панела на јавне објекте (Дом здравља) – 200.000 КМ.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број нових алтернативних или обновљивих извора енергије
- Инсталисана снага или адекватна јединица мјерења инсталисане снаге из алтернативних или обновљивих извора енергије</td><td>0

0</td><td>3

3,0 MW</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Повећање учешћа енергије произведене из алтернативних и обновљивих извора на подручју града Добоја доприноси смањењу загађења животне средине и борби против климатских промјена</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска констуркција са изворима</td><td colspan="3">Износ: 600.000 КМ
Извори:</td></tr>
</table>

финансирања	- Буџет Града Добоја – 150.000 КМ - Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске – 100.000 КМ - Електропривреда Републике Српске – 100.000 КМ - Међународне развојне организације – 250.000 КМ
Период спровођења мјере	2023 – 2029
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Град Добој, Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске Електропривреда РС, надлежна министарства.
Носиоци спровођења мјере	Надлежне организациона јединице Градске управе, електропривредна предузећа, надлежна тијела за реализацију пројеката на републичком нивоу, привредници, заједнице етажних власника и индивидуална лица.
Циљне групе	Привредни субјекти, домаћинства, јавне институције